

Eredeti Jatekszin Kiadja a magyar tudos tarsasag. (Original-Schaubühne.) hung. 10. Az eletuntak Vigjatek 5 felv. (Die Lebensmüden.) hung.

Egyet. ny.
Buda 1840

Signatur: 55706-A.10
Barcode: +Z167487901
Zitierlink: <http://data.onb.ac.at/ABO/%2BZ167487901>
Umfang: Bild 1 - 194

Nutzungsbedingungen

Bitte beachten Sie folgende Nutzungsbedingungen: Die Dateien werden Ihnen nur für persönliche, nichtkommerzielle Zwecke zur Verfügung gestellt. Nehmen Sie keine automatisierten Abfragen vor. Nennen Sie die Österreichische Nationalbibliothek in Provenienzanangaben. Bei der Weiterverwendung sind Sie selbst für die Einhaltung von Rechten Dritter, z.B. Urheberrechten, verantwortlich.

Hinweis: Das Dokument enthält hinterlegte Textdaten, die eine Suche in der Datei ermöglichen. Diese Textdaten wurden mit einem automatisierten OCR-Verfahren ermittelt und weisen Fehler auf.

KAIS. KÖN. HOF

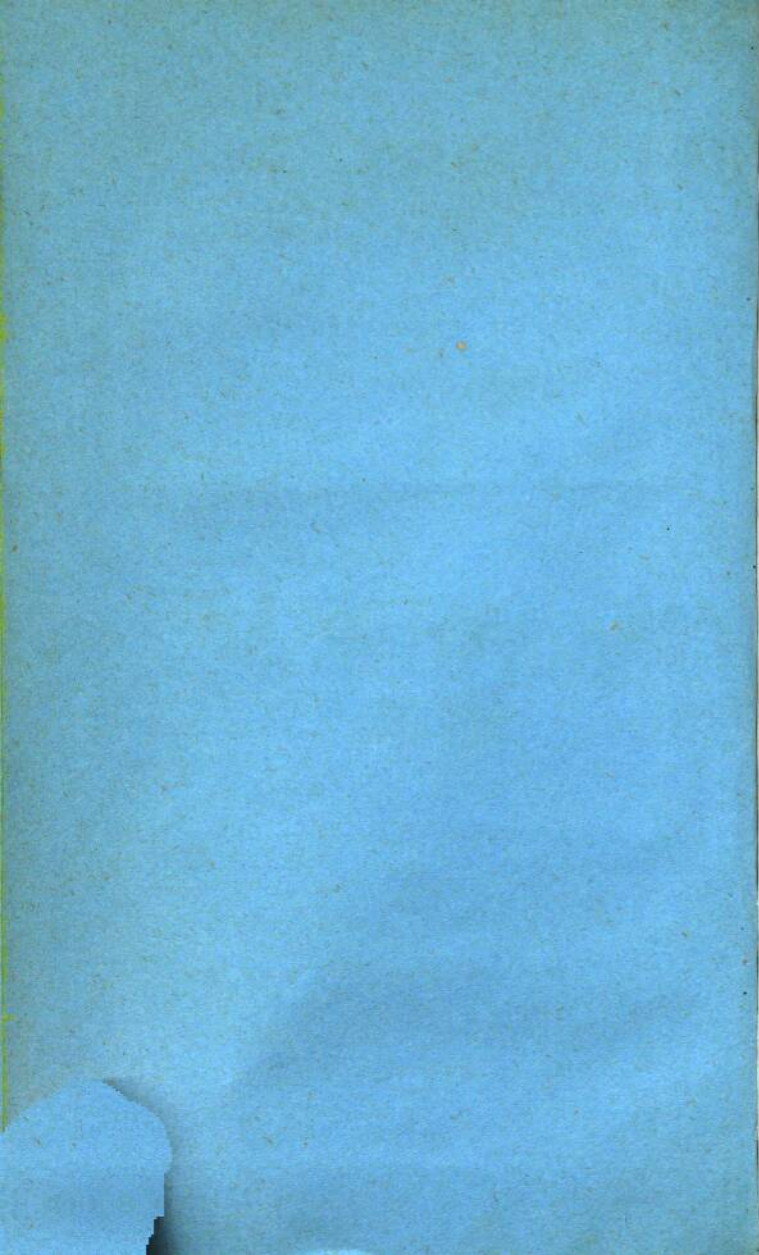
BIBLIOTHEK

55.706-A

Alt-

00 262.

55706-A.

EREDETI JÁTÉKSZIN.

KIADJA

A' MAGYAR TUDÓS TÁRSASÁG.

TIZEDIK KÖTET.

AZ ÉLETUNTAK,

a' m. t. társaságtól 1840ben második pályadíjt nyert
vigjáték.

BUDÁN,

A' MAGYAR KIR. EGYETEM' BETŰIVEL.

1840.

AZ ÉLETTUNTAK.

VÍGJÁTÉK

Ö T F E L V O N Á S B A N .

IRTA

N A G Y I G N Á C .

Nevetve élj s kacagva halj meg.
Régi bölcs.

BUDÁN,

A MAGYAR KIR. EGYETEM BETŰIVEL.

1840.

SZEMÉLYEK:

SZELLEMMFI JENŐ,)
SZELLEMMFI ENDRE,) testvérek.

BÁTORI ÁKOS, gróf, máltai vitéz, rokonuk.

SCHLECHTENKRON ACHILL, báró, dzsidáskapitány.

LEDÉR GYŐZŐ, báró.

GEWREWG TÓBIÁS, Jenő volt nevelője.

URAK. KÉZMŰVESEK. PINCÉREK.

UTCAFIÚK. HAJDÚK. KATONÁK.

CIGÁNYHANGÁSZOK.

KÉJTAVI IRMA, fiatal özvegy.

HUMPENBURG IDA, grófnő.

SZENDRŐI VILMA, bárónő.

VINAIGRE ANGIOLINA, Ida volt nevelője.

SZATÓCSASSZONY.

CUKRÁSZLYÁNY.

HÖLGYEK.

Mindkétnemű sétálók s falusi násznép.

Történik Budapesten s falun. Az egyes felvonások közt
résztint egy, két, résztint több napi időköz.

ELSŐ FELVONÁS.

Izlással buturzott szoba KÉJTAVI IRMA lakásán.

ELSŐ JELENET.

KÉJTAVI IRMA, SZENDRŐI VILMA bizalmasan ülnek egymás mellett pamlagon.

IRMA. Bizonyosan sok főrangu hölgy irigyleni fogja szerencsédet. Tegnap este folyvást reád volt intézve Ledér báró szemcsője.

VILMA. Való; de szerencsére nem igen láthaták azt társasköri úgynevezett barátnéink.

IRMA. Mikép érted ezt?

VILMA. Feledéd, hogy tegnap magyar színházban voltunk?

IRMA. Vagy úgy! Értelek; tökéletesen igazad van, s azon fölül tegnap elhunyt Kisfaludynk egyik jelesb vigjátékát adák színészink.

VILMA. Mellyben egyetlen dalocska sem fordul elő.

IRMA. Csöndesen, édesem, hogy valaki meg ne hallja e mondásodat, mert valamennyi fényes körben azonnal pálcát törnének izlésed fölött.

VILMA. Nem igen fájlalnám, mert boldognak legfényesb körben sem érezhetem magamat, ha az ott uralkodó elvek józansággal s nézetimmal ellenkeznek.

IRMA. Ej, ej, zendítő barátném, óvd nyelvecskédet. Illyesmit legfőlebb én mondhatnék veszély nélkül, ki világot, mindent, sőt magamat is meguntam; de te még ragaszkodol a világhoz s kedvtelve szívod föl a virágok illatát, míg én csupán arra tudok látásukkor emlékezni, hogy mulandóság gyermekei s pillanatnyi diszlés után elhervadnak.

VILMA. Ismét szomorú hangulatodba esel, édes Irmám.

IRMA viderul. Csalatkozol, résztvevő barátném; előttem a világnak semmi érdeke, semmi becse, miért tudnék tehát miatta bánkodni?

VILMA. A sors kemény volt irántad.

IRMA. Ne bántsd a szegény sorsot, Vilmám, én nem tudok reá neheztelni, mert a mit az tőlem egy részben talán megtagadott, azt kipótolá másban. Vagy ne tulajdonítsam neki azt érdemül, hogy engem minden fáradságom nélkül kincsekkel halmozott el, míg más érdemes és szorgalmas ember

majd halálra kénytelen magát dolgozni, csakhogy napról napra tengethesse nyomorú életét?

VILMA. Ah, Irma, s illy igen ragaszkodik te kincsekhez?

IRMA. Örömet lelem bennök, mert alkalmam nyílik néha segíthetni méltatlanul szenvedő embertársimon.

VILMA. Jó barátném!

IRMA. S mi jóságot látsz abban, ha azt, mi kényelmeim fődözése után megmarad, olly szerencsétlenek közt osztom el, kiket egyesületek s intézetek nem találnak föl szemérmes elvonultságokban? — De hagyjuk e komoly tárgyat; mikép is térhettünk erre Ledér Gézáról, vagy a diadalmas Győzőről, mikép magát nevezgetni szereti színházi lovagod?

VILMA. Kérlek, ne pazérolj reá a lovagi szép nevezetet. Nem türhetem azon ember tolakodását.

IRMA. S miért nem, gyermekem? Nem koránja ő minden fényes társalgási teremnek? Van nélküle estély, tánc, házi hangverseny, vagy bár melly más multság?

VILMA. Épen az teszi őt előttem utálatossá, és egyébiránt hite sem ajánlja őt. Ledért kártyásnak mondják, sőt nevét is bitorlottnak állítják.

IRMA. Oh, édesem, milly falusiasan szólasz! Látszik, hogy nem rég jutál szabadságba a nevelő intézetből. A mi előtted utálttá teszi e szeszélyes kalandort, az érdekessé varázsolja őt a divathölgyek előtt, kik rejtélyes regényessége miatt inkább imádják őt, mintha legragyogóbb érdemekkel bírna

VILMA. Szánom őket.

IRMA. Én kacagom, s termeimet megnyitom a vidor kalandornak, mert a divat kívánja. Higgyed, kedvesem, csak az él boldogul, ki megunta életét, s közönyösen tekint balságira.

VILMA. Ezen ellenmondás —

IRMA. Nem olly megfoghatlan, mint talán gondolod. Látod, édesem, én tökéletesen meguntam életemet, s ugyan láttál é valaba bánkodni engem?

VILMA. Vig kedélyed sokszor engem is magával ragad.

IRMA. S honnan van ez? Röviden elmondom. Engem tizenötödik évem óta minden férfi szépnek mondott, mindegyik bókolt előttem, intésem valamennyinek parancs volt s szemeimnek jobban engedelmeskedtek, mint polgári kötelességiknek; sokan ablakom alatt sóvárogtak, míg megyeházban fontos ügyet dönthettek volna el szavazatokkal a közönség javára, mások pedig jobbágyaikat zsa-

rolák, hogy fényesb s drágább kocsiban s lovakon pompázhassanak előttem. Ez három egész hosszú évig tartott változatlanul, s ki csodálhatja, ha megvetni tanultam az egész csoportot?

VILMA. Boldog házasság kigyógyított volna e bajból, melybe csak szépséged miatt esél.

IRMA. Boldog házasság? S mit nevezesz te annak?

VILMA. Midőn két egymásért dobogó, egymást értő —

IRMA szavába vágva. Egymásért számoló szív megleli egymást? Ezen utóbbi állítás legbizonyosabb s egyedül csálhatlan. A nevelőintézetekben igen szorgalmasan tanítják s tanulják most a számolást, melyet aztán leginkább házasságra lépéskor szokás gyakorlani. Úgy tett anyám is, midőn tizennyolcadik évembe léptem.

VILMA. Mikép lehet arra szüksége, hiszen ő gazdag volt, s te egyetlen gyermeke —?

IRMA. Én, egyetlen gyermeke, esztendőnként tizezer pengő forintnyi jövedelemmel bírtam, s vén lyány maradni nem akartam, mert édes anyám legborzasztóbb színekkel festé nekem az agg hajadonok sorsát. Férjhez kelle tehát mennem, még pedig gazdaghoz, mert nem volt kedvem kilenc hónapig falun zsugorgani, hogy három hónapot a

fővárosban tölthessek el. Ugyan mondd meg, Vil-
mám, láttál é már lovat árultatni?

VILMA. Különös kérdés; — úgy hiszem, igen,
midőn atyám —

IRMA. Elég. Úgy tehát bizonyosan láttad, hogy
az eladandó lovat először léptetve, azután porosz-
kálva, végre vágatva mutogatják a vevőnek; to-
vábbá, megnézetik vele lábait, fogait, elmondják
minden jó tulajdonságát, — hogy jó erős a tüde-
je, fáradhatlan futó és könnyen engedi magát pat-
koltatni, s jó ég tudja, még mit mindent. Látnod,
Vilmám, így történt velem is; jó édes anyám te-
tőtül talpig fölcifrázott, társaságokba vezetett, hol
olaszul kelle énekelnem, franciául táncolnom és
németül beszélnem. Végre gazdag férjet kaptam,
s maig sem foghatom meg, mikép tudék neki igent
mondani.

VILMA. Talán öreg volt?

IRMA. Ő nem volt öreg, de nem is fiatal; nem
volt elhnés, de nem is buta; nem volt jó, de rosz-
nak sem mondhatom; nem volt nagy, de nem is
kicsiny; még szavának hangja is juste milieu volt,
azaz bariton, pedig én épen azt leginkább nem
szenvedhetem. Házasságom után két hónap mulva
elragadá anyámat oldalam mellől a halál, s újabb
két hónap mulva férjem követte őt. Anyámat meg-
siratám s szívemből bocsánatot rebegék neki sír-

ja fölött, hogy nevelési bal irány miatt örökre szerencsétlenné levék, férjemet pedig nem sajnáltam, de nem is örvendék halálának. Ez rövid története életemnek, s ne csodáld már most, ha mondom, hogy csak az valódi boldog, ki megunta életét.

VILMA. Szánlak, szerencsétlen barátném!

IRMA. Örvendj inkább; előttem semmi becse az életnek, egyformasága untató; minden férfi hízolg körültem, s azért mind közönyös előttem. Kit nem örvendeztet semmi, az bánattól is megóvhatja magát.

VILMA. Merész elveket fejtegetsz, édesem; de higgyed, gyujtani fog még a szerelem istenkéje olly lángot, melly elolvasztandja szived fölött a jégvártyát.

IRMA. Bátran szembe szállok vele.

MÁSODIK JELENET.

ELŐBBIEK. SZOLGA. Utána HUMPENBURG IDA.

SZOLGA. Humpenburg Ida gróf kisasszony ő méltósága! El.

IDA. Ah, édesim, még egyedül?

IRMA. Barátink sokáig várakoztatnak magokra.

VILMA. Egyedül csak ön az, ki mindenkor meg szokta előzni a várakozásokat.

IDA. Kis hizelgő!

IRMA. Barátném csak őszinte szokott lenni.

IDA. Szép erény s dicséretes.

IRMA. Leginkább ritkasága miatt.

IDA. Ej, ej, pajzán barátném, önnek ötletei mindenkor meglepők.

VILMA. Irma kedveli az enyelgést.

IDA. Oh, annak én is rendkívül hódolok; de mi is illenék inkább hozzánk lyánykákhoz? Irma barátnénk özvegy ugyan; de évei és házassága rövid ideje még most is följogosítják őt e nevezetre. Azonban, hogy ne feledjem, kik leendnek ma jelen önnek theaasztala mellett?

IRMA. Schlechtenkron —

IDA. Ah, azt tudom már; nálam tölté ma a délutánt, valóban kellemes mulattató. Tüstént itt lesz nevelőnémmel, kit divatárusnőmhez kelle kísérnie, némelly sürgető, igen igen sürgető megrendelések miatt.

IRMA. Ah, ön bizonyosan egészen homályba akarja borítani fényes megjelentével holnaputáni táncestélyemet?

IDA. Oh, épen nem, hozzánk gyöngébb koru lyánykákhoz inkább csak szende egyszerűség illik; nemde, nyájas barátném?

VILMA. Szivemből szólott ön.

IDA Irmához. Tehát a kellemes Schlechtenkron —

IRMA. Ledér —

IDA. A nélkülözhetlen, igen helyes, már két nap óta nem láttam őt; ennyi idő alatt sok történhetett a két városban.

IRMA. Jegyzékemnek már vége. Horányi tábornagy idősb lyánya ma jegyeztetik el Mokány kamratanácsossal, s barátnéink mind oda sereglettek, termeim tehát meglehetősen üresek maradandnak.

IDA. Én kerülöm Horányi házáat, mióta megtudám, hogy olly embernek adja lyányát nőül, ki csak tíz év előtt lett nemessé.

VILMA. A fiatal pár, mint mondják, igen hő szercclemmel ragaszkodik egymáshoz.

IRMA. Annál nagyobb sajnálatra méltók.

IDA. Hogyan?

IRMA. Egyetlen nyugott pillanatuk sem lehet, ha egymás haláláról gondolkoznak.

VILMA. Kiengesztel e gondolattal annak tudása, hogy halál után örökre egyesülnek a rokonszellemek.

IRMA. Csakhogy önző világunkban anyagibb dolgok után eseng a többség.

IDA. Igaza van önnek, az anyagiság s önzés

minden nemesb emelkedést elfojt napjainkban. A tízenhat őssel bíró gróf polgári lyányt képes nőül magához emelni, csakhogy adósságát kifizethesse.

IRMA. Még ez üdvös dolog, ha tennék; de jobbadán a polgári pénzt is elköltik az olly uracsok és utóbb az anyai házba tér vissza a kopasztott libácska.

IDA. Úgy kell neki, mért akart magosra emelkedni, hol csak sasok tanyázhatnak; maradt volna nádas posványában.

VILMA. Ön igen szigorú.

IDA. Csak méltányos és rendszerető vagyok. Vagy hallá ön, hogy házi macskával párosodik a királyi délceg szarvas? Az oktalan állatok szorosán ragaszkodnak fajukhoz, s az isten arcára teremtetten ember barmok mögött maradjon?

IRMA. Az istenért, ne szólj, Vilmám, szép barátnénk ellenében minden esetre vesztened kell.

IDA. Térjünk tehát kellemesb tárgyra; — termeink új díszet nyerendnek.

IRMA. Talán valami új szépség?

IDA. Oh, nem. Egy igen derék ifju, ki mult évben végzé magosb tanulmányit, négy nap előtt Pestre érkezék. Nekem Bécsben volt alkalmam vele megismerkedni, s mondhatom, veszélyessé teendi magát köreinkben divaturacsinkra nézve,

ámbár csak nemes ember, és táblabírósnál egyéb címmel nem bír.

VILMA. Szinte kíváncsivá tesz ön.

IRMA. Hihetőleg az is hasonlítani fog a többihez. Híres írók munkáinak többszöri kiadásai és a férfiak igen hasonlítanak egymáshoz; valamint ott a tartalom mindenkor ugyanaz, úgy a férfiakat is csak zeke, frak, kabát és barkó különbözteti egymástól. A lelkület ugyanaz: pórias hizelgés, vagy elbizott dölyf, ez fő jellemvonásuk.

VILMA. Kissé szigorú vagy, Irma.

IDA. Mi tapasztalatlan lányokak nem ítéldük azt ugyan meg; de annyit mégis mondhatni vélek, hogy valamint nincs szabály, melly kivételt ne szenvedne, úgy a férfiak közt is lehetnek olyanok, kikre nem alkalmazhatni barátnénk kisé komor színeit. Különösen pedig védencemben kedvező kivételre fognak önök találni. Ledér hihetőleg még ma fogja őt bemutatni önöknél; utolsó együttlétünkkel legalább igen erősen ígére azt kérelmemre.

IRMA. S e szerencsés lovag neve?

IDA. Szelleffi Endre.

VILMA. Ki múlt nyáron Graefenbergben mulatott?

IDA. Önök tehát ismerik őt?

IRMA. Graefenbergben többször volt alkalmunk vele szólni, ha csakugyan ő az.

IDA. Oh, minden bizonnyal ő. Bécsben hallám tőle, hogy Graefenbergben tölté a nyarat. S mit szólnak önök róla?

VILMA. Ismeretségünk csak néhány hétig tartott, illy rövid idő alatt pedig, véleményem szerint, nem igen hozhatni valakiről biztos ítéletet.

IRMA. Nem sorozhatom őt ugyan a roszabbak közé; de véleményemet valóban nem gondolom érette megváltoztathatni.

IDA. Neki egy testvérbátyja van, s az majd egészen olly hangon szokott szólni, mint ön. Ledértől hallám, ki iskolatársa volt Endrének, s minden családi viszonyát ismeri a két testvérnek.

VILMA. Emlékezem, hogy szólott bátyjáról.

IRMA. Csak annyit monda, hogy jobbadán iskolákban töltvén idejét, alig volt alkalma vele közelebb megismerkedni.

IDA. Oh, Ledér igen sokat monda nekem e bátya különbségiről. A tespedő szobanevelés, párosulva elhunyt atyja furcsa elveivel, valódi társasági szörnyet képeztek belőle.

IRMA. Ledér néha szereti kissé nagyítani a történeteket.

VILMA. Én legalább mindenkor azon tapasztalást tevém, midőn velem szólott.

IDA. Bizonyosan szépségét magasztalá önnek, mit természetesen nagyításnak hirdet a lyányi szent szemérem. Oh, e tekintetben én is épen úgy érzek. Különben mindenről igen jól szokott értesülve lenni Ledér, és legfőlebb is csak elmés virágokkal diszesíti az egyszerű történeteket.

HARMADIK JELENET.

ELŐBBIEK. SZOLGA. Utána LEDÉR. SZELLEMFI ENDRE.

SZOLGA. Ledér báró és Szellemfi úr El.

LEDÉR udvarias köszöntés után. Szerencsém van barátim legjobbját bemutatni nagyságtoknak.

IRMA. Szellemfi úr csupán ismerősökre talál nálam.

ENDRE. Szerencsém valóban rendkívüli, hogy Pestre érkeztem után azonnal egyszerre tisztelhetem azon három hölgyet, kiknek bájvonási első helyen állnak emlékezetem fénylapján.

LEDÉR. Dicső, barátom, ezen elméncséget à la Daguerre irigylem tőled.

IDA. Reménylem, állandóan pesti lakos fog ön maradni.

ENDRE finom s alig észrevehető célzással Irmára. Külföldre szándékozám ugyan utazni; de

olly vonzó erőt gyakorol reám Budapest, hogy terveimről hihetőleg igen könnyű leend lemondanom.

IRMA. A férfiak általában könnyen szokták terveiket változtatni.

VILMA. Valljuk meg őszintén, Irmám, hogy a némberek közt sem épen általános az állandóság.

LEDÉR. Csak nem reményelem, hogy tapasztalásból szól ön?

VILMA. Miért nem; két év előtt például a rózsát szerettem, most pedig a mosolygó emlényke lőn kendvenc virágommá.

IDA. Mi lyánykák még a virágban is a szendéséget keressük.

LEDÉR. Úgy én rendkívül szerencsétlen vagyok, mert szendéségnek egész valómon nyoma sincs.

IRMA. Ezen őszinteség kipótolja azt.

IDA. Igen helyesen jegyzé meg ön.

LEDÉR. Nagysád kegyessége írt helyez sebhedt keblemre, melly érc fegyver elébe is nyiltan tárul ki, nem rettegve vészől s haláltól; de szép szemek egyetlen pillantása által sir szélire juttat, ha roszalás vagy harag villáma sugárzik belőlök.

IRMA. Valóban sajnálom önt, mert az illy rendkívüli érzékenység könnyen boldogtalanná teheti életet.

LEDÉR. Maga a boldogtalanság is boldogító

lehet, mihelyt tisztelt, vagy épen szeretett tárgy okozza azt.

VILMA. E részben, úgy hiszem, megegyezik véleményünk.

IDA. Én tökéletesen kezet fog önökkel s így hihetőleg leszavazandjuk szép Irmánkat.

IRMA. Én sem ellenkezem, hanem csupán azt jegyzem meg, hogy inkább ohajtok közönyösségben maradni, mint érdemetlenre pazérolni öröm vagy fájdalom könyűit.

ENDRE. A tulfeszített regényességnek én sem vagyok ugyan barátja; de mégis bátorságot legyen szabad vennem megjegyezni, hogy az elszigetelt hideg közönyösség rendkívül boldogtalanná tesz. Bátyám eleven példája ennek.

IDA. Ah, a különc; hallék már róla némi furcsa történetkéket.

LEDÉR. Nem neheztelsz barátom, hogy nagyságát néhány percig mulattatám bátyád kalandos sajátságival?

ENDRE. Miért neheztelnék a valóért? Bátyám semmi olyast nem tőn, minek ismétlése becsületét sértené.

VILMA. Ez minden különbségét eléggé menti.

IRMA. S miből áll az tulajdonkép, mit önök különködésnek neveznek?

IDA. Valóban kíváncsi vagyok hallani.

ENDRE. Nagyságtok részvéte hizelgő. Én tulajdonkép csak egy pár nap óta ismerem bátyámat, mert eddig tanulmányim jobbadán távol tartának tőle, ki jószáginkon lakott, s csak mintegy öt hónap előtt települt meg Pesten; de annyit még is alaposan vélek megjegyezhetni, hogy tévesztett nevelési irány tevő őt olly boldogtalanná.

VILMA. Ez legveszélyesb mótelye korunknak.

LEDÉR. Annyira, hogy jobb inkább egészen nevelés nélkül maradni, mint ferde elvű ember kezeibe jutni kipalléroztatás végett. Legjobb köszö-rűkő az élet, ennek tapasztalási eltávolítják tőlünk a kiálló fattyunövényeket, míg a céltalan nevelés csak egyik helyről másikra tologatja azokat.

IRMA. Jól sikerült hasonlítás.

IDA. A bárónak különben minden sikerülni szokott; de e tárgyban nem állhatok mellette, mert ugyan mi lenne belőlünk gyöngé lyánykákból, ha tapasztalás nélkül jutnánk a világ mindent elnyelő csábtengerébe?

ENDRE. E mondás igazságát világosan tanúsítja bátyám szomorú példája. Boldogult atyám, korán vesztvén el anyánkat, nevelési próbát tőn velünk, engem iskolákba küldö, bátyámat pedig, leggondosb fölügyázat mellett, honn nevelteté, s tulajdon szerzeményü roppant vagyonát legkevésb-

bé sem kímélte, hogy jövődő boldogságunkat tartósan megalapítsa. Én vidor életfi levék, az iskolákon keresztül futottam, és a törvények tanulásának leginkább csak a fényes jogászbál miatt örvendék. Bátyám ellenben mogorva szobatudóssá lőn, s a minő jártas könyvekben és tudományokban, olly tapasztalatlanúl kezde életbe lépni Pestre érkeztekör. A nagy város ezer színű s nevű ravasz szerencsevadászai csakhamar megismerék a gazdag gyermekférfit, s bátyám kevés hónap alatt annyi csalásnak és szívtelenségnek lett céllapja, hogy végre elveszté bizalmát az emberek iránt, az élet örömei helyett csak keserű ürmopoharát izlelé meg, s megunta életét, enmagát és az egész világot.

IDA. S még fiatal? -

ENDRE. Alig huszonnyolc éves.

VILMA. Mint szánom a szerencsétlent!

IRMA. Valóban nekem is sajnálkoznom kell fölötte, ámbár meg nem foghatom, mikép unhatott életére csupán annak viszontagságai miatt, mikkel erőteljes férfinak inkább kedvvel s lélekéberséggel küzdeni kellene. Ezt annál inkább kell csodálnom, mivel én egészen ellenkező okokbul, az úgynevezett boldogság s megelőző hízegő bánásmód miatt vesztém életkedvemet.

ENDRE. S nagysád komolyan mondja ezt?

VILMA. Barátném egész erővel hiszi és vitatja, hogy megunta életét.

IDA. S ezt önök férfiak okozák.

LEDÉR. Hogyan? Tüstént golyót röpítetek agyamba.

IRMA pajzánul. Ne tegye azt, báró, az orosz és egyiptusi hadikészületek igen kapóssá és szűk-ségessé tevék a lőport. Egyébiránt pedig barátném csak általánosan érté s kívánja értetni szavait. Én a hízolgó udvarlást gyűlölém meg.

ENDRE. Nagysád a legőszintébb hódolást is hízolgósnek bélyegzi.

IRMA. Mindenben nehéz, de e tárgyban éppen lehetlen megkülönböztetni tettétől a valót.

ENDRE szenvedélyesen. Ha nagyságod az emberi érzelmek' fakadó forrásába tekintene, nem fogná így gyötreni enmagát s (nyomatékosan) másokat.

IDA némi féltékeny türethetlenséggel. A legfontosb érdeket feledi ön; mikép érez bátyja nemünk iránt?

ENDRE. Fájlalom, hogy e részben semmi hízolgót vagy méltányost nem mondhatok. Ő — gyűlöli, vagy legalább nem kedveli a szépnemet.

LEDÉR. Ez boszút érdemel.

IDA. Valóságos fölségsértés!

VILMA. Talán oka volt neheztelést táplálni nemünk ellen?

ENDRE. Szobai elszigeteltsége mellett kevés alkalma volt ugyan szépeknek hódolhatni; de egy pesti tündér még is elszédíté fejét.

IRMA. Szerelme tehát nem régi?

ENDRE. Sőt igen is az. Nevelőjétül tudom az egész történetet, ki még most is nagy befolyással van reá. Bátyám a pesti tudományos egyetem tanító kara előtt tevé le mindenkor tanulmányiból a próbatétet, s ezért minden évben egykét hetet kellett eltöltenie Pesten nevelőjével. Történetesen szállása ellenében az utóbbi években egy deli hölgyet pillanta meg s szíve legott szerelmet kezdé iránta érzeni.

IDA. S nyilatkozott?

ENDRE. Azt tenni nem meré.

LEDÉR. Szegény ember!

ENDRE. Nevelője is csak másik évben tudá meg szíve érzelmét, s akkor is csak véletlenül. Épen szokott szállásukon ültek együtt s a nevelő példákban oktató bátyámat, mikép kell a legegyszerűbb pórt törvényink használatával legalább is fél századig húzni, halasztani, midőn az átelleni ház előtt hintók állottak meg, s az egyikből egy koszoruzott fejű gyönyörű hölgy szálla ki. „Ez bizonyosan menyekző“, szóla a nevelő, látván, hogy bátyám, feledve az ügyvédi ármányokat s két nap mulva leteendő ügyvédi vizsgálatot, merőn tekint

ki az ablakon. Bátyám e kiáltással: „Minden reményem oda van, ő másnak hitvese már!” —

IDA. Talán elájult?

ENDRE. Nem, hanem elrohant, s csak késő este tért vissza. Azóta szenvedélyesen gyűlölni látszik a szeretetre méltó szépnemet.

VILMA. És valóban férjhez ment imádottja?

ENDRE. Igen.

IRMA. Íme, ismét az önző férfi! Szeretnivaló egy hölgyet, nem nyilvánítja neki érzelmeit, nem is szól talán vele, és még is hűséget merészle tőle követelni, s mivel azt természetesen nem nyerheté meg, tehát egész nemünket gyűlöli. Ez a dölyfös férfinem fő jellemvonása.

IDA. Ez valóban boszút érdemel.

LEDÉR. Bár nagyságtok egyike párbajra szólítná a vakmerőt.

IDA. Mit gondol ön, mi gyöngé lyánykák? Nincs fegyverünk, s nem is tudnók azt használni.

LEDÉR. Sőt igen is hatalmas fegyverök van nagyságtoknak és mesterül tudják azt használni.

IRMA. S mi azon fegyver?

LEDÉR. Szép szemök.

IDA. Hízeltgő!

ENDRE. Barátomnak igaza van, egy pár csillogó szem villámerővel bír.

LEDÉR. Ennél is nagyobb, mert a szép

szemek villáma ellen még nincs mennykőfogónk. Egyetlen illy villám széllyel zuzza a szegény férfiszívet.

IRMA. S darabjai aztán mind megannyi más tárgyért szinlenek érzést.

ENDRE. Nagysád igen szigorú.

VILMA. De talán még sem igazságtalan.

LEDÉR. Talán mégis kissé, mert véleményem szerint a szép szemek nemcsak gerjeszteni tudnak gyöngéd érzelmeket, hanem örökre is magokhoz képesek azokat bilincselni; ha tehát hűlenekké leszünk, úgy csak szerelmünk királynéját okozhatni, mivel nem tudá, vagy nem akará hatalmát használni.

ENDRE. Megengedj, barátom, állításod igen üdvös ugyan reánk nézve; de még is meg kell vallanom, hogy nem birom azt helyesleni, mert például bátyámat, mennyire nevelője szavai után ítélhetek, alig fognák hölgyszemek lánggra gyújtani, bár milly kívánatos lenne is ez nekem némelly furcsa családi viszonyink miatt.

IRMA. Valóban mindinkább fölingerli ön kíváncsiságomat. Szeretném látni önnek bátyját.

ENDRE. Ő nem fogad el látogatást s nem is szokott azt tenni.

IRMA. S ha holnaputáni estélyemre hinám őt?

ENDRE. Bajosan hiszem, hogy meg fogna jellenni.

LEDÉR. Ugy párbajra hívom, mert illy megbántást csak vérrel moshatni le.

ENDRE. Fölszólításodat nem fogadná el, mert törvények tilalmazzák a párviadalt, véleménye szerint pedig azokat nem azért alkoták eleink, hogy csupán a hármaskönyvben olvashatók legyenek, hanem, hogy meg is tartsuk.

VILMA. Ismeretlenül is tisztelni kezdem őt.

IDA. De még is, bármi módon, meg kellene rajta boszulni azon hanyagságot, mellyel nemünk iránt viseltetik.

LEDÉR. Nagysád szemeinek búvereje —

IDA. Oh, kérem, mi tapasztalatlan lányokak —

ENDRE Vilmához. Tehát nagysád —

VILMA. Bocsanat, valóban nem érzek magamban annyi erőt —

ENDRE. Pedig életem üdve függ attól, hogy bátyám kigyógyuljon a hölgyek gyűlöléséből.

IDA megelőző részvéttel. Oh, már ugy csakugyan mindent el kell követnünk megtérítésére; de nem mi lányokak tehetjük azt, — legyen a discsőség a fiatal özvegyé.

IRMA. Hogyan? Én?

ENDRE zavarodva. Nagysága?

IDA. Igen is ő, mert ő már tetteleg bizonyítja

be szemeinek hódító erejét, midőn elhunyt férjét magához láncolá.

LEDÉR. Helyes, dicső! Nagysád megtéríti az életunt szerencsétlent, s egyszersmind barátomat boldogítja.

IRMA. De gondolják meg önök, e játék gyöngédtelen, s még azon fölül kétes kimenetű.

VILMA. S ha az által két embert boldogíthatnál?

IDA. S bizonyosan azt tenné, mert a kigyógyult néMBERGYÜLÖLŐ boldog lenne.

IRMA. És mikép tehetném azt?

NEGYPEDIK JELENET.

ELŐBBIEK. GEWREWG TÓBIÁS a baloldali ajtón jó be.

ENDRE. Bátyám nevelője itt? Kedvező véletlenség; ettől legbiztosb utasítást kaphatunk.

GEWREWG körül tekint. Ezer bocsánat; ezer bocsánat, még egyszer, alkalmasint eltévesztém a házat, vagy legalább lépcsőt. Magyar nyelvmesternek akartam ajánlkozni; de illy fényes körben arra hihetőleg nincs szükség. Hibámat távozással teszem jóvá. Alázatos szolgája nagyságtoknak! Távozni akar.

ENDRE. Görög ur, kérem —

IRMA. Ne távozzék ön, kérem.

GEWREWG. Tehát még sem csalatkoztam? Hirlapban olvasám, hogy nyelvmester kerestetik e házban, és hogy körülményesb értesítést a hátsó lépcső melletti szobában kaphatni; abban nem lelék senkit, s a legközelebbi ajtót nyitám meg, melly belőle ide vezetett.

IRMA. Komornámat Bécsben fogadám; de nem szeretek öltözés közben idegen nyelvet hallani, azért szeretném őt megtanítatni nemzeti nyelvünkre; ön komornám szobájában volt, s véletlenül épen nem találta honn.

GEWREWG. Tehát a komorna fog tanulni? Igen szép, s bizonyosan hivebb is leend, mihelyt a nyelvegyenlőség hatalmas kapcsa által érzendi magát nagyságodhoz csatoltatva.

LEDÉR lassan Endréhez. Nevelők félig meddig a tudós osztályhoz szeretik magokat számítani; hiuságát kell csiklandoztatnunk, hogy pártunkra édesgethessük őt.

ENDRE szinte lassan. Igazad van; többször volt már alkalmam tapasztalni, hogy hiuságnak hízéggel hódolás által a legépebb elmét is megzavarhatni.

LEDÉR Gewrewghez. Bocsánat bátorságomért, Görög Tóbiás urhoz van szerencsém?

GEWREWG. A szerencse részemen van; igen is, én vagyok a nevezett.

LEDÉR csodálkozva. Hogyan? Olly művelt és tapasztalt nevelő nyelvtanításra szorulhatna napjainkban, midőn mindinkább általánosb lesz azon eszme, hogy csak szellemi előjogok által emelkedhetni a nemzeti közvéleményben? Ez hallatlan!

GEWREWG. És mégis úgy van; ámbár meg kell vallanom, hogy koránsem nyomasztó szükség kényszerít erre, hanem azon legbensőbb meggyőződés, hogy több hasznót áraszthatok nemzetiségünk ügyére a magyar nyelv terjesztésével, mint olly rosszul sikerült nevelésekkel, minőt Szellemfi Jenő uron teljesíteni szerencsétlen valék.

ENDRE. Illy meggyőződés mellett nem lenne ön kész mindent elkövetni boldogtalan bátyám kigyógyítására?

GEWREWG. Több hónapja már, hogy megnyitlak szemeim, s azóta mindent elkövetek kijózanítására; de fájdalom, minden siker nélkül. Magam is egészen más emberré levék, de hasztalan. Iskolai pályámat olly intézetben végzém, hol a tanító szava csak feddve hangzott, hol okok helyett bot és korbács szülé a meggyőződést; hol a táncot s finomabb társalgást börtönnel, bottal s koplálással jutalmazák és ez által rejtett zugolyban pokol gyanánt tátongó csapszékekbe kényszeríték

a mulatni akaró pezsgő vérű ifjúságot, melly ott lélekben s testben egyenlőn megromlott; hol a színház látogatását az intézetből kirekesztés követé, s honnan mint lelkileg eltörpült szögletes és faragatlan tuskók térnek vissza számos év után szüleihez az egykor szép reményű ifjak, és dőzsölő kártyahősökké, lókinzókká, agarászó pecérékké; vagy legjobb esetben elvonult mogorva szobatudósakká lesznek, kik terméketlen eszméken törik fejöket és az élet mindennapi kérdéseiről fogalommal sem birnak.

IRMA. Komor színekkel füst ön.

GEWREWG. De valókkal, nagyságos asszonyom, mert tapasztalásom készíté vegyületöket. Mogorva szobahős levék, s e diszes tulajdonságért Szellemfi Ákos ur nevelőül fogadott meg idősb fia mellé, kiből valódi szörnyet képezék, ki enmagát boldogtalanná tevé s mások előtt nevetségessé lőn.

IRMA. Én épen nem tudom nevetségessnek találni azok miatt, miket eddig róla hallék, sőt a többinél lelkesb férfinak tartom őt, ki utálja a világot balságai és ferdeségei miatt, s ki újra örvendni fogna életének, mihelyt rokonkebelre találna, melly lelke magas röptét követné.

GEWREWG. Bocsanat, nagyságos asszony; de én csakugyan nevetségessnek tartom az illy embert, ki az élet minden javának birása mellett életunt-

nak nyilatkozik, némi nem valósítható ábrándok miatt. Ugy kell a világot tekintenünk, minőnek azt teremtőnk alkotá, vagy minővé lenni engedé, és bohó, ki üres buborék s légváarak után kapkod.

IRMA. Kérem —

VILMA. Sujtva érzed magadat, Irmácskám?

IDA. Ha, ha! Most akaratlanul szép leckében részesült ön.

ENDRE. Görög ur nem akarva sérté meg nagysádat.

GEWREWG. Ezerszer bocsánatot kérek, de valóban nem is gyanítám, hogy nagysád talán gyöngédebb részvétellel kegyeskedik volt tanítványom iránt viseltetni —

LEDÉR. Ha, ha! Dicső, valóban dicső!

IDA. Az új botlás még az előbbinél is mulatságosb.

ENDRE. Csalatkozik ön, kedves Görög ur, bátyámnak nincs szerencséje nagysága által ismereteni, hanem a nagyságos asszony is bizonyos elégtelenséggel viseltetik némelly életviszonyok, szokások és balságok iránt.

GEWREWG. Ugy ismételve bocsánatot kell kérnem; szavaim jobbadán csak egykori tanítványomra s leginkább tulajdon személyemre célznak, mert épen én voltam kettőnk közül talán a legnevetéseseb.

IRMA. S szabad tudnunk, mi változtatá önt meg?

GEWREWG. Homoeopathia.

LEDÉR. Hogyan? Azon gyógyrendszer, mely mindent semmivel orvosol?

GEWREWG. Nem, hanem az, mellynek főelve e szavakon alapszik: „Ha megégeted újadat és fáj, dugd hamar újra tűzbe s nem fog fájni”; azaz, melly hasonlósági elvből indul ki. Én ugyan is napról napra világosabban látám, milly ferde embert nevelék, mert a szálkát rendesen könnyen szoktuk meglátni embertársunk szemeiben, míg a gerenda saját szemünkben nem vonja magára figyelmünket, és lassankint szégyenleni kezdém magamat, főleg miután itt a fővárosban annyi éplelkü ifjat s férfit volt alkalmam látni, kik nem élnek ugyan vissza a földi örömekkel, de nem is utasítják azokat botorul vissza. Röviden, a pedant-ságot bokáig érő Zrínyi-dolmánommal együtt elvetém, Virgilius helyett Kisfaludyt és Kölcseyt kezdém olvasni, lesimitott léchajamat fashionable fürtökbe csigáztattam, súlyos pipa helyett könnyű cigarót füstölgetek, és Traján hidja helyett a budapesti lánchidról szólok, Venus és mennyei múzák helyett pedig földi élőhölgyek előtt hajtom meg fejemet.

LEDÉR. Valóban fölséges dolog; e változás

dicséretére válik önnek, annyiival is inkább, mivel korában ritkán szokott illyesmi történni.

IDA. Ön tehát kezet fog velünk tanítványa megtérítésére?

ENDRE Irmára mutatva. Nagysága szives volt némileg megigérni, hogy kész kezet nyújtani ezen üdvös munkára.

GEWREWG. Igen helyes; nagysága is bizonyos mértékben egyenlőn érez Jenő urral, vagy legalább érzeményeinek különé — akarám mondani eredetisége némileg szinte azon hatáshoz látszik hajlani, és így homoeopathice fog megtörténhetni a gyógyítás.

ENDRE. Ön legnagyobb mértékben birja bátyám bizalmát, s azért igen hasznos szolgálatot tehetne, nemcsak nekem, hanem bátyámnak is.

GEWREWG. Legtisztább örömmel kész vagyok e célra mindezt elkövetni, mi tőlem kitelhetik; úgy hiszem mindazáltal, hogy a nagyságos asszony szép szemei egyedül minden segély nélkül is ki fogják vinni a győzelmet.

LEDÉR. Azt én is mondtam.

IRMA. Csalatkoznak önök, Szellemfi Jenő ur véleményem szerint nagyobb kedélyméllyel bir, hogy sem olly hamar tudná feledni azon hűtlen hölgyet, ki miatt nemünket gyűlöli.

GEWREWG. Nekem ugyan nem volt alkalmam

azon szépet láthatni, s így nem is ítélném meg, milly fokig terjedhet hatalma tanítványom érzelmei fölött; de mégis erősen hiszem, hogy nagysád zászlaja alatt mulhatlanul győzni fogunk.

IRMA. Valóban nem örömet nyújtom kezemet illy játéokra, ámbar kénytelen vagyok megvallani, hogy szánakozás, talán némi kíváncsiság —

IDA félre. És hiuság szépséged hatalmát megkísérthetni. Hangosan. Elég, elég, szép barátném; önnek minden esetre meg kell ezen üdvös tervben egyezni.

VILMA. Mindnyájan segítségedre leendünk.

ENDRE. Mindenek előtt tehát elmondom családi viszonyink azon rendkívül súlyos pontját, melly miatt boldogtalanná kell lennem, ha bátyámat más útra nem téríthetjük. Boldogult atyám —

ÖTÖDIK JELENET.

BLŐBBIEK. VINAIGRE ANGIOLINA. SCHLECHTEN-KRON ACHILL.

ACHILL. Rabjā nagyságtoknak.

ANGIOLINA. Kissé elkéstünk.

ACHILL. A kisasszony sokáig válogatott a divatárusnénál.

ANGIOLINA. De mondhatom, olly csipkéket választék, hogy Anglia királynéja sem viselhete

szebbeket menyekzője napján; dicsérni fogja nagysád izlésemet.

IRMA. Arról előre is meg vagyunk győződve.

VILMA. Estélyünkön mindent homályba bori-
tand grófi barátnénk.

IDA. Lyánykákhöz csak egyszerűség illik, s látni fogják önök, hogy én nem véték e szabály ellen.

ACHILL. Nagysád maga a megtestesült tökély.

LEDÉR. Kapitány ur épen jókor érkezék, haditervet koholtunk.

ACHILL. Ollyasmire napjainkban semmi gondja a katonának, mert most vér helyett tinta foly, s ón golyók helyett arany halmazok döntik el a népharcok sorsát. Szelid szellemű korunkban még a vad egyiptusiak és törökök is tollal harcolnak; tehát csak szép hölgyekről, kártyáról és békeségről szóljunk, barátocskám, ezek a mostani katonaelemek.

ENDRE. Mégis, úgy hiszem, magasb rendeltetése van még ennél a katonának, például: rendfőntartás —

ACHILL szavába vág. Oh, igen, minden nyilvános gyülekezetről —

ENDRE hirtelen. Hogy annál korlátlanabbul nyilatkozhaszanak a különböző vélemények.

LEDÉR. Természetesen; de hagyjuk ezt most. Kapitány ur ismeri Endre barátomat?

ACHILL. Milly kérdés? Én ne ismerném, miután már huszonnégyszer óránál hosszabb időt töltött el Pesten. Ha ön akarja, tehát azonnal egész családi történetével szolgálhatok.

LEDÉR. Tehát bátyjáról is hallott már valamit?

ACHILL. Milly kétkedés, barátocskám? Vilma kisasszony néhány hónap előtt esti kilenc órákor érkezék e házhoz, s reggel nyolc órákor már tudám, hogy falun lakó szüléi régi barátnéjához küldék őt feledtetni ezzel férje halálát, miután már Graefenbergbe is vele küldék. Mind ezt megtudám, mielőtt még lábamat kitettem volna a házból; én mindent tudok s azért nekem rendesen minden sikerülni szokott.

GEWREWG. Tanítványomat csakugyan ismerheti, báró ur, mert tegnap a kávéházban, Priesznitzre kerülven a beszéd, alkalmam volt mondani, milly tuzzásig tisztelője annak Szelleffi Jenő ur.

ACHILL. És én ezért halálos ellensége vagyok, mert ki nem állhatom azon embereket, kik egészséges korukban is beteget játszanak és minden divatgyógyszer után kapkodnak. S különösen ezen mértéken tuli vizivás! Milly fonák következtetés az, hogy mivel kezünk tisztább lesz, ha sok

vizben mossuk, tehát gyomrunk és egészségünk is jobb lesz, ha elárasztjuk vízzel belső részeinket!

IDA. Ugy tehát kezet fog ön velünk azon vizivó ellen? Beszélget vele s tudtára adja a fenforgó tervet, mire Angiolina is figyel.

ENDRE Ledérhez. Nem jó lesz talán annyi emberrel tudatni szándékunkat?

LEDÉR. Bizhatunk benne; ő nem szokott jó tréfát megrontani, és igen használható ember.

GEWREWG. Valamennyi kávéházban ő az első kolompos; szava mindenütt eldöntő erővel bír. Beszélgetnek.

IRMA Vilmához. A dolog már csakugyan kivitelre kerül, mint látom. Ám legyen, legalább furcsasága miatt megteszem. Némi érdeket úgy is kezd nálam gerjeszteni azon férfi szilárd jelleme; csak attól tartok, hogy nem fogadja el a meghívást estélyemre.

VILMA. Bizzunk testvérében s nevelőjében; azok bizonyosan reá birandják. Azután pedig rajtad leend a sor munkálkodni szemeid hatalmával.

IRMA. Bár inkább te vállaltad volna el ezen minden esetre igen sajátos szerepet.

VILMA. Isméred viszonyimat; édes barátném, s tudod, hogy azok miatt lehetőségig keveset kell engednem magamról beszéltetni. Ne szánd ígéretet. A külön testvérének boldogsága függ a

szerencsés sikertől, mikép néhány pillanat előtt monda, és bizonyos fontos családi viszonyok kényszerítik őt bátyja megváltoztatását annyira ohajtani.

ANGIOLINA hangosan. Ha, ha, ha, valóban szép! Tehát egész kis összeesküvés, valóságos regény formában, egy külön ellen; már ezt szeretem. Gewrewghez. Nevelő ur, én nevelőné vagyok, még pedig Rajnán tuli születés, fogjunk kezét, nekünk ismernünk kell az emberi szív minden rejtőzetét, s azért sokat segíthetünk e dologban.

GEWREWG. Köszönöm szíves bizalmát, tisztelt kisasszony, s ajánlatát elfogadom, ámbár azon véleményt táplálom, hogy ön francia születés lévén nem ismerheti a magyar szív mind azon rejtekét, hová csupán rokonérzetek juthatnak be.

IDA. Oh, én nem vagyok francia születés, és mégis mindenkor legnagyobb rokonszenvet érzék nevelőném iránt.

GEWREWG. Mert az idegen születésű nevelőné már a gyöngye gyermek szívébe oltá saját érzeteit, mellyek csakhamar megfogamzottak abban és kiírták azon mának csiráját, melly utóbb honi gyümölcsöket termett volna.

LEDÉR. Az istenért, ne kezdjenek önök tanítási elveket fejtegetni most, midőn a nevelést úgy is jobbadán csak divatcikknek szokás tekinteni.

Endre, add elő viszonyidat, hogy jobban fontolhas-
suk meg a teendőket.

ENDRE. Boldogult atyám végintézete —

HATODIK JELENET.

ELŐBBIEK. SZOLGA.

SZOLGA. A thea kész, El.

ACHILL. Theaasztalnál kényelmesebben fogja
ön folytathatni előadását. Indulnak.

IRMA Gewrewghez. Görög ur, elveit annyira
böcsülöm, hogy falusi iskoláim igazgatójává sze-
retném önt megnyerni.

GEWREWG. Alázatosan köszönöm e megtisz-
telő ajánlatot; de mostani igen kedvező viszonyim-
mal annyira meg vagyok elégedve, hogy csak e-
gyért tudnék rólok lemondani.

VILMA. És miért, ha szabad tudnunk?

GEWREWG. Privilegiumért politikai njságra.

MIND. Ha, ha, ha, ha!

MÁSODIK FELVONÁS.

Szoba SZELLEMFI JENŐ házában; az előszínen íróasztal, rajta pohárban virágok, mellette halálfej.

ELSŐ JELENET.

SZELLEMFI JENŐ. GEWREWG TÓBIÁS.

JENŐ kéziratcsomót tart kezében. Hallá ön vigjátékomat, s már most őszinte szigorú ítéletét kérem.

TÓBIÁS. Csiklandós kívánat; a munkáikat föl-olvasni szerető írók többnyire csak akkor hiszik őszintének az ítéletet, ha az lehetőségig fűszerezve van hizelgésekkel.

JENŐ neheztelve. Ne sorozzon ön engem azon kislelkűek közé, kik csupán tömjénfüst után kapkodnak, és mindeniben halálos üldözött vélnek látni, ki vak hizelgéssel nem bókol előttök, s kik a legszentebb ügy ellen zajongva kelnek ki, mi-helyt annak valamelyik lelkesb képviselője műveik-

ről rőszaló hangu birálatot merészel mondani vagy írni. Ezen kívül pedig nem is dicsvágy adá kezembe a tollat, hanem forró vágy nevetségessé tenni minden visszaélést s fonákságot, melly a társaságot minden józan gondolkozásu férfi előtt megvetés tárgyává teszi.

TÓBIÁS. De ugyan mikép fogja ön ezt műveiben eszközölhetni, holott fogalma sincs a nyilvános társas életről; mert azon néhány botlást, melly önt világba léptekor éré, s jószívüségére ellen elkövetett némelly csint, csak nem fogja ön élettapasztalásnak nevezni?

JENŐ. S miért ne nevezhetném annak? Alig tekinték ugyan a világba; de még is csömörletig teltem el vele, és annyi fonákságot láttam, hogy száz gúnyjátékot írhatnék rólok.

TÓBIÁS. De ha az nem fonákság, mit ön annak szeret nevezni?

JENŐ. Ép elmémet akarja ön gyanúsítani?

TÓBIÁS. Épen nem, hanem csupán tulajdon tapasztalásim után szólok, mert vajmi sok dolgot tarték fonákságnak néhány hónap előtt, mit most egészen természetesnek vagyok kénytelen vallani.

JENŐ. Olly ingatag nem vagyok.

TÓBIÁS. Jobb meggyőződést nem nevezhetni ingatagságnak, és mindenkor nagyobb léleksziládságot tanusít az, ki okok által meg engedi magát

győzteni, mint az, ki makacsul ragaszkodik véleményéhez. Egyébiránt pedig kérem, ugyan mikép reménylhet ön hatást vigjátékától, miután a főbb jelenések olly dolgokból állnak, miket ön személyesen soha nem tapasztalt?

JENŐ. S melyek azok?

TÓBIÁS. A szerelmi vallomás.

JENŐ. Nem elég tüzes az?

TÓBIÁS. Legyen bár olly tüzes, mint a cserfaparázs, mit ér, ha nincs életből merítve.

JENŐ. Nem tartom azt szükségesnek.

TÓBIÁS. Pedig elkerülhetlen.

JENŐ. Ki kívánna költő lenni, ha mind azt tapasztalnia kellene, miről gondolatit leírja?

TÓBIÁS. Nem is kívánja azt senki; de a ki vigjátékban korának fonákságát kívánja ostorozni, az szükségkép tapasztalásokat tartozik magának gyűjteni a társaság minden körében. Önnek hölgyekkel kellene társalkodni, és szerelmi vallomást merészleni.

JENŐ. Soha!

TÓBIÁS. Nem komolyan, hanem csupán azért, hogy több eleveniséget s valóságot önthetne színművébe.

JENŐ. Ugy inkább legyen hatástalan vigjátékom, nem bánom.

TÓBIÁS. És aztán milly hideg s élet nélküli még a kávéházi jelenet is!

JENŐ. Ön valóban szigorú bíráló.

TÓBIÁS. A városligeti jelenésben kiállhatlan feszetség uralkodik.

JENŐ. Van még több?

TÓBIÁS. Szóval, az egész mű jeles ugyan, de olly hideg és szögletes, mintha élő emberek helyett csupán csontvázakat akart volna ön fölléptetni. Ez valóban nem fog szerencsét csinálhatni, mert a magyar színházi közönség izlését vajmi nehéz kielégíteni. A külföldi jeles művek annyira el-kényezteték az izlést, hogy semmi közepszerű nem képes már magát föntartani. Eredeti darabot alig mernek betanulni színészek, mert attól kell tartaniok, hogy egyszeri előadás után vége szakad többszöri eljátsztatásának.

JENŐ. Én minden esetre próbát fogok tenni darabommal.

TÓBIÁS. Isten neki; de fogadni merek, hogy füttyölés közt temetendik azt el, ha nem fogja ön módosítani.

JENŐ. Tanácsoljon tehát, kedves nevelő ur.

TÓBIÁS. Ki az életet akarja fösteni, az csak magától az élettől kérhet tanácsot.

JENŐ. De mit tegyek, hogy az élet könyve megnyiljék előttem?

TÓBIÁS. Vesse ön magát az élet zajgó hullámiba, forduljon meg néhányszor művelt hölgyek társas köreiben, kövesse a romlatlan ifjúságot örömforrásához, és azután olvassa ön el még egyszer színművét, és nevezzen engem esztelen bangónak, ha jönnek találándja benne azt, mit most anyyira magasztal.

JENŐ. De életelveim —

TÓBIÁS. Maradjanak a mostaniak, ha már teljességgel nem akar ön azokról lemondani; keblében érezhet ön bármit, csak külsőleg mutassa, hogy nem idegenkedik attól, mit mindenki helyesnek tart.

JENŐ. Nem, ismétlem nem, ennyire nem fedkezhetem meg magamról. Eromlott világba vessem magamat, melyben kétszinűség uralkodik és farkas őrzi a bárányokat? Nem, ezt nem tehetem.

TÓBIÁS. Ugy csak lépjen ön le hamar az írói pályáról, mielőtt még nyilvánosan láttatta volna magát rajta.

JENŐ habozva. Arra is kész vagyok.

TÓBIÁS. Pedig mennyi jót eszközölhetett volna ön az írói pályán! Ön független, senkire nem szorul, az igazságot mindenkor tartózkodás nélkül kimondhatná, s ez által mennyi embert téríthetne igaz utra!

JENŐ pillanatnyi gondolkozás után. Szavai meg-

győzőleg hangzanak, kedves tanító ur, s megval-
lom, igazságukat átlátom; de ha csakugyan szán-
dekoznám követni önnek tanácsát, ugyan mikép
tehetném azt? Ön jól tudja, hogy elvonultságom
miatt semmi társas összeköttetésben nem állok.

TÓBIÁS. Arról mindjárt segítünk; Kéjtavi Ir-
ma táncestélyt fog ma adni, s meghívá Endre ur-
ral önt is.

JENŐ. Nem ismerem a nevezett hölgyet, End-
re pedig szót sem monda nekem róla.

TÓBIÁS. Ismervén már önnek elvonult élet-
módját, hihetőleg nem is akart szólni a meghi-
vásról. Félre. Az irói dicsvágy ugyancsak hatal-
masul izgatja különöcünk lelkét.

JENŐ. Endre ismerős azon házban?

TÓBIÁS. Ledér báró ur mutatá őt be tegnap-
előtt a szép özvegynél.

JENŐ gunnyal. Ah, tehát szép özveggy, ki
ifjak társaságában siratja elhunyt férjét? Valóban
érdekes tárgy csipős vigjátékra. Szinte kedv kezd
bennem támadni —

TÓBIÁS. A meghívás elfogadására?

M Á S O D I K J E L E N E T.

ELŐBBIEK. BÁTORI ÁKOS.

ÁKOS. Jó napot, embergyülölő.

JENŐ. Sőt szeretem az embereket, s mivel nem javíthatom őket, tehát —

ÁKOS. Tehát megveted társaságukat? Ugyan gyönyörű életbölcse ség! — Nevelő ur, valóban én talán soha nem fogok önnek kibékülhetni ezen fió elferdítése miatt.

TÓBIÁS. Eléggé vádolgat lelkem; de még is azal vigasztalhatom magamat némileg, hogy boldogult édes atyja parancsit teljesítém.

ÁKOS. Sovány mentség, mert inkább lélekisméretét kellett volna önnek követni.

TÓBIÁS. Az akkor nyugott volt, most pedig híában mardos, mert a gyöngye ágacs kából hajthatlan tölgy lőn, melly a viharral is makacsul dacol.

JENŐ. Gróf ur, ön rokona családunknak, s azért tisztelem minden szavát; de mégis kérem kell önt, ne szégyenítsen meg, s vegye gondolóra, hogy érett férfi nem változtathatja divatruha gyanánt elveit.

ÁKOS. Ezen vigyorgó koponya is életelveid közé tartozik talán itt a virágpohár mellett?

JENŐ. Ez arra emlékeztet, hogy ma még viritunk, mint e pohárban a virágok, néhány nap múlva pedig talán halotti dalt fognak fölöttünk zengeni.

ÁKOS. Ábrándozó öngyötrő! Lassan Tóbiášhoz. Csakugyan látom, hogy sietnünk kell a gyógyítással, ha nem akarunk elkésni. Itt kezem, minden ármányban társ leszek, bár mennyire szeretem is különben az egyenes utat. Hangosan. Jenő, én Endrétül jövök, ki tegnap honn nem létem alatt kétszer volt nálam; sajnálom a szegény fiút.

JENŐ ijedten. Talán beteg? Csodálom, hogy nem szóltak cselédim. Bocsánat, sietek hozzá.

ÁKOS. Nem hallád, hogy tegnap kétszer volt nálam? Nem beteg ő testileg, hanem lelki állapotja valóban szánakozásra méltó.

JENŐ. Semmi olyast nem vevék észre rajta.

ÁKOS. Te alkalmasint azt sem vennéd észre, ha valósággal örjöngni kezdene. Atyátok végintézete igen megrendíté őt.

JENŐ. Sajnálom, én nem tudattam volna vele olly hamar tartalmát; de mivel bizalmasan nyilatkozék előttem, hogy szeret és házasodni akar, tehát kénytelen valék vele a végintézetet közleni.

TÓBIÁS. Az pedig csakugyan méltán fölháborítá őt.

JENŐ. Mert nem képes átlátni tulajdon javát,

ámbar elég világosan megmondék neki mindent, mit eddig még nem is gyaníthatott. Tudatám vele ugyan is, hogy boldogult szüléink nem legjobb egyetértésben éltek egymással, mert anyám szereté a világ örömeit, miktől atyám teljes joggal idegenkedék; megmondám neki, hogy kettőnk neveltetése számos civakodást okozott, hogy azok megszüntetésére engem tulajdon, Endrét pedig édes anyám elvei szerint nevelteté, s hogy végintézetében rendelé, mikép Endre, öröksége elvesztése mellett, csupán utánam házasodhassék meg.

ÁKOS. Szegény Endre!

JENŐ. Atyám látta Endre öcsém könnyelműségét, s mivel maga sem legboldogabb házasságban élt, tehát fiait óvni akará.

TÓBIÁS. Csak Endrét korlátozá.

JENŐ. Mert jól tudá, hogy engem belém csöpgtetett elvei eléggé ótalmazni fognak.

ÁKOS. Tehát agglegény szándékozol maradni?

JENŐ. Igen.

TÓBIÁS. Ugy tehát Endre ur sem fog megházasodhatni, mert a reá várakozó roppant vagyonról botorság nélkül nem mondhat le, és így majd kihal a család.

JENŐ. És mi több aztán? Atyánk erről is igen bölcsen gondoskodék. Ha örökösök nélkül halunk

meg, úgy közhasznu intézetek kapiák vagyonunkat, és egy két ember helyett százan fognak általa boldogulni.

ÁKOS indulatosan. Bár örültek házáat alapított volna atyád, ott legalább magad lehetnél az első érdemes tag.

JENŐ. Gróf ur —

ÁKOS. Vagyonom fele tied lesz, s azért csak eltűrheted igazságos kifakadásimat. Én nem házasodhatom meg, mert máltai rendjelt hagyék magamra beszéltetni, különben még ma megtenném, csak hogy boszuságot csinálhatnék neked.

JENŐ. Csak sajnálni fognám önt.

TÓBIÁS. Én pedig irigyeném méltósága sorsát.

JENŐ csodálkozva. És ön szólhat így? Az én józan lelkiületü nevelőm!

TÓBIÁS. Igen is, én. Nem sokára menyekzómre lesz szerencsém nagyságtokat meghíni.

JENŐ. Mit hallok?!

ÁKOS. Mit utánzanod kellene.

TÓBIÁS. Ugy van, én meguntam a rideg agglegénységet és sima somfabot helyett puha hölgykarokra támaszkodva akarok ezentul ballagni az élet röggös pályáján.

JENŐ. Oh, emberek!

ÁKOS. Kezét, nevelő ur, koszorut érdemel ön, hogy ennyire ki tudott józanulni mámorából.

TÓBIÁS. Fogadom, fájni fog szigorú tanítványom szíve, ha majd látni fogja, mikép mosolygának reám kedves nőm virító ajkai, míg ő reá csak e koponya fog vigyorgani, mintegy gúnyt üzve elhagyatottságából.

ÁKOS. Jól beszél ön.

JENŐ. Szinte kacagni tudnék, ha szánakoznom nem kellene e példátlan vakságon.

ÁKOS. És te még vigjátékiróvá akarsz lenni, holott minden emberi józan érzést vakságnak nevezgetsz? Büntetésül minden darabod ki fog sütyöltetni, bár mennyi pénzembe kerüljön is.

JENŐ. És ön tehetné azt?

ÁKOS. Minden esetre, mert párodat még nem láttam fonáságokban.

TÓBIÁS. Talán mégis; vagy feledé már méltóságod a tegnapi látogatást? Lassan Ákoshoz. Talán ellentéttel hathatunk reá.

ÁKOS. Vagy úgy, Kéjtavinét érti ön? Való, az csakugyan majd olly ferde teremtmény, mint te, Jenő.

JENŐ. Kéjtaviné?

TÓBIÁS. Kinek mai táncestélyét bizonyosan meg fogja ön látogatni; valóságos képmássára fog benne találni.

ÁKOS. Az is csak rossz világ ellen beszél, s megunta életét, mivel minden ember kellemessé törekszik azt neki tenni. Kezet foghattok.

JENŐ növekedő részvéttel. Minden esetre lelkes hölgynek kell lennie, hogy elzárja szívét a hiszelgők csábszavai előtt.

ÁKOS. Látogasd meg őt ma.

JENŐ. Föltett szándékom kerülni az ugynevezett társas köröket.

TÓBIÁS. Kéjtaviné sem lel azokban gyönyört; de még is követi e részben a divatot, csupán azért, hogy kinevethesse az emberek ferde bohóságait, úgy mint a spartaiak, kik lerészegíték rabszolgáikat, hogy fiaik elundorodjanak az itasságtól.

JENŐ habozva. E szempontból még nem tekintém a dolgot.

ÁKOS lassan Tóbiáshoz. Csak rajta most, míg meleg a vas.

TÓBIÁS. Mennyi metsző érdekű tárgyat szöhetne ön színműveibe, ha figyelmes tekintettel kísérné a világ balságait.

ÁKOS. És milly eleven színezetet adhatnál műveid némbereinek, ha olly nagy műveltségű hölgytől hallhatnál némelly sajátos asszonyi jellemvonásokat, kinek lelkülete annyira megegyezik a tieddel, minő például éppen Kéjtaviné.

TÓBIÁS. És e tekintetben csakugyan a leg-

tapasztaltabb férfinál is élesebben lát a művelt hölgy.

JENŐ. Kíváncsiságom pillanatról pillanatra növekszik.

ÁKOS. Tehát kezet ide, hogy látni fogunk ma este Kéjtainénál.

JENŐ vonakodva. Attól tartok, hogy járatlan-ságom miatt nevetségessé leendek, egyébiránt pedig —

TÓBIÁS. Mostani társas köreinkben nem kívántatik semmi rendkívüli finomság vagy illedék; ifjaink merészen pamlagra heverednek, lábaikat messzire kinyújtják, s barkóikat fésülgetve beszélnek az előtők álló hölgyekkel, s rendesen a legbárdolatlanabb szokott legnagyobb figyelmet gerjeszteni. Divathölgyeink többnyire így ítélnék az illy ifjakról: „Szemtelen ugyan, — de igen szeretetre méltó!” E részben tehát nem félhet ön, mert minden illedék elleni hibáját érdem gyanánt fogják tekinteni.

ÁKOS. Határozz gyorsan, mert még két választmányban kell elnöklenem az estély előtt. Igen, vagy nem?

JENŐ. Még is szeretnék legalább néhány per-cig gondolkozni a dologról; azonban —

HARMADIK JELENET.

ELŐBBIEK. SZOLGA levéllel.

SZOLGA Ákoshoz. E levelet Kéjtaviné ő nagysága szolgája hozá; méltóságod palotájából igazíták őt ide.

ÁKOS elveszi a levelet és olvassa. Jenő, Leder báró Kéjtaviné nevében kérdez, hogy reménylhetik é megjelenésedet?

JENŐ. E figyelem —

ÁKOS. Minden esetre hizelgő reád nézve, azért csak nyilatkozzál hamar.

JENŐ. De miért épen én irántam ennyi figyelem?

ÁKOS. Női szeszély. Félre. Kíváncsiság.

JENŐ. Ha már önök mindketten csakugyan gondolják, hogy színművem nagyobb hatású leendő, s következésképp több haszon fog belőle a közönségre —

ÁKOS szavába vág. Értjük. Félre. Oh, önhittség, mikép tudod enmagadat ámítani! A szolgálhoz. Tiszteletemet nagyságának, urad meg fog jelenni. Szolga el.

TÓBIÁS félre. Szinte unni kezdém a fárasztó rábeszélést; de már most keletkezőben a különö, mert annyi ostromnak nem fog ellenszegülhetni.

ÁKOS. Jenő, esti nyolc órakor értted jövök kocsimmal.

JENŐ. Isten neki!

ÁKOS. Nevelő ur, leckézzé addig kissé e huszonkilenc esztendő gyermekeit. Ajánlom magamat. El.

NEGYEDIK JELENET.

SZELLEMFI JENŐ, GEWREWG TÓBIÁS, SZELLEMFİ ENDRE a baloldali ajtóbul.

ENDRE. Józseftől hallám a folyosón, hogy csakugyan együtt mulatunk ma este.

JENŐ. Engednem kelle Ákos gróf makacs unszolásinak, és így csakugyan együtt leszünk, azon kis különbséggel, hogy te jól mulatandod magadat, én pedig unatkozni és boszankodni fogok.

ENDRE. Kéjtavi Irma egyetlen tekintete földeritendi lelkedet.

JENŐ. Mosolyganom kell az illy állításokat.

TÓBIÁS csipősen. Pedig egykor ön is tapasztalá a némbéri szép szemek hatalmát.

JENŐ neheztelve. Nevelő ur —

TÓBIÁS. Csak büntetni akarám önt kissé, ki-méletlen kifejezése miatt.

ENDRE. Ne ingerelje ön bátyámat, kedves Görög ur, bizonyosan engedni fog ő még kívánsá-

gomnak, s megházasodik, csak hogy engem boldogithasson.

JENŐ. Boldogságodért mindenkor kész vagyok életemet föláldozni —

ENDRE. Tehát megházasodol?

JENŐ. Isten mentsen! Te nem vagy képes fölfogni a valódi boldogságot; házasság boldogtalanná tenne téged, s azért lehetőségig gátolnám azt, ha atyánk végintézete nem kötötte volna is meg e részben kezeidet.

ENDRE. Oh, azon szerencsétlen végintézet még örültté fog engem tenni.

JENŐ. Atyád csak javadat akará.

ENDRE. Boldogtalanságomat!

JENŐ. Csak ábránd szól belőled.

TÓBIÁS. Talán inkább szerelem.

JENŐ. Annál rosszabb.

ENDRE. Mért nem tudattad velem legalább előbb azon szerencsétlen végintézet tartalmát?

JENŐ. Atyánk parancsánál fogva csak tanulmányid bevégezése után szólhaték veled arról.

TÓBIÁS. És nem gondolá meg ön s édes atyja, hogy tanuló korában is támadhat szerelem az ember szívében?

JENŐ. Én vakon valék követni kénytelen az atyai parancsot.

ENDRE. És ha már szavamot adtam volna valamelly hölgynek?

JENŐ. Reménylem, hogy azt még nem tevéd?

ENDRE. Csupán azért, mert még eddig nem volt alkalmam nyilatkozásra.

JENŐ. S most, miután már tudod atyánk kívánságát?

ENDRE. Nem tudom magamat elhatározni s csak annyit mondhatok, hogy örökségemről lemondani nem szeretnék, imádottamat pedig elhagyni semmi esetre nem fogom.

JENŐ némi gúnnyal. Smit neked a földi kincs, ha valódi szereted őt? Az igaz szerelem szalma-födelű házikóval s kenyérrel is megelégszik.

TÓBIÁS. Csalatkozik ön; az igaz szerelemnek napjainkban másra is van még szüksége, például szép lovakra, kocsira, a német színházban páholyra, a magyarban pedig minden operamutatványon zárszékre, fürdőlátogatásra, estélyekre, s kilencvenkilenc több effelére.

ENDRE. Imádottam gazdag; de épen azért pirulok mint szegény kérő elébe lépni, ki az ő vagyónát lenne kénytelen fogyasztani. Ha szegény lyányt szeretnék, akkor minden tétovázás nélkül lemondanék örökségemről, s tanulmányim által sor-sunkhoz képest kényelmes helyzetet fognék szerezni fényhez nem szokott hitvesemnek.

JENŐ. Valóban sajnállak, öcsém, hogy illy ép gondolkozásmód mellett nem tudsz az emberi gyarlóságok legnagyobbikáról lemondani! ezer meg ezer cselszövényőknek leendsz szerencsétlen céllapja.

ENDRE. Bíz azt reám, bátya, és segíts inkább bajomon.

JENŐ. S mikép tehetném azt?

ENDRE. Te nem találsz örömet az ifjuság szokott élvezeteiben.

JENŐ. Mondd inkább botlásiban.

ENDRE. Nem bánom. Neked kevés pénzre van szükséged.

JENŐ. Pazar nem vagyok.

ENDRE. Légy nagylelkű testvér.

JENŐ. Mit kívánsz?

TÓBIÁS. Ugyan hová céloz?

ENDRE. Add nekem vagyonodat.

JENŐ. Hogyan?

TÓBIÁS félre. Szerény kívánság!

ENDRE. Én megházasodom, s a végintézet szerint örökségem a tied, te pedig a magad részét nekem adod, és így nem vesztesz semmit, mert csak olly állapotban maradsz, mintha vénlegénységre határoznám magamat, vagy mintha magad is megházasodnál, tulajdonkép tehát csak birtokot cserélünk.

TÓBIÁS. Valóban jól választott középut.

JENŐ rövid gondolkozás után. Öcsém, nem egyezhetem meg kívánságodban.

ENDRE indulatosan. De én végre csakugyan ezer végintézet dacára is megházasodom.

JENŐ. Azt teheted; de én sokkal jobban tisztelem boldogult atyánk emlékét, hogysem végparancsát illy csellel tudnám kijátszani.

ENDRE boszusan. Szívtelen vagy!

JENŐ. Te pedig olly indulatos, hogy tanácsosbnak tartom a távozást. Néhány óra múlva tanulhatsz tőlem hidegvérűséget Kéjtavinénál. El az oldalszobába.

ENDRE pillanatnyi szünet után. Menj, önző hideg bölcs. Görög ur, már most egészen nyugott lélekismérettel egyezem meg Ledér és Schlechtenkron tervében.

TÓBIÁS. Tehát meglakoltatjuk a kemény bátyát?

ENDRE. Meg, elszégyenülését pedig kíméletlenül kacagni fogjuk. Menjünk. Mindketten el.

Változás.

Csinos társalgási terem Kéjtavi Irmánál, divatos burtorzattal; a fenékszíni üvegajtókon pompás világítású táncterembe láthatni,

ÖTÖDIK JELENET.

LEDÉR GYŐZŐ. SCHLECHTENKRON ACHILL
a baloldali szobából.

ACHILL. Ha, ha, ha! Nemde mondtam, hogy
nekem minden sikerül.

LEDÉR. Igen, de én tanácsoltam az egész el-
rendezést.

ACHILL. De a módosítások érdeme engem
illet.

LEDÉR. Hagyjuk a versenyzést, barátom, End-
re kettőnknek köszönheti a diadalt, ha csakugyan
tökéletesen kivihatjuk azt számára.

ACHILL. Minden esetre győzünk, vagy nem
látta ön, mikép tapadtak Jenő szemei a szép Ir-
máéiba?

LEDÉR. S mikép pirult, midőn hozzá szólott,
mint valamelly tizenöt éves lyányka, ha, ha, ha!

ACHILL. Legszebb azonban, hogy szegény
Jenőnek magának kell megfizetni Endre győzelmét.

LEDÉR. Mennyit nyert ön tőle?

ACHILL. Mintegy kétszáz aranyat.

LEDÉR. Én csak százat.

ACHILL. Az csak onnan származik, kedves
barátocskám, hogy ön nem ért azon ártatlan fo-

gásokhoz, miket mi illy mély béke idején gyakorlani szoktunk.

LEDÉR. Még is jó gondolat volt tőlem ugy intézni a dolgot, hogy Irmával szemközt üljön Jenő; a szép hölgy tekintete annyira magára vonta figyelmét, hogy gyermekek is elnyerhették volna tőle minden vagyonát.

ACHILL. E jó gondolat csak az által lett még jobb, hogy az öreg máltai lovagot távol asztalhoz tudám nyomasztani Ida grófnő mellé; különben kevés hasznát vehettük volna a külön szórakodottságának. Ne feledje, barátocskám, hogy nekem minden sikerül.

LEDÉR. Ön se feledje, hogy a jó ötletek tőlem származnak, és ön csak bizonyos alakot ad elmekepeimnek.

ACHILL. Helyes, egyikünk tüzkő, a másik pedig acél —

LEDÉR szavába vág. Mindkettő külön is használható; de tüzet csak egyesülve adhatnak. Ezen eredeti hasonlítást tőlem hallá ön néhány nap előtt Wurm kávéházban.

ACHILL csipősen. Kérem, két hét előtt egy németbül magyarra fordított angol alsóházi beszédben olvasám azt. Félre. Ha beszantasz, megmutatom, hogy nekem nélküled is minden sikerül.

LEDÉR. Vannak példák, hogy legnagyobb el-

mék is egyenlő ötleteket szültek, ámbár egyik sem utánzá a másikat. Félre. Várj, szemtelen, nyiljék csak kedvező alkalom, majd megmutatom, mire mehetsz elmém nélkül.

HATODIK JELENET.

ELŐBBIEK. SZELLEMFİ ENDRE, zavarodva jó balról.

ENDRE. Barátim, úgy hiszem, minden vigyázatunk dacára magunk ellen dolgozunk.

LEDÉR. Magunk ellen?

ENDRE. Vagy legalább ellenem.

ACHILL. Hogyan?

ENDRE. Oh, asszonyi vizeszség!

ACHILL. Mi történt?

LEDÉR. Rendkívül ingerült vagy, barátom.

ENDRE nem figyelve a beszélőkre. Es bátyám is, a képmutató!

LEDÉR. Szólj barátom, mi baj?

ENDRE. Bátyám —

ACHILL. Talán elhagyá a társaságot?

ENDRE. Bár ne is jött volna ide.

LEDÉR. Ezt nem értem.

ACHILL. Szóljon ön világosabban.

ENDRE. Irma kecasei rendkívüli hatást tettek bátyámnál.

LEDÉR. Azon örvendek.

ENDRE. De én nem.

ACHILL. Mi volt hát ennél egyéb célunk?

ENDRE. Akarám ugyan vele megkedveltetni az életet; de nem illy áron. Irma szemei pillanatról pillanatra nagyobb részvéttel függnek rajta.

LEDÉR. Annál jobb.

ACHILL. Így legalább nagyobb természetességgel játszandja elvállalt szerepét s reánk sugókra sem lesz szüksége.

ENDRE. De én nem akartam illy következményt. Mindjárt eleinte is megsugá nekem jó nem-tóm e sikert, azért ohajtám inkább Szendrői Vil-mára ruháztatni e szerepet; de —

LEDÉR. Ah barátom, most értem már bajodat.

ACHILL. Nekem is most nyílnak meg szemeim.

LEDÉR. Miután levevém rólok a hályogot.

ACHILL. Nélkülem semmi ügye nem fog önnek sikerülni.

ENDRE. Tanácsot, tanácsot nekem, mit csináljunk?

LEDÉR. A kezdet olly jó, hogy botorság nélkül nem zavarhatjuk azt meg.

ACHILL. Ugy van, különben majd annyira visszariadna a félénk különc, hogy többé téjjel mézzel sem csalogathatnók őt ki magányából.

ENDRE. De mit tegyek hát?

LEDÉR. Hagyj mindent természetes útján haladni.

ENDRE. S ha komoly indulat támadna szívében Irma iránt?

LEDÉR. Akkor ki fogjuk azt belőle irtani.

ENDRE. Nem ismered bátyámat, különben nem szólanál róla illy könnyeden; ha ő szeret, úgy sír is szeretni.

ACHILL. Nem hihetem, mert úgy nem feledhette volna olly könnyen első szerelmét.

ENDRE eszmélve. E gondolat némileg nyugtató ugyan; de még is —

LEDÉR. Szeret téged Irma?

ENDRE pillanatnyi tévovázás után. Graefenbergben ollyasmit véltem szemeiből olvasni; de most, mióta bátyámmal beszélget —

ACHILL. Ugyan ne legyen ön olly gyermekes, hiszen tervünknel fogva kell neki kissé kacérkodnia.

ENDRE. Igen, de ő olly természetesen játsza a fővállalt szerepet, hogy legroszabbtól kell tartanom.

LEDÉR. Ugyan mit gondolsz, barátom, hiszen nem tehet máskép. Mit szólnál például Egressy Gáborral, vagy más színészről, ha színpadon is csak mint Egressy Gábor szólna s járna, és nem

törekednék természeti hűséggel rajzolni azon jellemet, mellynek személyesítését magára vállalá?

ENDRE. Ez mind igen helyes; de még is inkább szeretném, ha más hölgy vállalná el e szerepet.

ACHILL. Talán Szendrői Vilma.

LEDÉR hirtelen. Inkább Ida grófnő.

ACHILL szinte hirtelen. Jobb lesz Vilma.

ENDRE. Akár ki más, csak Irma maradjon ki a játékból.

LEDÉR. Féltékenységed nevetségessé teend, szegény barátom.

ENDRE. Nem féltékenység szól belőlem, mert, hála elveimnek és a korszellemnek, hölgy miatt soha nem esem kétségbe, ha már épen nem nyerhetem meg szerelmét; de attól félek leginkább, hogy gúny és kacaj tárgya leszek, ha a világ megtudná, hogy bátyámat akarván megcsalni, magam kerültem hinárba, s kedvesembe szerelmissé tevém őt. Földbe kellene búnom szégyen miatt, ha illyesmi történnék rajtam.

LEDÉR. Ne ijeszd magadat agyrémekkel, Endre, ha Irma csakugyan szeret téged, úgy nincs mitől tartanod.

ENDRE. Sőt igen is van, mert bátyám örökre elvonul a világ zajos köreiből, ha kosarat kap, és én ismét ott leszek, a hol most vagyok.

ACHILL. Kellemetlen helyzet.

LEDÉR rövid gondolkozás után. Még sem olly súlyos, hogy segíteni ne lehetne rajta. Titkon Endréhez. Idára hárítok mindent.

ACHILL félre. Vajjon mit suttog? Hm! sejtek valamit.

ENDRE. Minden bizalmamat benned helyezem, barátom.

ACHILL. Bennem is bátran bízhatik ön, mert nekem minden sikerülni szokott. Lassan Endréhez. Elhárítom a veszélyt.

ENDRE. Ujra éled reményem. Sietek megnézni bátyámat. Történjék bármi, csak nevetségessé ne legyenek. Elsiet.

LEDÉR. Barátja ön a fogadásoknak?

ACHILL. Igen is; kivevén a jámbor fogadásokat.

LEDÉR. Tehát fogadjunk, hogy ön szereti Ida grófnőt.

ACHILL. Nem fogadok, barátocskám, mert épen úgy elveszteném a fogadást, valamint ön, ha arra fogadnánk, hogy ön Vilmát szereti.

LEDÉR meglepetve. Nem akarom ugyan tagadni, hogy némileg kitüntetem a szép bárónőt; de egyébiránt —

ACHILL. Oh, ne védelmezze magát, barátocskám, hiszen mi ismerjük egymást; ön megunta

kalandos életét, fogai rövid idő múlva feketülni, hajszájai pedig deresülni fognak, sőt éveivel talán címét is elveszthetné valamikép, azért tehát szeretne komolyabb viszonyba jutni valamelly gazdag családdal.

LEDÉR gúnynyal. Igen is, kapitány ur, mi ismerjük egymást, az ön szerencséje a játékasztalnál annyira elhiresült már, hogy ön csupa tiszta szerénységből szeretne egészen visszavonulni a játéktól, és sorsát Ida grófnő arany kockájára akarja tenni; a kocka kissé avult ugyan, de a régi arany is becses a zsidók előtt.

ACHILL. Ha, ha, ha! barátocskám, ki nem fogunk egymáson; ne huzzunk újat, hanem szorítsunk inkább kezét egymással. Kezét nyújtja.

LEDÉR. Nem bánom. Kezet ad.

ACHILL. Szemeiből látám, hogy barátocskám a grófnő hangját utánozva gyöngye lánykám ellen ígért segílyt Endrének.

LEDÉR. Nem tagadhatom, valamint ön sem tagadhatja, hogy Vilma ellen hasonlólag biztatá Endrét.

ACHILL. Barátocskám.

LEDÉR. Kapitánykám!

ACHILL. Ida reám parancsolt, hogy mindenkép Irmához törekedjem vonni Jenőt.

LEDÉR. Én Vilmánál, fájdalom! nem juték még annyira, hogy parancsával tisztelt volna meg;

de azért még sem engedhetem, hogy ön hozzá vonja Jenőt, mert különbsége kétszerte érdekessé teszi őt a rejtélyes szépnem előtt.

ACHILL. Mikép engedhetném tehát én, hogy grófi szüzemhez vezettessék a fiatal hős?

LEDÉR. Miért ígerte ön tehát Endrének, hogy Vilmához —

ACHILL szavába vág. Eh barátocskám, hiszen csak ígértem, mert Endre jó fiu, kit néha használhatni.

LEDÉR. Ah, értem. Félre. Gaz játékos! Hangosan. Itt kezem, kedves kapitánykám, husz lépésre tartom Jenőt Idától. Félre Karjaiba vezetem, ha lehet.

ACHILL megrázza kezét. A grófnőt meg tudnám ugyan csalni, de jó barátomat nem. Félre. Barátod ám a förgeteg, semmire kellő kalandor. Hangosan. Mindent önnek érdeke szerint fogok tenni. Félre. Mig előttem allasz.

LEDÉR. Tehát barátság?

ACHILL. Fogadd jeléül e csókot.

LEDÉR megöleli. Szívemre, barátom!

ACHILL. Így egyesülve nekünk bizonyosan minden sikerülni fog.

LEDÉR. Jer barátom, a társasághoz. Indulnak.

HETEDIK JELENET.

ELŐBBIEK. GEWREWG TÓBIÁS. VINAIGRE ANGIOLINA karöltve jönnek azon oldalszobából, hova Endre távozott.

TÓBIÁS. Báró uraim, kérem, méltóztassanak köztünk biráskodni.

LEDÉR. Talán féltékenység miatt zördültek önök össze?

ANGIOLINA. Oh, kérem báró ur, ne borítsa szemérempirral arcomat.

ACHILL. Pedig én is ollyasmit gyaníték, s én nem igen szoktam csalatkozni.

TÓBIÁS. Mentsen isten; én tisztellem ugyan szép collegánémat —

ANGIOLINA. Oh kérem, kérem —!

TÓBIÁS. De ha a házasságban is annyira el-
lenkeznénk egymással, mint nevelési elveinkben,
ugy Európa első diplomatája sem tudna közöttünk
békét föntartani.

LEDÉR. De mi történt tehát?

ANGIOLINA hirtelen. Görög ur —

TÓBIÁS szavába vág. A kisasszony —

ANGIOLINA félben szakasztja. Azt mondá —

TÓBIÁS emeltebb hangon. Azt állítá —

ACHILL. A szépnemé az elsőség.

LEDÉR. Ugy van.

ACHILL. Tehát halljuk a kisasszonyt.

ANGIOLINA. Görög ur mondá, hogy nevelésem alatt minden gyermeki szív elkorcsosul, mivel francia vagyok.

TÓBIÁS. Vádló, mikép bizonyíthatja ön be vádját.

TÓBIÁS. Példával. Mondja el a kisasszony röviden, mikép fogná magyar gyermek előtt magasztalni Napoleont?

ANGIOLINA oktató hangon. Látod gyermekem, Napoleon a franciák legnagyobb császára volt s régi nemes családból származott; udvaránál ragyogó pompa uralkodott; ki neki legkisebb szolgálatot tön, azt ő igazán császárilag jutalmaz meg és hivatalokkal árasztá el; a katonák iránt olly leereszkedő volt, hogy még a közlegénynek is megveregeté vállát, —

TÓBIÁS. Ugy hiszem, elég e próba; én így szólnék tanítványomhoz: Napoleon legnagyobb uralkodója volt Franciaországnak; ő szegény családból származott ugyan, de szorgalmas tanulás, föláldozás, bátorság és a nemzet bizalma, melyet hasznos szolgálatokkal s vérevel tudott magának kiküzdeni, trónra emelék őt; ő hatalmával nem élt vissza alattvalóinak elnyomatására, hanem törvényeket alkota, mellyek a népet boldogíták, s mik

előtt ő maga is tisztelettel hajtá meg fejét. — Mi-kép akarnák önök gyermekeiket neveltetni?

LEDÉR. Én önhez adnám fiamat.

ACHILL Angiolinához. Én önhez.

TÓBIÁS. A vélemények megoszlottak, és így most sem tudjuk, kinek van igaza.

ANGIOLINA titkon Achillhoz. Hálaul, mivel nem hagyott báró ur engem szégyenben, fontos dolgot mondok önnek: Szellemfi Endre ur tetszik grófnőmnnek.

ACHILL lassan. Köszönöm az intést, nem leszek hálátlan. Féltre. Nem fogsz Idához közelíteni, jó Endre; ravasz diplomataharc mindnyájatok ellen!

NYOLCADIK JELENET.

ELŐBBIEK. HUMPENBURG IDA. BÁTORI ÁKOS.
KÉJTAVI IRMA. SZELLEMFI JENŐ. SZENDRŐIVIL-
MA, SZELLEMFI ENDRE, URAK. HÖLGYEK.

IRMA. Vendégim megunták a lélekölő játékot; beszélgetés, vagy tánc ismét fölvidítand bennünket.

ÁKOS. Nagysád közelében nem foglalhat helyet az unalom.

ENDRE félre. Még az öreg is hizelg körülötte.

JENŐ. Én első ifjuságom óta mindenkor gyöltem a kártyázást.

VILMA. És ma még is sokáig kártyázott ön.

JENŐ. Nem akarám megtagadni a kapitány ur kivánságát.

ACHILL. Ön valóban jól játszik.

IRMA. De kissé szerencsétlenül.

LEDÉR. Annál szerencsésebb a szerelemben.

IDA. A közmondás legalább azt bizonyítja.

ACHILL. Ha ez való, akkor örömet eltűrheti mindenki a veszteséget.

JENŐ hévvel. Jól mondja ön, ha valódilag szeretettve tudja magát valaki, akkor reá nézve csak a kedvelt tárgy nem birhatását mondhatni veszteségnek.

TÓBIÁS Ákoshoz. Hallja ezt méltóságod?

ÁKOS. Hallom és bámulok.

IRMA Jenőhez. Sajnálom, hogy udvariságból kellemetlenséget türt ön el körömoen.

JENŐ némi zavartsággal. Nagysád sajnálata dicso kárpótlás néhány óranegyednyi unatkozásért.

IRMA félre. Szemembe mondja, hogy egy asztalnál ülven velem még is unatkozott, — ez érdekes kezd lenni.

IDA Endréhez. Ön szinte nem szerencsés a játékban.

ENDRE. A szerelemben pedig még kevésb szerencsével dicsekhetem.

IDA. Szerénység szól önbül.

VILMA. Vagy rossz kedv; Graefenbergben néhány vig kalandocskának szárnyalt híre köreinkben.

ENDRE. Mind nagyítás —

LEDÉR. Csupa rágalom, nemde barátom?

JENŐ. Öcsém, nem véded magadat?

ENDRE. Téged fogadlak ügyvédemmé.

ÁKOS. Ne fáraszd bátyádat, Endre, szerelem nem vétek, hanem fűszere az életnek.

IRMA. Épen azért kell vele igen vigyázva élni most, midőn olly általános divatban áll a homoeopathia.

ACHILL. E fűszert a homoeopathák sem tiltják.

JENŐ. Nagysága nem is szólott tilalomról, hanem csupán vigyázva élésrül.

IRMA. Köszönöm önnek szavaim magyarázatát.

ENDRE félre. Mit gondoljak ezen asszonyról?

IDA Endréhez. Graefenberg említése ismét gondolkozóbbá tévé önt; bizonyosan valami kedves tárgyat hagyott ön ott.

ENDRE keserűen. Oh, igen, néhány igen kedves ábrándot.

VILMA. Talán épen légvárat?

IDA. Ne legyen ön olly kegyetlen, szép barátom; ne háborítsa a boldogító visszaemlékezést.

ÁKOS. Ne vesződjenek vele nagyságtok, az én fiatalabb éveimben mi ifjoncok vigasztaltuk a szépeket, s most egészen ellenkező történik.

LEDÉR. Az csak onnan származik, hogy akkor még nem voltak vasutak.

ÁKOS. Mi közük a vasutaknak ide?

LEDÉR. Annyi, hogy akkor több volt még a férfi, mint most, mert az ifjak lassan éltek; de most vasuton vágatunk keresztül az életen, és mi csoda, ha hamar célhoz érünk. Táncczene hallik.

IRMA Jenőhöz. Ön először van ma nálam, lesz szerencsém önnel megnyithatni a táncot?

JENŐ habozva magában. Mit csináljak? Mi lesz elveimből? Hangosan. Ha parancsolja nagysád.

IRMA félre. Ha parancsolja? Már ez nem hízélgés; ez tetszik nekem. Eltáncolnak; utánok az egész társaság, kivéven Ákost és Tóbiást.

TÓBIÁS egy két percig némán tekintvén a táncolók után. Mit szól ehhez méltóságod?

ÁKOS. Bámulok.

TÓBIÁS. Jenő táncol!

ÁKOS. Hallatlan! De kimondhatlanul örvendek. A táncteremhez közelít.

TÓBIÁS. Nem megmondám, hogy homoeopathice kell őket gyógyítani? Mind a kettő megunta életét, s most együtt táncolnak.

JENŐ a táncot bevégezvén Tóbiáshoz siet és megragadja kezét. Nem birom keblemhe rejteni szerencsém; böcsületszavát, hogy hallgatni fog ön.

TÓBIÁS. Mint a sír.

JENŐ elragadtatva. Azon hölgy, kivel most táncolék, — oh, gondolja csak ön — valóban ő az. Nyakába borul.

HARMADIK FELVONÁS.

[Kávéházi terem, játszó és olvasó asztalokkal.

ELSŐ JELENET.

SCHLECHTENKRON ACHILL. LEDÉR GYŐZŐ asztalkánál ülnek, s előttök álló négy urral beszélgetnek, kik a függöny felgördültekor hangosan kacagnak.

URAK. PINCÉREK.

LEDÉR. Ugy van, uraim, tegnap már színházban is volt a különö életunt.

ACHILL. Ki hitte volna ezt öt nap előtt, midőn még annyi bajba került őt Kéjtaviné estélyére vinni.

1-ső UR. Csodálom, hogy színházba ment tegnap, hiszen az estély után, mint hallám, két napig még volt nevelőjét sem bocsátá magához.

ACHILL. Az csak utolsó küzdése volt fonák irányu jellemének az életkedvvel; én pillanatig sem aggódtam, mert tudtam, hogy a mihez én fogok, az bizonyosan sikerül.

2-ik UR. Igaza van önnek, Szellemfi Jenő ur önmaga előtt is szégyenlé, hogy táncolt Kéjtavinénál.

1-ső UR. Ugy van, és azért zárkozott el.

LEDÉR. Mig végre csakugyan győzelmet vett rajta a jozanság s Görög ur bátorító és buzdító levele, mellyet tanácsomra hozzá írt.

2-ik UR. De vajjon csakugyan szerelmes é Kéjtavinéba?

LEDÉR. Erre nem tudok bizonyost mondani; Görög mosolyg s vállat vonít; pedig ő legtöbbet tudhatna, és Ákos gróffal nem igen beszélhetni. Annyi bizonyos, hogy mindenütt szerelmesnek hirdetjük őt az özvegybe, így talán majd akaratlanul is teljesül kívánságunk, a mint már előbb mondtam önöknek, midőn kérém, hogy segítsék előmozdítani tervünket. Egy ur közelítvén a beszélőkhöz. Csöndesebben, uraim, nem ismerem e férfit. Lassan beszélget az 1-ső és 2-ik urral.

3-ik UR lassan Achillhoz. Barátom, ez nem egyezik meg azzal, mit nekem mondtál.

4-ik UR ugyanugy. Azt mondtád, hogy Szendrői Vilmába hirteljük szerelmesnek Jenőt.

ACHILL szinte csöndesen. Igen, mert Endre Irmát szereti, Ida grófnő pedig némi ferde vonzalmat látszik táplálni Endre iránt, ha tehát más utra nem térítjük a könnyen vezethető tapasztalatlan

Jenőt, úgy a különbe szeszélyű Irma végre Jenőhöz fogna hajlani, a könnyelmű Endre Ida horgára találna akadni, és —

3-ik UR. A te adósságid fizetetlenül maradnának.

ACHILL. Azért tehát nyilvánosan csak bizvást kövessük Ledér tervét, mellyben Görög és Ákos gróf is megegyeztek, titkon pedig —

4-ik UR. Achill és Ida lesz jelszónk! Suttognak

LEDÉR lassan az első és második urhoz. Látják, barátim, mikép suttog Achill? Oh, de azért csak ugyan nem fog ki rajtam. Gyanitom ármányit; de szeget szeggel. Mondám már önöknek, mi bántja őt, azért csak mindenkép törekedjünk Irmához vonni Jenőt.

1-ső UR csöndesen. De nem fog é majd Endre gyanakodni?

LEDÉR ugyanugy. Gondoskodtunk már arról Göröggel; a szerelmesek önhittek, Endre pedig annyira szereti Irmát, mennyire csak könnyelműsége engedi, és így elhitettük vele, hogy Irma semmi hajlandóságot nem érez Jenő iránt, s ebben alkalmasint nem is hazudtunk, mert minden kísértésem dacára egyetlen szóval sem árula el olyasmit Irma, miből támadó vonzalmat lehetne jósolni.

2-ik UR. Hölgyek jobban tudják rejteni érzelmeiket, mint mi.

LEDÉR. Legyen bár mikép, nekünk elég az, hogy Endrét legalább pillanatnyira megnyugtattuk, leginkább azon fenyegetéssel, hogy Jenő könnyen örökre visszariadhatna, ha kiméletlenül bannánk vele, és eleinte nem hizelgnénk kissé érzetének. Félre. Ezenkül pedig talán még meg is boszulhatom magamat a dölyfös kapitányon, mert Endre végre, csak hogy szégyenben ne maradjon és nevetségessé ne tegye magát, kész lesz inkább Ida grófnőnek nyújtani kezét. Hangosan. Ah, nagyra mehet a játék azon távol asztalnál, mert mind oda csődülnek a vendégek.

ACHILL. Nem hinném, hogy valami rendkívüli mennyiség van kockán, azt csak a Wurm kávéházban láthatni. A játékasztal felé vonulnak, és úgy a körülötte csoportozók mögé állnak, hogy a belépők nem láthatják könnyen meg őket.

MÁSODIK JELENET.

ELŐBBIEK. SZELLEMTI JENŐ. GEWREWG TÓBIÁS
beszélgetve jönnek.

TÓBIÁS. Valahára tehát mégis sikerült önt kávéházba menetelre birhatnom. Körül tekintve, félre. Nem látom frigyesimet.

JENŐ. Bár honna maradtam volna; ki nem áthatom e dohányfüstös barlangokat.

TÓBIÁS. Oh, pedig itt fog ön legszebb tapasztalásokat tenni színműve számára.

JENŐ. Kávéházban?

TÓBIÁS. Ugy van, kávéházban, mert csak itt láthatni valódi alakjokban ifjainkat. Valamint gőzösink kerekeit gőz hozza mozgásba, úgy itt a dohánygőz az, melly megoldja és előre hajtja az uracsok nyelvét. Bámolni fogja ön azon életbölcsest, mellyet itt hallani alkalma leend.

JENŐ. Isten neki, tehát nyelvük a füstöt, talán használhatom e jelenést gúnyjátékokra s megtertek vele néhány kávéházlakót.

TÓBIÁS ismét körül néz, felre. Ah, Leder, bizonyosan közel lesz a többi is; észre vett, jól van. Hangosan. Üljünk ezen asztalhoz, itt minden szót hallhatunk.

JENŐ felre. Bocsáss meg, Irma, te szellemi lény, hogy az élet közönséges posványába mártom magamat; csak azért teszem ezt, hogy vak embertársim szemeiről levehessem a hályogot. Leülnek asztalhoz; melly mögött azonban néhány ember állhat.

TÓBIÁS. Jean!

PINCÉR. Méltóztassék!

TÓBIÁS. Allgemeinet!

PINCÉR. Kézben van mind a három példány.

TÓBIÁS. Tehát a Jelenkort.

PINCÉR. Bocsánat, arra már két ur várakozik.

TÓBIÁS. Az Athenaeumot tehát már nem is kérem.

PINCÉR. Valóban azzal sem szolgálhatok; valami fölfordult világ van benne, a mint hallám, és azt most többen leírják, egy ur dictálja.

TÓBIÁS. Tehát kávét.

PINCÉR. Tüstént. Elsiet.

TÓBIÁS. Hogy legalább foglalatosság nélkül ne legyünk.

JENŐ. Én majd csak vizet iszom, legalább lemossa boszúságomat, mellyben, tudom, elég részem leend.

PINCÉR kávét tesz Gewrewg elébe és hírlapot nyújt neki. Mégis leltem egyet.

TÓBIÁS elveszi tőle. Ofner Zeitung. Jenőhez. Olvassa ön ezt; talán nem leend szüksége más vízzel megterhelni gyomrát. Kávézáshoz fog, Jenő pedig a hírlapba tekint.

HARMADIK JELENET.

ELŐBBIEK. SZATÓCSASSZONY áruszekrénykével.

EGY UR a játékasztal mellől fölugrik. Vége mindennek, úgy megkoppasztottatok, barátim, hogy

még csak egy bajuszfésűt sem vehetek ezen szép asszonykától.

SZATÓCSNŐ. Oh, kérem, hitelezek én nagyságodnak; méltóztassék csak megtekinteni áruimat.

MÁS UR. Talán éppen most érkeztek Parisból?

LEDÉR. Igen, a nagyvárad gyorskocsin.

MIND. Ha, ha, ha!

SZATÓCSNŐ. Áruim nem parisiak ugyan, de minden esetre olly jók —

EGY UR. Ne fáraszsza magát hasonlítgatással, szép galambom, mutassa inkább meg egymásután mindenét.

SZATÓCSNŐ. Először is méltóztassék megnézni különös jóságu hajkeféimet; ki ezekkel rendezi haját, annak fürteibe százanként tapadnak a lyányszemek.

LEDÉR. Isten őrizz, hiszen meggyulna hajunk.

ACHILL. Ha, ha, barátocskám, ez nekem sem sikerülhetett volna jobban.

SZATÓCSNŐ. Jó szappanpor, rendkívül simává és gyöngéddé teszi az arcot.

EGY UR. Arra nincs szükségünk; napjainkban nem igen boldogulhat, ki nem mondhatja el magáról, hogy bocskorbőr az arca.

SZATÓCSNŐ. Igen jó mosdóviz, ki ezt hasz-

nálja, az tetszése szerint pirulhat vagy halványulhat.

1-ső UR. Ide két üveggel hugaim számára.

LEDÉR. Ugy hívém, hogy két nénje van önnek.

1-ső UR. Barátom, jegyezze meg magának, hogy nővéreink mind hugaink, míg — hajadonok.

2-ik UR. Habár husz évvel idősebbek is?

1-ső UR. Ugy van.

SZATÓCSNŐ. Különös készülletű beretválkozó tükör, a legvékonyabb hajszálacsát is tisztán megmutatja.

LEDÉR. El vele, mi a gerendát sem akarjuk látni szemeinkben.

SOKAN. A világért sem.

JENŐ Tóbiáshoz. Gyönyörű elvek!

TÓBIÁS. Divatszerűek. Félre. Többet is halasz még.

JENŐ félre. És illy embereket bir maga körül eltűnni az angyali Irma!

SZATÓCSNŐ. Igen jó ollócskák.

2-ik UR. Nem kell, író vagyok s felek az írtó ollótul.

SZATÓCSNŐ. Tehát méltóztassék nagyságos uram e szemvizből venni; iroknak éles szemre van szükségök.

2-ik UR. Igen, de nem igen használhatják

azt, mert nem tanácsos mindent közönség elébe tálni a mit lát és tud az ember.

1-ső UR. Biráknak kínálja ön szemvizét.

LEDÉR. Oh, azok nem igen veszik, mert ha még olly jól látnak is, többnyire behunyják szemeket.

SZATÓCSNŐ. Igen jó tyukszemtapasz, ki ezt tyukszemén viseli, annak lábát a legszűkebb csizma sem nyomja.

3-ik UR. Elég más is nyom bennünket, a mi ellen nehezen van önnek tapasza, a tyukszemet csak eltűrjük.

4-ik UR. Ugy van, legalább nem mondhat bennünket senki szemteleneknek.

MIND. Ha, ha, ha!

SZATÓCSNŐ. Röpülő zsir —

3-ik UR. Hiszen nem vagyunk betegek.

SZATÓCSNŐ. Kérem, méltóztassék csak meghallgatni. Ezen zsir azon tulajdonsággal bir, hogy ki azt használja, az mintegy röpülve jut szerencsére.

TÖBBEN hirtelen. Mikép kell használni?

SZATÓCSNŐ. Csak hátokat és nyakokat méltóztassanak nagyságtok vele gyakran kenni —

SOKAN. És? —

SZATÓCSNŐ. És tapasztalni fogják, hogy igen hajlékony leend nyakok s derekok.

1-ső UR. Hol készült e kenőcs?

SZATÓCSNŐ. Londonban; épen tegnap érkezett ide az első szállítvány Bécsből.

1-ső UR. Ott nem igen van reá szükség, itt pedig kevés haszna leend, mert hátcsontjaink és nyakizmaink igen kemények.

2-ik UR. Nincs önnek olly szere, mellyel egy makacs asszonygyűlölőt meg lehetne téríteni?

SZATÓCSNŐ. Ha szépségem félig meddig el nem hagyot volna, ugy magamra merném vállalni kigyógyítását.

1-ső UR. Bajosan fogna az önnek sikerülni, mert azon férfi, kire céloztam, olly különö, hogy a legragyogóbb asszonyi szépség sem bir rajta diadalmaskodni.

SZATÓCSNŐ. Ugy alkalmasint nincs eszén.

LEDÉR. Sőt igen is okos férfi; de azt hiszi, hogy az egész világ nem érdemes az ő becses személyére, következésképp az asszonyok sem méltók reá.

SZATÓCSNŐ. És szabadon engedik járni az illy őrültet?

TÓBIÁS félre. Aha, tanítványomra céloznak.

JENŐ félre. Talán csak engem akarnak nevetségessé tenni?

ACHILL. Barátocskám, Szellemfi Jenőt érti?

LEDÉR. Kit érthetnék mást? Félre. Vajjon mikép érzi most magát Jenőnk?

1-ső ÚR. Én azonban azt hallám, hogy néhány nap előtt estélyen volt Kéjtavinénál.

LEDÉR. Való, én is ott voltam.

1-ső ÚR. S még azt is mondták tegnap este a Casinóban, hogy a szép özvegy megzavará a különönc fejét.

SZATÓCSNŐ. Ismerem ő nagyságát, valóban szép asszony. Első férjét, mint mondják, nem szereté.

LEDÉR. Szellemtől Jenőhöz azonban szerelemmel látszik hajlani.

ACHILL. Azt még sem merném bizonyosa állítani.

SZATÓCSNŐ. De ugyan mikép is szerethetné oly szép asszony azon örült embert.

LEDÉR. Pedig én már azt is hallám suttogni, hogy Bátori Ákos gróf által megkérété a szép özvegy kezét Jenő.

ACHILL. Jó dolgok lesz akkor majd a házibarátnak.

LEDÉR lassan. Vigyázóbban. barátom!

3-ik ÚR. Alkalmasint nyájasabban tekint majd reánk a szép büszke menyecske, ha megunja a mogorva férj súlyos láncait.

JENŐ fölugrik az asztaltól és a beszélők közé toppan. E szemtelenséget vérevel fizetendi ön.

LEDÉR. Ah, bocsánat, nem láttuk önt. Félre. Szép zavarba hoz Achill vigyázatlansága, vagy inkább ármánya.

JENŐ. Ezért elégtételt kívánok!

3-ik ÚR. Nem akarám önt sérteni; de ha épen kívánja —

TÓBIÁS. Uraim, Szellemfi ur meg fog elégedni a mondottak ünnepélyes visszavonásával.

JENŐ. Nem!

TÓBIÁS félre. Átkozott kelepcebe hoz e vigyázatlanság; sértegetésről szó sem volt tervünkben. Hangosan. Még is gondolnám —

JENŐ indulatosan. Szót sem engesztelésről. A személyem ellen mondott sérelmet feledném; de ezen ur egy tiszta keblű hölgyet bánta meg, s e szennyet csak vér moshatja le. —

NEGYEDIK JELENET.

ELŐBBIEK. SZELLEMFI ENDRE.

Észrevétlenül lép be, s hallja bátyja szavait.

ENDRE félre. Kedvező pillanatban jövék, most kissé megszégyeníthetem; de egyszersmind lekötelezhetem bátyámat. Elölépven, hangosan. Mentse isten ily gondolattól, bátyám, törvényink tiltják a párviadalt. Bíz reám e bajt, böcsületed

szent előttem, s megbántódat ismerem; mindent jól intézek el.

TÓBIÁS Jenőhez. Egyébiránt pedig nem is olly igen nagy a sérelem, minőnek ön képzeli, mert ezen ur tulajdonkép csak véleményét mondá ki, az ön nézetei szerint pedig minden ember mindennütt szabadon mondhatja ki véleményét. —

JENŐ indulatosan. Tulajdon fegyveremet használja ön ellenem; de igen jól van, miért engedem korlátot kitörni indulatimat. Öcsém, intézd el a kellemetlen ügyet; de kimélettél, — ez legyen büntetésen. El.

ENDRE. Bizzál bennem.

TÓBIÁS. Endréhez. E jelenet váratlanul jött; de vége olly jól biztat, hogy pillanatot sem veszíthetünk; sietek ütni a vasat, míg meleg. Jenő után el.

ENDRE félre. Bátyám párviadalt akart küzdeni, még pedig hihetőleg Irmáért? Félek, félek. —

LEDÉR. Vigan, barátom, jól megy ügyed.

ENDRE. De —

LEDÉR. Eh mit, semmi kétkedő megjegyzést. Ne búsulj, gondolj Irma művelt izlésére, bizonyossá teheted magadat, hogy hozzád fog inkább hajlani, mint bátyádhoz. De halld tetteinket, s tanácskozzunk ujabbakról.

ENDRE. Vonuljuk kissé félre. Hátravonulnak.

ACHILL félre. Igen jól megy a dolog; akár mibe mernék fogadni, hogy sikerülni fog ármá-nyunk. Indul a többi után.

SZATÓCSNŐ ki eddig a többi nem beszélő urak-nak mutatá árult. Kapitány urtól nem lesz szeren-esém néhány forintocskát kaphatni? Itt van igen szép —

ACHILL. Nincs most semmire szükségem.

SZATÓCSNŐ. Annál többre van nekem szüksé-gem; a házbérfizetés ideje is ajtó előtt már —

ACHILL. Vegyen ön házat, s majd nem kell többé házbért fizetnie.

SZATÓCSNŐ. A kenyér is napról napra drá-gább —

ACHILL. Tehát egyék zsemlyét. Indul.

SZATÓCSNŐ. De még is kérem, igen szép beretváim is vannak —

ACHILL boszusan. Mások által beretváltatom magamat. Indul.

SZATÓCSNŐ. Kérem alázatosan, még másom is van, méltóztassék csak —

ACHILL. Hozza szállásomra, most nincs időm. Tolakodó asszony! El a fenékszínen tanácskozókhoz.

SZATÓCSNŐ. Szállásodra? Tükörbe nézi magát. Nincs időm, ha tudnám is lakásodat. Sohajtva. Négy év előtt több időm volt. El.

Változás.

Keskeny utca.

Ö T Ö D I K J E L E N E T.

HÁROM UTCAFIU egyik gyufácskákkal, a másik csizmakenőccsel, a harmadik kopott seprővel.

1-ső FIU körül tekint. Aha, ott van a magyar játékszini cédula a szögletházon, itt álljunk meg.

3-ik FIU. Csak sokáig ne kelljen várakoznunk, mert nekem dolgom van.

2-ik FIU. Ugyan mi dolgod lehetne, hiszen nincs már sár?

3-ik FIU. Mi dolgom lehetne? Hát elsőpröm a Duna mellett a port a lacikonyhás asszonyok előtt.

1-ső FIU. Mit kapsz aztán?

2-ik FIU. Hát szabad néznem, mikor mások esznek.

1-ső FIU. Sovány jutalom.

3-ik FIU. Néha kövér is, ha ki szabad a tányérokat kenyérrel törlenem.

2-ik FIU. Csitt, közelít a két ur.

3-ik FIU. Szerencsējök, hogy jőnek, mert be nem vártam volna őket.

1-ső FIU. Én sem, ha előre megfizetett volna az öreg ur.

HATODIK JELENET.

ELŐBBIEK. SZELLEPMI JENŐ. GEWREWG TÓBIÁS
ellenkező oldalról lassan jönnek beszélgetve.

JENŐ. Alkalmatlan ember, mennyi ideig tartóztatott üres fecsegésivel a kávéház előtt, épen most, midőn annyi ellenkező indulat dúlja keblemet.

TÓBIÁS. Valóban hosszasan beszélt, én addig cigárokkaal is ellátám magamat a közel boltban. Megáll. Honnan ismeri önt?

JENŐ. Színházban vigyázatlanságból kiüté szemcsőmet kezemből, és azonnal szoba eredt velem.

TÓBIÁS. Nem vettem őt akkor észre. Féltre. Soha nem jöhetett volna kedvezőbb pillanatban a fecsegő. Hangosan. Cigárotokot is vevék egyuttal, tekintse csak meg ön e gyönyörű munkát. Átadja neki és ínt a fiuknak.

JENŐ forgatja s nézegeti a tokot, a fiuk következő beszédje alatt.

2-ik FIU. Hát te is ott fogsz lenni?

3-ik FIU. Ott ám, apám bátyja házmester azon házban.

1-ső FIU. Ejnye, engem meg keresztvizre tartott, én is elmegyek; bezzeg jól lakunk.

3-ik FIU. Legalább egy hétre.

2-ik FIU. És mi a vőlegény neve?

3-ik FIU. Megállj csak, igen furcsa neve van — aha, Szel — Szellemti Jenő.

TÓBIÁS félre. Jól van!

2-ik FIU. Mikor lesz a lakodalom?

3-ik FIU. Azt nem tudta apám megmondani.

JENŐ. Mit beszéltek, semmirekellők?

3-ik FIU dacosan. Hiszen nem sugdostunk, hát hallhatta a nagyságos ur. Kéjtaviné nagyságos asszony lakodalmáról szólottunk Szel — Szel —

JENŐ boszusan. Hallgass! Tóbiáshoz. Pokol űzi velem játékat? Néhány napja csak, hogy láttam őt, és már is így kell neki szenvedni miattam. Nevét már az utcaporontyok is piszkolják. Fejem ég! — A színfalak közé tekintvén. Hah, ott bérkocsik állnak. El a városligetbe Budára: a szabad természet talán lecsillapítja szívem zajgó tengerét. El.

TÓBIÁS a falra ragasztott jelentésekre mutatván. Tüstént önnél leszek, csak följegyzem magamnak ejelentésről a közelebbi utasítást; nyelvmestert keres valaki. Rajzönt vesz ki tárcájából és ír. Menj, szegény tanítványom, menj. Irma a városligetben van, valóban akarva sem tudtalak volna jobb háztátra birni. Tudósitnom kell Ledért.

3-ik FIU. Nagyságos uram, nem jól tudtuk leckénket?

TÓBIÁS. Igen jól. Pénzt ad neki. Osztozzatok.

MIND. Köszönjük alázatosan. Menni akarnak.

TÓBIÁS. Megálljatok! E levelkét vigye valamelyik a színfalak közé mutat azon kávéházba, és adja Ledér báró urnak.

3-ik FIU. Majd elviszem én. Átveszi a levelkét.

TÓBIÁS távoztában. Szegény Endre, sajnálalak; de tied csakugyan nem lehet Irma. El.

1-ső FIU falra üt pénzével. Játszunk kissé.

3-ik FIU. Itt ne, mert megver a házmester, ha a falat rontjuk. Menjünk, majd ha átadtam a levelet, aztán játszhatunk amott az iskola falán, azért nem bánt senki. Elfutnak.

Változás.

Városliget Budán.

HETEDIK JELENET.

KÉJTAVI IRMA. **SZENDRŐI VILMA.** **BÁTORI ÁKOS** együtt sétálnak. **CUKRÁSZLÁNY** az előszínen fölállított cukrászboltban. Mindkét nemű **SÉTÁLÓK** részint asztalok mellett, részint a fenékszínen föl s alá járnak.

ÁKOS. Nagyságod igen kedvezőleg ítél Je nőrül.

IRMA. Különben ellenkező miatt szoktak engem vádolni.

VILMA. Ha szigoruságod érdemli, valóban én magam is mindenkor a vádlók sorában állok.

ÁKOS. Jenő szerencsésnek tarthatja magát, hogy őt nem éri nagysád szigorúsága.

IRMA. Önök szigornak nevezik méltányosságot. Jenő ur ellen nincs mit szólanom, mert igen kedvezőleg tűnik ki a közönséges férfiak közül.

ÁKOS. Szögletessége —

IRMA. Mit nevez ön szögletességnek? Talán hogy nem bókol úgy, mikép a divat hódoló utánzói; hogy frakját nem azon szabó készíté, ki Ledernek s más divaturacsoknak dolgozik; hogy nem tud minden szóra hízélgéssel válaszolni; hogy nem forgatja félörjüngéssel szemeit, ha valamelly hölgy reá függeszti tekintetét, kit szépnek tart a férfivilág; ezekért tartják őt szögletesnek?

VILMA. Ezek mind parányiságok ugyan; de még is —

IRMA. Épen azért böcsülöm őt, mivel ki merészel térti azon ösvénybül, mellyen a tömeg rohan.

ÁKOS. Bár itt állna Jenőm, hogy maga hallhatná szerencsáját.

IRMA. Ő bizonyosan nem fogná azt szerencsének tartani, mert a valódi férfi nem helyezheti

boldogságát asszony társasköri itéletébe. Sétálva a fenékszinbe vonulnak.

VILMA félre. Szinte fogadni mernék, hogy barátném már nem unja annyira életét, mint néhány nap előtt.

NYOLCADIK JELENET.

ELŐBBIEK. HUMPENBURG IDA. VINAIGRE ANGIO-

LINA beszélgetve jönnek.

IDA. Szép társaság.

ANGIOLINA. Ah, Kéjtaviné, barátnéja és az öreg vitéz.

IDA. Megelőztek bennünket.

ANGIOLINA. Az öreg lovag ugyancsak tüzesen forog az özvegy körül.

IDA. Meg akarja szerezni Jenő számára.

ANGIOLINA. Ki hitte volna, hogy azon morgva embergyűlölő első látásra mindjárt szerelmes tudjon valakibe lenni.

IDA. Valóban csodálatos, és épen Irmába, annyi közül épen özvegybe!

ANGIOLINA. Bámulatos, holott nagysád is ott volt.

IDA. Oh, nem azért mondom, hiszen Irma

szép, igen szép, mert, hogy ajakit füstli, azt nem minden ember tudja.

ANGIOLINA. Oh, ha mindent tudnának az emberek —

IDA. Mentsen isten, talán csak nem kívánja ön ezt?

ANGIOLINA. Ég őrizz!

IDA. Mi lenne belőlünk, ha minden ártatlan piperefogás emberszájra kerülne?

ANGIOLINA. Ugy van, pedig a férfiak okozák, hogy kénytelenek vagyunk némelly ártatlan eszközzel kipótolni azt, mit a természet tőlünk megtagadott, mert mért néznek csupán anyagi tulajdonságokra?

IDA. Helyesen jegyzi meg ön: egy pár sima arc minden szellemi kincset feledtetni képes a férfiakkal.

ANGIOLINA. De ezen Kéjtaviné különös szerencséével bír.

IDA. Pedig különcködése valóban kiállhatlan.

ANGIOLINA. És mind e mellett még Szellemfi Endre ur is diadalhintaja elébe fogá magát.

IDA. Sajnálom a különben igen derék ifju izlését. Egyébiránt hihetőleg hamar ki fog ő gyógyulni a lázból, főkép ha látni fogja, mennyire viszonzozza Irma már is bátyja vonzalmát.

ANGIOLINA. S gondolja nagysád?

IDA. Kéjtaviné nem szól ugyan; de éles tekintetem nem szokott csalni.

ANGIOLINA. Valóban különös lenne, ha Irma valamikép csakugyan Jenővel összekelne; Endrét akkor igazán menyasszony nélküli vőlegénynek lehetne nevezni, mert engedelemmel birna házasságra bátyja menyekzője után; de menyasszonya ángyává változnék.

IDA. Mondom, kigyógyul Endre a lázból, habár nekem kellene is orvosává lennem.

ANGIOLINA. És nagysád csakugyan komolyan szándékoznék — ?

IDA. S miért nem?

ANGIOLINA. Nagysád grófnő, a német birodalom egyik leghíreseb családjának sarjadéka, és Endre — csak egyszerű nemes ember!

IDA. Igen, de — magyar nemes ember.

ANGIOLINA. Még is úgy gondolnám, hogy Schlechtenkron — báró —

IDA szavába vág. Igen jó mulattató, és mindenkor barátja leend házamnak. — De észre vett Kéjtaviné, siessünk hozzá. Mindent elkövetek, hogy Jenőhez közelebb hozhassam őt, mert Endre, a vidor világfi, bizonyosan mindjárt kijózanul, mihelyt látja, hogy máshoz képes hajlani az, kit ő mindenek fölött kitüntetett; rosszul ismerném

a férfiak határlalan hiuságát, ha e tekintetben csatlakoznám. El a fenékszínen.

ANGIOLINA félre. Achill vigasztalni fogja magát legalább némileg, ha megtudja tőlem, hogy grófnóm házibarátja maradhat. El Ida után.

KILENCEDIK JELENET.

ELŐBBIEK. SZELLEMTŐ JENŐ. GEWREWG TÓBIÁS
bal oldalról jönnek az első színpal mögül, és így eleinte
mindjárt nem vehetik észre ismerősiket.

TÓBIÁS. De ugyan miért nem akar ön előtte
nyilatkozni?

JENŐ. Hová gondol ön? Én mondjam meg
azon szelleműs hölgynek, hogy egészen hozzá
merém emelni szemeimet, midőn még könyvpor
födé öltözetemet?

TÓBIÁS. És miért nem?

JENŐ. Haragja —

TÓBIÁS szavába vag. Eh, mit, higgye ön, minden
asszonynak hízkelkedik az, ha szeretettve tudja
magát valaki által.

JENŐ. Ön ismét a közönséges tömeghez számítja őt.

TÓBIÁS. Azt nem teszem, mert tagadhatlan,
hogy szép tulajdonsági magosra emelik őt; de e

tekintetben mind egyenlők a hölgyek. Hercegnő sem haragszik, ha megtudja, hogy teherhordozóban gyulaszta szerelmet, csak az illedéket ne sértsse meg az imádó.

JENŐ. Igaza lehet önnek; de ugyan mi célból mondanám meg neki, hogy — egykor imádtam őt —

TÓBIÁS. Csak egykor? —

JENŐ zavarodtan. És hogy férjhez menetele első alapját veté meg bennem a mogorva embergyülölésnek s életunottságnak?

TÓBIÁS. A szép özvegy önnek nyilatkozata után majd átlátván, milly fonákságot követé el, hogy csupán azért uná meg életét, mivel jobbadán minden kívánsága teljesült s mivel mindenki hódolt neki, holott ön egészen ellenkező okokból táplált hasonló érzelmeket. E hasonlatosságból olly tökéletes gyógyítás származnék, hogy ollyan még soha nem történt, mióta a homoeopathiát felfeltalálták.

JENŐ. És mind ennek vége?

TÓBIÁS. Természetesen boldog házasság lenne.

JENŐ. Jó Görög ur, ön legőszintebben ohajtja boldogságomat.

TÓBIÁS. Lelkem mélyéből.

JENŐ. Elhiszem, és épen azért határtalan bizalommal viseltetem ön iránt.

TÓBIÁS. Mellyel csak az ön boldogságára tudnék visszaélni.

JENŐ. Tudja meg tehát, hogy én Irmát — még most is szeretem; de azt neki megmondani soha nem fogom —

TÓBIÁS örömmel. Tehát majd én, — bizza csak reám.

JENŐ. Nem.

TÓBIÁS. De —

JENŐ. Ismételve mondom, nem.

TÓBIÁS. És miért?

JENŐ. Mert elveimet változtatni nem akarom.

TÓBIÁS. De ha jobb meggyőződés —

JENŐ. Semmit erről; mi emberek, fájdalom, nagyon is hajlók vagyunk ezen ugynevezett jobb meggyőződés rovására vétkezni, midőn érzéseink, vagy érdekeink kívánják. Egyébiránt pedig érdemetlennek is tartom magamat e lelkes hölgyre.

TÓBIÁS. De ha épen az ő boldogságát eszközölné ön —

JENŐ. Azt nem tehetem, mert mit nekem a legtündöklőbb gyémánt birása, ha mindenütt csak nyomort, és inséget kell látnom? Mikép élvezhetnék én valódi boldogságot, ha mindig csak embertársim balgaságát és rossz irányát kellene siratnom?

TÓBIÁS türhetlenül. De minek azt siratni, mit önkényt jó kedvökbül tesznek mások?

JENŐ. Siratnom kell azt, ha látom, s hogy ne lássam, és visszanyerhessem előbbi közönyösségemet, tehát ismét szigorú elvonultsághoz folyamodom.

TÓBIÁS. Igen is, azt teszi ön, jól van, és mi lesz aztán a dolog vége?

JENŐ. Az, mi azon emberekéké, kiket egy óra előtt megvetni tanulék a kávéházban, — halál!

TÓBIÁS. Huh! felni kezdek ön mellett.

TIZEDIK JELENET.

ELŐBBIEK. SZELLEMMI ENDRE. LEDÉR GYŐZŐ.
SCHLECHTENKRON ACHILL balról sietve jönnek.

ENDRE kezét nyújt Jenőnek. Kedves bátyám, megbántód fölvilágosítá azon kellemetlen történetet —

JENŐ. Szót sem róla, öcsém, már feledém; fölhevülésem tulragadott az illendőség korlátin. Illy hölgyet olly ember nem sérthet meg. Említést sem érdemel az egész tárgy.

LEDÉR. Különösen örvendek, hogy a véletlenség ide hozott, mert ki nem mondhatom, meny-

nyire égek kívánságtól szorosb viszonyba léphetni legjobb barátom érdemes bátyjával.

JENŐ némi élességgel. Egy óra előtt a kávéházban kissé másképp nyilatkozott ön.

LEDÉR kissé zavarodtan. Oh, kérem, az csupán társalgási kénytelenség volt; köreinkben gyakran másképp kell szólnunk, mint tulajdonkép — Körül tekint. Ah, de mit látok? Kéjtaviné ő nagysága egész társasággal? Milly szerencse!

ÁKOS ki az alatt a hölgyekkel közelíte. Jó napot uraim, vagy talán jó estét már inkább. Jenő, légy szíves helyemet elfoglalni nagysága mellett, Görög urral kell szólanom.

JENŐ zavarodtan. Én? —

IRMA. Talán alkalmatlan önnek e lovagi szolgálát?

JENŐ. Oh, nem, kész vagyok nagyságod szolgálataira, ha — parancsolja.

IRMA. Mentsen isten, én nem parancsolhatok önnek semmit. Ákoshoz. Gróf ur zavarba hozá ezen urat.

ÁKOS. Örömében zavarodott meg szegény; karodat nagyságának, fiu.

JENŐ. Bátorkodhatom?

IRMA elfogadja karját. A gróf nem sokáig hagyandja önt e terhes nyügben; jer Vilma.

JENŐ kisé akadózva. Nekem minden esetre hamar fog megjelenni.

VILMA. Ej, lovag ur, ön is tud hizelni? Sétálnak s beszélgetnek.

ACHILL ki már eddig is Idával szólt, most hangosan. Nagysád olly szórakozott.

IDA. Nem annyira szórakozott, mint inkább kisé kedvetlen.

ANGIOLINA. Egész nap fejfájás miatt panaszkodik nagysága.

IDA Endréhez, ki szemcsővel tekintget Irma és Jenő után. Szabad kisé kérnem szemcsőjét? Honn feledém az enyimet.

ENDRE. Szerencsémnek tartom. Nyújtja a szemcsőt.

IDA. Rég ohajték már önnel szólni, bátyjának sorsa igen érdekel engem. Nem történt még nyomosb változás rajta? Ah, ugyan ki azon hölgy ott hátul a fehér tollakkal? Menjünk közelebb. Tehát bátyja —? Karöltve Endrével hátravonul.

ACHILL Angiolinához. Nyomukban legyünk. Utánok.

TÓBIÁS eddig csöndesen beszélgete Ákossal és Ledérrel. A mint mondtam, Jenő annyira visszahanyatlak már, hogy legroszabbbtól felek.

LEDÉR. Oh, attól ne tartson; épen ezen busongó elhatározottsága tanusítja, hogy rendkívüli

erővel szereti Kéjtavinét, a ki pedig forrón szeret, az bizonyosan előbb utóbb kijelenti érzelmait.

ÁKOS. Igaz, mert szerelmet és köhögést nem igen titkolhatni el.

LEDÉR. Nagy tapasztalásomnál fogva biztosan vélem mondhatni, hogy Irma nem annyira életét, mint örömtelen özvegységét unta meg; Jenő sajátyszerű föllépése és a föllépést megelőzőtt hírek érdeket gerjesztének benne, és — fogadom, hogy csak nyilatkozásra kell Jenőt bírunk, s minden rendén lesz.

TÓBIÁS. Én részemről mindent elkövetek, és majd meglátjuk, mi lesz azon szép meglepetés sikere, mellyben általam még ma este részesülend házában.

ÁKOS. Jó gondolat volt öntül.

LEDÉR. Talán még sem ártana előzményül itt is valamit tenni?

ÁKOS. Ennyi ember közt?

TÓBIÁS. Hová gondol ön? Itt csak nem kockáztathatunk két mocsoktalan nevet.

LEDÉR. Azt nem is szándékom tenni; de igen dicső ötletem van. Azon cukrászlyánnyal ismerős vagyok, szóljunk vele.

ÁKOS. Csak az illedék határin túl ne lépünk.

LEDÉR. Semmi esetre.

ÁKOS. De mindenek előtt, hogy ne feledjem, Görög ur, egy kérdésem van önhez.

TÓBIÁS. Méltóztassék.

ÁKOS. Tud valamit Endre vonzalmáról Irma iránt Jenő?

TÓBIÁS. Mentsen isten, nem is szabad arról semmit hallania, mert végre még képes lenne csupa nagylelkűségből s testvéri szeretetből lemondani Irmáról és majd sem maga sem Endre nem boldogulhatna.

ÁKOS. Szegény Endre, sajnálom.

LEDÉR. Oh, vigasztalni fogja ő magát; soha többé nem mondanám barátomnak, ha egy hölgy miatt sokáig tudna bánkodni. Mennek a cukrászboltba, fagyaltat esznek és beszélgetnek a cukrászlyánnyal.

TÓBIÁS utánok menve félre. Nem kellene ennyi baj és ármány, ha szavamat nem adtam volna Jenőnek, hogy nem szólok korábbi vonzalmáról Irmához. Már most tüzzel vassal kell ostromlanunk Jenő makacsságát.

IDA a fenékszínről előbbre jövén Endrével, követve Achill és Angiolina által. Valóban, szinte neheztelnem kellene önre, hogy olly csekély figyelemmel hallgatja szavaimat.

ENDRE szemeivel mindig a távol sétáló Jenőre és Irmára tekintgetve. Megbocsáthatlan véték minden

esetre részemről; de — olly zavarodott, — olly — szórakozott vagyok —

IDA kissé csipősen. Azon buzgó részvét miatt, mellyel bátyja minden léptét kíséri, — nemde?

ENDRE félre. Szivembe lát. Hangosan. Kít ne érdekelne szeretett rokonának sorsa?

IDA. Természetesen. Félre. Más oldalról kell megtámadnom, mert még elriasztja feltékenységével bátyját. Hangosan. Sajnálom kemény sorsát.

ENDRE ki eddig folyvást Irmára függeszté szemeit, hirtelen. Nemde sajnálatra vagyok méltó?

IDA kissé kedvetlenül. Bátyját értém.

ENDRE. Ő boldogtalan? Irma karján!

IDA. Ej, ön ma minden illedéket s udvariságot feled.

ENDRE. Ezerszer bocsánatot kérek —

IDA. Vigasztalja ön magát, nem neheztelek önre; bátyjának szerencsében sorsa méltán bilyescezi le osztatlan figyelmét. Szegény Jenő, milly hévvel látszik szeretni Irmát —

ENDRE indulatosan. Nemde, nem csálnak szemeim?

IDA folytatólag. És nem reménylheti érzelmei viszonzását —

ENDRE hirtelen lobbanó s roszul palástolt örömmel. Nem reménylheti?

IDA. Nem.

ENDRE. Nagysád bizonyosan tudja — ?

IDA. Barátnémnak nincs előttem titka; az ő szíve már másért dobog —

ENDRE. Másért?

IDA. Igen is, másért.

ENDRE. Nem titok neve azon —

IDA hirtelen. Isten mentsen, hogy azt önnek megmondjam. Pajzán célzással. Még párbajra szólítná ön azon boldog férfit, ki miatt bátyja nem reménylheti érzelmei viszonzását.

ENDRE félre. Bizonyosan én vagyok azon boldog férfi; szegény bátyám!

IDA félre. Oh, hiu férfiak! Beszélgetve tovább haladnak. Endre mozdulataiban sokkal több nyugalom mutatkozik.

ACHILL karöltve utánok Angiolinával, ezen utóbbihoz. Házibarátok helyzete igen kétes szokott lenni, másról kell gondoskodnom. Keresztül látok Ledér ármányin és bizonyosan lakolni fog érettök. Elszakasztom Jenőt Irmától, ha bár ércláncok csatlanák is őket egymáshoz.

ANGIOLINA. Én legjobb szerencsét kívánok; de ha Kéjtaviné csakugyan szerelmet találna érezni Jenő iránt, úgy — Beszélgetve távoznak.

LEDÉR a cukrászboltban. Szép Róza, ne legyen ön olly szigorú —

TÓBIÁS. Ennyi cukor és csemege közt nem kellene önnek ellenkezni.

ÁKOS. Hanem csupán édességeket mondani fanyar ellenkezés helyett.

CUKRÁSZLYÁNY. De ha azon ur neheztelne, és valami kellemetlenség —

LEDÉR. Eh, mit kellemetlenség —

ÁKOS. Hiszen közel leszünk, és mindjárt lecsillapítjuk őt, ha talán épen kitörni találna neheztelése.

TÓBIÁS. Jobban ismerem őt; némben ellen világért sem tudna illetlenül heveskedni.

CUKRÁSZLYÁNY. Még is félnem kell, hogy a cukrászat tulajdonosa elbocsát szolgálatából, ha megtudja —

LEDÉR. Meg nem foghatom önnek példátlan hideg fontolgatását; valóban, nem is az ön már többé, ki a színházi cukrászathoz volt; akkor minden szava tüzet lehelt, s most e jéghideg fontolgatás —

CUKRÁSZLYÁNY. Ne csodálja nagysád, ha ennyi fagyalt közt hidegebben érzek s gondolkodom.

TÓBIÁS félre. Elméncség? Jó, csak neki tehát amugy homoeopathice: szeget szeggel; a gyógyszer pedig tejcukor helyett majd hizelgésbe takargatjuk, ez még annál is édesebb. Hangosan. En is

merős vagyok Halász urral, s csak egy szómba kerül és ön elveszti állomását e csinos boltocskában.

CUKRÁSZLYÁNY. Nem gondolnám, hogy olyasmit követtem volna el, minél fogva —

TÓBIÁS. Naponkint tetemes kárt okoz ön a derék vállalkozó Halász urnak —

CUKRÁSZLYÁNY. Meg nem foghatom, m^{ik}ép; még nyaláncság által sem, mert nem szeretem az édességeket.

LEDÉR. Szép lyány, és nem szereti az édességeket? Ez csodák csodája!

CUKRÁSZLYÁNY. Oh, én nem a férfiak hizelgésit értém —

LEDÉR hirtelen. Tehát azokat szereti ön?

CUKRÁSZLYÁNY. Mennyire semmiségeket szeretetni.

ÁKOS. Ha, ha, ha! Ki van elégítve a pajzánkodni akaró.

CUKRÁSZLYÁNY. A báró ur mindig olly pajkos.

TÓBIÁS. Szóhoz juthatok valahára?

LEDÉR. Tehát nem tréfál ön vádjával?

TÓBIÁS komolyan. Teljességgel nem, sőt olly komoly vagyok, mint — mint —

LEDÉR hirtelen. Mint midőn — komoly szokott az ember lenni?

TÓBIÁS hidegen. Én tehát bevádolom önt Halász urnál —

ÁKOS. De, Görög ur —

TÓBIÁS folytatólag. Hogy ön neki naponként tetemes kárt okoz, mert —

CUKRÁSZLYÁNY némi aggodalommal. Mert —?

TÓBIÁS. Mert a fagyaltat —

CUKRÁSZLYÁNY hirtelen. Oh, azt épen nem szeretem, még egész nyáron egyszer sem ettem —

TÓBIÁS. Megengedem, de azért vádamat nem vonom vissza, mert ön a fagyaltat tüzes szép szemével elolvasztja.

CUKRÁSZLYÁNY kellemes meglepetéssel. Oh, milly pajos ön.

LEDÉR. Helyes, Görög ur, helyes!

ÁKOS. Éj, ugyan ki kereste volna önben ezen elmésséget?

TÓBIÁS. Nem is bennem van az — hanem —
frakomban.

LEDÉR. Hogyan?

TÓBIÁS. Azon szabótul, vagy tulajdonkép ruhaművéstől és voltaképen öltözetmérnöktől vevém Bécsben, ki Saphirnak dolgozik.

LEDÉR. Nem rossz igazolás.

TÓBIÁS. De szép Hebe, már most kérem, szóljon, bevádoljam é önt, vagy kész lesz talán még is teljesíteni kívánságunkat?

CUKRÁSZLYÁNY mosolygva. Ne vádoljon ön be urammal, mert ha elhinné a vádat, ugy — nejével

gyülne meg bajom, tehát majd csak inkább teljesitem nagyságtok parancsát.

ÁKOS. Csak kérelmünket.

LEDÉR. De mikép hozzuk őt ide?

ÁKOS. Gondom lesz reá.

LEDÉR. Én pedig majd néhány ismételtebb ismerősömet gyűjtöm ide.

TÓBIÁS félre. Nem mondtam, hogy csak amugy homoeopathice —? Éljen Hahnemann! Még kissé beszélnek és enyelgnek a cukrászlyánnyal, azután mindhárman elvonulnak; Ledér a sétáló tömeg közé, Ákos és Tóbiás pedig Irma felé.

IRMA. Vilma és Jenő karján az előszínpire jövéu. Még is szigorunak találok valamennyire e nézetet.

VILMA. Én pedig rendkívül szigorunak tartom azt, mert a valódi szerelem mindent megbocsát.

JENŐ. Jól jegyzi meg nagysád, a valódi szerelem! De hol lelhetni azt meg?

IRMA. Ugy van, hol lelhetni azt meg?

VILMA. Hol az érzelmek kölcsönösen rokonulnak egymáshoz. Egész nemünk nevében keztyüt vetek önnek, ha minden érzetnéliséget meg akar tőlünk tagadni.

JENŐ. Bocsánat, én csak azt akarám szavaimmal kifejezni, hogy nehéz találni hölgyet, ki férjének ellenmondásokat, némelly megtagadásokat, sőt talán épen komolyabb foglalatosság miatti el-

vonultságot, vagy elmellőzést s makacsnak látszó akaratosságot meg tudna bocsátani.

IRMA. Sok hölgyre nézve igaza lehet önnek, s így már most én is pártolom e módosított nézetét; de egyébiránt növekedő bensőséggel vannak hölgyek, kik épen az olly férfit szeretik kitüntetni, ki nem csupán öltözet és szakáll által különbözik a gyöngébbnek nevezett nemtől, hanem bércsziárd önálló jellemével biztos támaszul szolgál az élet viharos pályáján, és az illy hölgyek utálattal s megvetéssel fordulnak el azon édelgő uracsoktól, kiknek szájából csak hizelgés, vagy ugynevezett divatos fecsegés szokott özönlenni.

VILMA. Igazad van, Irmám; de ha minden lyány illy nagy követelésekkel lépne föl a férfiak előtt, ugy rövid idő múlva aggszüzek lepnék el a világot.

JENŐ sohajtva. Fájdalom, ugy van! Vizeszűszőség s ledér fölületesség fő bélyege korunknak.

ÁKOS. Bocsánat, ha háborgatok; Jenő; nagy szívességet tehetnél nekem

JENŐ. Parancsoljon —

ÁKOS. Csemegéztünk kissé nevelő urral a cukrászboltban, s midőn fizetnünk kellett volna —

TÓBIÁS. Észre vettük, hogy pénz nélkül jöttünk mulatni.

ÁKOS. Ugy van; kérlek tehát Jenő —

JENŐ. Sietek, legnagyobb örömmel —

VILMA. Nem lenne ön szives, nekünk egy-szersmind fagylatat rendelni?

JENŐ. Ezennel. El a cukrászboltba.

IRMA. Gróf ur, meg kell vallanom, valóban sajnálom már, hogy kezet nyújték e cselszö-vényhez.

ÁKOS. Sajnálja nagysád?

IRMA. Igen, mert, — mert kacajra méltó kü-löncöt gondolék magam előtt megjelenendni, és ime olly szellemdús mély érzetű férfi tűnik előm-be, kit tisztelnem kell, s kinek gúnyjáték tár-gyává aljasításában már tovább nem egyezhe-tem meg.

SOKAN a cukrászbolt előtt. Én is hallot-tam már.

IRMA. Mi zaj ez?

JENŐ boszusan a cukrászlyányhoz. Kitől hallá ön ezt.

CUKRÁSZLYÁNY. Ur isten, hiszen az egész város beszéli, hogy Szellemfi Jenő ur nőül veszi a szép özvegy Kejtavi Irmát; én tehát bátor valek nagysádat áruimmal kínálni a menyekzöre.

IRMA fölugrik. Ki teheté ezt?

ÁKOS. Kérem nagysádat. Csöndesíti őt.

JENŐ. S ki mondá meg önnek nevemet?

CUKRÁSZLYÁNY. Két ismeretlen ur sétált er-

re, az egyik távulról mutatá nagysádat a másiknak, és —

IRMA. Távozzunk!

ÁKOS. Legyen nyugott, nagysád, nem vevék önt észre a bámészkok. Elvezeti Irmát és Vilmát.

JENŐ. Elég, elég; — uraim és — körül tekint, félre. Elment! Hangosan. Uraim, én — kocsis, előre! — Meg kell tébolyodnom! Elrohan.

TÓBIÁS félre. Meg kell házasodnod! De vajjon nincs é valami homoeopathiai viszony e kétő közt?

ENDRE. Hallatlan vakmerőség! Bátyám!

IDA szorosabban tartva karját. Itt kocsim, szabaditsen meg ön e tolongásból. Félre. Enyém vagy! El Endrével balra.

ACHILL. Átkozott Ledér, ez az ő munkája; hozzá kell csatlakoznom, talán még orvosolhatom a bajt, ha tettetem magamat és kitudom a további rendszabályokat. Bocsanat! Elereszti Angiolina karját és a távozó Ledér után siet.

ANGIOLINA. Kérem, kapitány ur! Nem hall. Oh, én szerencsétlen! Egyedül vagyok itt, és már esteledik!

TÓBIÁS. Nincs ön egyedül, szép kisasszony; nyujtsa karját, s megőrzöm erényét.

ANGIOLINA. Oh, hála istennek, hogy ön mé

itt van! Mit csináltam volna egyedül ennyi pajzán férfi közt?

TÓBIÁS. Mint bárány farkasok között, nemde? A fasorom túl több bérkocsi áll; nyitottba ülünk, hogy semmi rágalom ne homályosíthassa meg önt.

ANGIOLINA. Pirulni látna ön, ha a növekedő sötétség nem ellenzené.

TÓBIÁS. Imperiali Júlia grófnő is így szól a Fiescohoz!! De siessünk tovább. Karöltve indulnak. Mi az, midőn a jogszerűség karöltve jár a szabadsággal.

ANGIOLINA. Juste milieu!

TÓBIÁS. Tehát a középuton menjünk! Mindketten el.

Változás.

Szoba Szellemfi Jenő lakásán.

TIZENEGYEDIK JELENET.

SZOLGA. Utána KÉZMŰVES.

SZOLGA gyertyákat tesz az asztalra. Ne is fárasza magát utánam; hányszor mondtam már, hogy nagyságos uram csak magyar mesteremberekkel szokott dolgoztatni.

KÉZMÜVES. Én — én —

[SZOLGA. Pesten vénültem meg és még sem tudok magyarul, — ezt akarja mondani? Elég szegyen! Int kezével. Isten hírével! Kézműves vállvonítva el.

TIZENKETTEDIK JELENET.

SZOLGA. SZELLEMFI JENŐ mindjárt a kézműves eltávozta után berohán.

SZOLGA. Több kézműves kereste nagyságodat, egyet elutasítottam közölök, mert tudtam, hogy nem méltóztatik olyanokkal dolgoztatni, kik magyarul nem tudnak. A többi a szomszéd korcsmában várakozik; tudom, mindjárt itt lesznek, ha látták nagyságodat.

JENŐ indulatosan jár föl s alá, nem is figyelve a szolgára.

TIZENHARMADIK JELENET.

ELŐBBIEK. ASZTALOS.

ASZTALOS. Bocsanat, nagyságos uram, hogy illy későn alkalmatlankodom; de hallván, hogy egy hét múlva lesz a nagyságos ur mennyekzője, tehát —

JENŐ föllobbanva. Mit akar ön —?

TIZENNEGYEDIK JELENET.

ELŐBBIEK. KÁRPITOS.

KÁRPITOS. Alázatos szolgálja, nagyságos uram; én Pamlag Ferenc vagyok, és bátorkodom raktáramat ajánlani nagyságod menyekzőjére, legváloga —

JENŐ indulatosan. Valamennyi gonosz lélek ellenem indult, vagy az örültek háza nyílt meg kinezásomra? El szemeim elől, különben — A kézművesek csodálkozva el. Látom már, hogy nincs maradásom, pusztulnom kell e romlott városbul. Jancsi, fogass be, megyek.

SZOLGA. Most?

JENŐ. Tüstént! Szolga el.

TIZENÖTÖDIK JELENET.

SZELLEMFİ JENŐ. GEWREWG TÓBIÁS az utóbbi szavak mondásakor lép be.

TÓBIÁS. Hová szándékozik ön?

JENŐ boszusan. Pokolba! Kirohan.

TÓBIÁS. Vajjon utána menjek é? Nagyon haragszik. — Annál jobb. — Majd még jobban megharagítjuk, és minden jól menend, mert hasonlók hasonlókkal gyógyítatnak; — tehát ezentul is csak — homoeopathice. El.

NEGYESDIK FELVONÁS.

Szoba Bátori Ákos lakásán.

ELSŐ JELENET.

BÁTORI ÁKOS reggeli pongyolában. GEWREWG TÓBIÁS.

ÁKOS. Ez váratlan kifejlés.

TÓBIÁS. De annál jobb.

ÁKOS. Én ellenkezőtül tartok.

TÓBIÁS. Most bizonyosan célt érünk.

ÁKOS. A dolog minden esetre kétes kimenetü.

TÓBIÁS. A ki nem mer, az nem is nyer.

ÁKOS. Ugy hiszem, nem volt jogunk annyira kockáztatni Kéjtaviné nevét s böcsületét.

TÓBIÁS. De ha csak így tehattuk őt boldoggá?

ÁKOS. Ez még nagy kérdés, mert szívébe nem láthatunk.

TÓBIÁS. Mi ugyan nem, de komornája igen is.

ÁKOS. Ezt még nem tudám.

TÓBIÁS. Én is csak mult éjjel juték e titok birtokába.

ÁKOS. Ej, ej, Görög ur, ön éjjel vadássza szép hölgyek komornáinak titkait?

TÓBIÁS. Miért nem, ha tilalomtábla nem riaszt előtte? De ezuttal egészen ártatlan vagyok. A mint Jenő mult éjjel, minden tartóztatásom dacára, elutazott, azonnal Leder szállására sieték, tanácskozni vele szükséges intézkedések iránt, s megtudám tőle, hogy ő Szendrői Vilmát szereti.

ÁKOS. De hihetőleg remény nélkül?

TÓBIÁS. Az olly kalandorok a legnagyobb leheltséget is bátran szokták reményleni. Leder annyira meg van győződve ellenállhatlanságáról, hogy a lelkes Vilma szerelmét is olly könnyen gondolja megnyerhetni, mint némelly elvirult divathósnék pillanatnyi lobbanásit.

ÁKOS. És e mellett Irma komornájával is némi viszonyban áll?

TÓBIÁS. Oh, nem; de mivel tudja, hogy ügyes komornák nagy hatást gyakorlanak asszonyaikra, tehát ajándékkal magához édesgeté a fecsegni szerető lyányt, és többi közt azt is megtudá tőle, hogy Irma nem igen gyűlöli Jenőnket.

ÁKOS. Nem hihetem, hogy olly művelt asszony szíve viszonyiról tudna szólni komorna előtt.

TÓBIÁS. Oh, az ügyes komornának egyetlen szó is elég, melly öntudatlanul mondatik.

ÁKOS. Ohajtom, hogy igaza legyen a komornának, úgy legalább nem félhetünk a szép özvegy méltó szemrehányásától; mert végre csakugyan menyekző segít minden bajon.

TÓBIÁS. Bizonyosan.

ÁKOS. És miben állapodtak meg önök Lederrel?

TÓBIÁS. Végkép még nem határoztunk semmit, részint mivel nagyságoddal is szólni akarék előbb, részint pedig, mivel fontos ügyben nem tanácsos józan megfontolás nélkül határozni.

ÁKOS. Nem lesz é Jenőre és egész tervünkre nézve veszélyes, ha sokáig magára hagyjuk őt?

TÓBIÁS. Oh, élete ellen bizonyosan nem fog semmit tenni, mert elutazása előtt még kezeimbe adá színművét, hogy a játékszini választmánynak adjam be; nincs tehát mit félnünk. Egyébiránt pedig megigéré, hogy az első postaállomáson várakozni fog reám.

ÁKOS. Mikor utazik utána ön?

TÓBIÁS. Ma elvégzem dolgaimat, és holnap jókor reggel uton leszek.

ÁKOS. Együtt megyünk; úgy is Pozsonyba szólnak dolgaim.

TÓBIÁS. Igen örvendek. Nagyságod tekintete

minden esetre hasznos befolyásu leend Jenőnkre, főkép ha valami botorságot akarna elkövetni.

M Á S O D I K J E L E N E T.

ELŐBBIEK. SZOLGA levéllel.

SZOLGA. Kéjtavi házból. Átadja a levelet. Válaszra nem akart várakozni a vadász. El.

ÁKOS. Hihetőleg szemrehányások. Fölbontja a levelet, és olvassa. „Gróf ur! A tegnapi történet után böcsületérzésem azt sugalja, hogy távoznom kell Pest-ről. Ön rokonán segitui akarván, városi fecsegés tárgyává tőn engem; mit azonban örömmel bocsátok meg, ha szerencsétlen állapotjából kigyógyul azon férfi, kit ismeretségünk rövid ideje mellett is tisztelni tanulék. Van szerencsém” —

TÓBIÁS. Az aláírás?

ÁKOS. Irma.

TÓBIÁS. Tehát ő is elment.

ÁKOS. Bizonyosan, mert a tegnapi napszám áll a levélen.

TÓBIÁS. Ez kissé váratlanul jött.

ÁKOS. Mihez fogjunk most?

TÓBIÁS rövid gondolkozás után. Mind a kettő elhagyá Pestet, — ez uj tanujele a köztök uralkodó lélekrokonságnak.

ÁKOS. De mi következik ebből?

TÓBIÁS. Hogy lelkeik homoeopathiai uton járnak, következésképp bizonyosan föllelik egymást.

ÁKOS. Csak tudnók, merre utazott Kéjtaviné.

TÓBIÁS. Leder minden esetre tudni fogja.
Tüstént hozzá sietek.

ÁKOS. Ma délben vendégeim önök, hogy minden szükségést elintézhessünk.

TÓBIÁS. Hol találom nagyságodat, ha talán még hamarabb kellene szólnunk?

ÁKOS. Casinoban.

TÓBIÁS. Ajánlom magamat! El.

Változás.

Keskeny utca Pesten.

HARMADIK JELENET.

SCHLECHTENKRON ACHILL sietve jó balról és az átelleni kávéházba távozik. SZELLEMFI ENDRE egy két perc múlva kijő az előbbivel.

ACHILL. Bocsánat, de annyi ember előtt nem szólhaték; már lakásán keresém önt.

ENDRE. Igen korán szoktam reggelizni, s e kávéház még tanuló korombul kedves előttem, ám-
bár ördög kápolnájának szokták nevezni.

ACHILL. Csodálom, hogy olly nyugottnak látom önt.

ENDRE. Semmi különös okot nem tudok nyugtalanságra.

ACHILL. Tehát nem tudja ön, hogy bátyja —

ENDRE. Elutazott? Oh igen —

ACHILL. Nem elutazott, hanem megszökött Kéjtavi Irmával.

ENDRE föllobbanva. Hogyan?

ACHILL. Mondom, megszökött!

ENDRE kissé nyugottabban. Talán csalatkozik ön, hiszen tulajdon szemeimmel látám őt kocsiba szállni. Ő jószáginkra utazott, és az első postaállomáson Görögre várakozik.

ACHILL. Alkalmasint, hogy tanu legyen a menyekzőn.

ENDRE. Nem hihetem, — Irma —

ACHILL. Most jövök házatól, és megtudám, hogy hajnalban postalovakkal Bécs felé utazott.

ENDRE fölindulva. Már most hinni kezdem az egész ocsmányságot; bátyám bizonyosan jószáginkra viszi Irmát —

ACHILL. Ugy van, hiszen a bécsi uton fekszik urodalma; valóban sajnálom önt.

ENDRE. Várj, képmutató szenteskedő bátya, ha nem gátolhatom is, legalább megkeseritem

örömedet; de még koránsem vagy nyertes, mindent elkövetek —

ACHILL szavába vág. Mindenek előtt siessen ön a postára, tudja meg, hogy mellyik állomásra rendeltetett Irma lovakat, és azután —

ENDRE. Azután röpködök utána. Elrohan.

ACHILL utána néz. Ha, ha, ha! fuss csak utána, én pedig használni fogom az időt és az első ingerültségben bizonyosan győzök. El.

Változás.

Szoba Humpenburg Ida lakásán.

NEGVEDIK JELENET.

HUMPENBURG IDA kimenésre készülőleg öltözködik.
VINAIGRE ANGIOLINA.

IDA. Vajjon künn találjuk é Endrét a császárfürdőben? Tegnap legalább ígérte.

ANGIOLINA kissé csipősen. Ha még is tudná, hogy Kéjtaviné ott lesz.

IDA. Ugy hiszem, megnyitlak már szemei, hiszen láthatá, hogy le sem vette szemeit bátyjáról tegnap a városligetben.

ANGIOLINA. Véleményem szerint minden nehézség vagy ellenzés még inkább növeli a férfiak szerelmét.

IDA. Az én koromban még nem birhatni ily tapasztalásokkal; de ön természetesen —

ANGIOLINA. Oh, kérem alázatosan, még én is hajadon vagyok, és pillanatig sem feledém, hogy őseim egykor első hivatalait tölték be Franciaországban —

IDA. Oh, bocsánat, nem akarám önt sérteni; de megvallom, neheztelek kissé, mivel darab idő óta nem egyezik meg véleményünk; ön valóban nem hasonlít őseihez.

ANGIOLINA. Kérem —

IDA. Nem, nem, mert azok bizonyosan mindenkor egy véleményben voltak urokkal.

ANGIOLINA. Én csak —

IDA. Ön csak Achill buzgó, — de hagyjuk ezt, s csak azt jegyezze ön meg magának, hogy környezőimmal szeretek egy véleményben lenni, s hogy én nem fogom megelőzéssel keresni kedvöket.

ANGIOLINA. Minden törekvésem oda menend, hogy elégtelenségre többé ne szolgáltatassak alkalmat. Félre. Ugyan ki hitte volna, hogy végre még ellenem intézi nevelési elveimet!

ÖTÖDIK JELENET.

ELŐBBIEK. SZOLGA. Utána nyomban SCHLECH-
TENKRON ACHILL.

SZOLGA. Schlechtenkron báró ur ő nagysága!

IDA. Mondd, — hogy nem —

ACHILL hirtelen belép, a szolga távozik. Bocsanat, nagyságocskám, hogy az engedelmet nem várván meg, illy illetlenül berohantam.

IDA. Szinte neheztelnem kellene, — még öltözetlen vagyok —

ACHILL. Reménylem, menteni fogja vakmerőségemet azon hír rendkívüli fontossága, melly vágyaimon kívül jötttemet okozá.

IDA. Fontos hír?

ACHILL. Fontos, és valóságos regénykaland egyszersmind.

IDA. Kíváncsivá tesz ön.

ACHILL. Szellemfi Endre —

IDA. Endre —?

ACHILL. Elutazott.

IDA. Elutazott? Tegnap szót sem monda szándékáról.

ACHILL. Az olly utazásról nem is igen szokás előleg szólani.

IDA ijedten. Ön megijeszt, talán — meghalt?!

ACHILL hidegen. Oh, nem, csak megszökött
Kéjtavi Irmával.

IDA magán kívül. Endre Irmával?

ACHILL. Endre Irmával.

ANGIOLINA. Hallatlan!

IDA. Illy képmutatás!

ACHILL. Valóban, ez nem mindennapi esemény.

IDA. És Jenő?

ACHILL félre. Mit mondjak? Hangosan. Jenő?
— A megcsalatott Jenő? Utánok ment, karddal s
pisztolyokkal.

IDA. Szent isten, Endre élete veszélyben!

ACHILL. Hiszen ótalmazhatja magát.

IDA. Testvérgyilkolás!

ANGIOLINA. Borzasztó regény!

IDA. De nem, nem hihetem —

ACHILL. Böcsületszavamat reá, hogy néhány
óra múlva a bécsi uton lelheti őket nagysád, ha
talán némi gúnyos célzással gátolni akarná a történ-
hető testvérgyilkolást.

IDA. De talán még is csalatkozik ön, — az
emberek gyakran többet szoktak beszélni, mint tu-
lajdonkép kellene —

ACHILL. De ha böcsületszavamra mondom,
hogy —

IDA. Nem, nem, — nem hihetem, hogy Irma illy alávaló képmutatásra tudott volna aljasulni.

HATODIK JELENET.

ELŐBBIEK. SZOLGA.

SZOLGA. Búcsujegy Kéjtaviné ő nagyságától, ki ma hajnalban utazott el innen; a jegyet házmestere hozá. Átadja a jegyet és távozik.

IDA. Tehát még is igaz! Az asztal melletti szék-re hanyatlik.

ACHILL. Nagysád rosszul érzi magát —

ANGIOLINA. Elájult! Szagos üvegcsét tart orra alá.

IDA fölugrik. El tőlem, ravasz kigyófaj.

ANGIOLINA. Az istenért, — orvosért küldök.

Indul.

IDA. Maradni fog ön, parancsolom!

ACHILL. De nagysád valóban rosszul érzi magát —

IDA. Ugyan mikép érezhetném magamat rosszul ennyi jó hír után?

ACHILL hizelgve. Nyugodjék meg nagysád, a történt dolgokat nem változtathatni meg —

IDA hirtelen. Ki mondja azt? Erős akarat mindent véghez vihet. Ha Irma illy képmutató, ugy kolostorba megyek, mert minden emberben legalább fél ördögöt kellene látnom.

ACHILL félre. Komolyabban veszi a dolgot, mint jellemétül vártam. Hangosan. A szenvedély —

IDA. Ez nem mentheti őt, mert Endre olly férfi, kinek szerelmét nem szégyenelheté —

ACHILL. Talán női szeszélyből tevé —

IDA. Az sem terjedhet annyira.

ACHILL. Miért e makacs kétkedés, nagyságos asszonyom, holott én —

IDA hirtelen. Épen az tesz kétkedővé, hogy ön hozá e hirt, mert ismerem —

ACHILL szavába vág. Forró szerelmemet? Oh, bár ismerné azt nagysád, ugy bizonyosan szóval sem emlitené többé azon hálátlan ifjencot, ki nagysád szívét meg tudá vetni egy olly —

IDA. Ne tovább, kapitány ur, ki veté meg szívemet, vagy ki nem, — azt meghatározni nem bízom önre.

ACHILL. E haragvó hang gyilok gyanánt sebzí szívemet. —

IDA. Hagyjuk ezt, báró ur; kedves Angiolinám, menjünk, minden áron tisztába kell jönnöm.

ACHILL némileg zavarodtan. Nagysád talán —?

IDA. Nem talán, édes báró ur, hanem bizonyosan; menjünk, Angiolina, kocsim kapu alatt áll, császárfürdő helyett Bécs felé randulunk, gúnyosan, meggátolni a történnhető testvérgyilkolást.

ACHILL. Nem is tudja nagysád, melly uton mentek —

IDA. Majd megtudom Irma, vagy Endre embereitől. Ugy van, édes kapitány ur, én ármányt gyanítok az ön részéről, mert nagyon természetesnek találom, hogy barátném a tegnapi jelenet után elhagyá Budapestet, s vajjon nem tehette é ugyan ezt Jenő is? Endre pedig talán bátyját követte? Világosan kell tudnom mindent, mert az egész emberiség iránti bizalmamat veszteném, ha Irma ezt tehette volna. Meg kell tehát minden áron győződnöm az igazságról. Ajánlom magamat, kapitány ur. El Angiolinával,

ACHILL pillanatnyi szünet után. Mi lesz ebből? Hm, én egészen mást vártam. Achill barátom, minden tapasztalásod dacára sem ismered még az embereket. S mi lesz ennek vége? Gondolkozik. Én nem tudom! Neki bátorodva. De mit ábrándoskodom itt, míg Ledér talán kacag, hogy cselszövénye sikerült. Ledér? Ugy van, neki köszönhetem ezt; da megállj, gaz kalandor, cselszövésben fölöttem állasz, jól van, határozzon tehát a kard. Második nagy Sándor gyanánt fogom keresztül vágni a csomót, mert hitelezőimet mind a gazdag Idával biztatám, és megmutatom, hogy leleményes elméd dacára is nekem csakugyan mindem sikerül.

Indulatosan el.

Változás.

Pesti Dunapart; fenékszínen indulásra készülő gőzös.

H E T E D I K J E L E N E T.

LEDÉR GYŐZŐ. SZOLGA uti bördővel s felköntőssel követi őt.

LEDÉR. Hamar, hamar, mindjárt nyolcat üt az óra és itt hagy bennünket Árpád.

SZOLGA. Még nem harangoztak.

LEDÉR. Mikor harangoznak, akkor már a kerekek is mozgani készülnek; siessünk.

NYOLCADIK JELENET.

ELŐBBIEK. GEWREWG TÓBIÁS sietve jő, és még a színpalak közül kiált.

TÓBIÁS. Barátom uram! Báró ur!

LEDÉR visszatekint. Ah, Görög ur?

TÓBIÁS. Szállásán keresém önt, s hallám, hogy gőzösre siet.

LEDÉR. Igen, gőzösre, s menyekzőre.

TÓBIÁS csodálkozva. Hogyan?

LEDÉR. Menyekzőre bizony, vagy nevezzen ön engem butának.

TÓBIÁS. Tudja ön már, hogy Irma —

LEDÉR. Mindent tudok, sőt alkalmasint még önnél is többet; de a gőzös mindjárt indul, sietnem kell.

TÓBIÁS. De kérem —

LEDÉR. Levelet küldék önnek, melyet szálásán fog találni; abban mindent körülményesen fog olvashatni, most csak annyit mondok, hogy Irma komornájától kitudám az utazási tervet, kocsisát megvesztegetém, és — de a többit majd megmondja levelem, most sietnem kell, különben itt maradok, és a szépen kezdett munka végre csak ugyan dugába dőlhetne. A szolgálával együtt a gőzhajóra siet; az óra azonnal ütni kezd, a hajón csönditnek és a gőzös távozik. Távozta után három ágyulövés hallik színfal mögül.

TÓBIÁS. Ledér! — Báró ur! — Dehogy hallja. — Furcsa dolog! Hányan vagyunk e kalandba bonyolítva, majd mindnyájunkat más érdek izgat, és még is: tanítványom elutazott, Kéjtaviné elutazott, Ledér most lépett hajóra, holnap én is elutazom Ákos gróffal, és ugyancsak nevetnék, ha valamikép Endre, a dzsidás kapitány és a huszonnyolc esztendőös grófnő is elutaznának; azonban illy gyöngé lyányka talán nem is

merné illyesmire vetni fejét. Ennyi különböző jellemű és érdekű ember mind ugyanazon tettet követi el, — már ez csakugyan egészen a homoeopathia elvei szerint történik. De már most lássuk a levelet. El.

Változás.

Korcsmaterem falun, Pesttől két órányira; az előszínen asztal, négy oldall- és három fenékszíni ajtóval; a közép ajtót kivevén a többi számmal van ellátva.

KILENCEDIK JELENET.

KORCSMÁROS az 1 szám alatti baloldali szobából jön ki és beszél.

KORCSMÁROS. Igen sajnálom; de a munka olly sok időt kíván, hogy holnap délutánnál előbb semmi esetre nem fognak nagyságtok tovább utazhatni; én azonban mindent elkövetek, hogy panaszuk ne legyen nagyságtoknak szegény házam ellen. Távozni akar.

TIZEDIK JELENET.

ELŐBBI. HUMPENBURG IDA. VINAIGRE ANGIOLINA a középajtón jönnek be.

IDA. Kaphatunk szobát?

KORCSMÁROS. Van szerencsém szolgálhatni; méltóztassanak nagyságtok — Nyitja a 2 szám alatti szobát baloldalon.

IDA Angiolinához. Még jókor érkezünk.

ANGIOLINA. Már távulról megismerém a kapuban álló szolgáló öltözetét.

IDA. Csak átöltözködöm és mindjárt — beszédét folytatva el Angiolínával a szobába.

KORCSMÁROS beteszi az ajtót. A múlt éjjel óta olly sűrűn érkeznek hozzám előkelő vendégek, hogy legalább félévi haszonbéremet csikarhatom ki tőlök; báresak ezeknek is tengelyök törött volna, hogy holnapig ne mozdulhatnának házamból. Talán megszerezhetem a kocsist egy pár itce borral, hogy hirtelen valami kárt tegyen a hintón. Indul a közép ajtó felé.

TIZENEGYEDIK JELENET.

ELŐBBI. SZELLEMFİ ENDRE gyorsan lép be a középajtón.

ENDRE. Nem érkezett ma reggel két asszony-ság Pestről.

KORCSMÁROS. Sőt igen is, éppen e pillanatban —

ENDRE hirtelen. Hol vannak?

KORCSMÁROS. Bejelentsem nagyságodat?

ENDRE. Nem szükség, — ismerősök vagyunk — bizonyosan együtt érkeztünk volna; de az átkozott rossz postalovak —, csak hamar, hol szobájok?

KORCSMÁROS a 2 szám alatti ajtóra mutat. Itt.

ENDRE. Köszönöm. A szobába siet.

KORCSMÁROS. Nem méltóztatik nagyságod szobát parancsolni? Dehogy hallja szavamat; — vajjon ki lehet? Bizonyosan eltaláltam, hogy melyik szobába kívánczik, mert különben már visszajött volna. Órát huz ki zsebébül. Mit látok? Már tizenegy óra elmúlt; már most csakugyan ideje, hogy lármát üssek a konyhában, különben éhesen maradnak uraságaim. Indul a középajtó felé.

TIZENKETTÉDIK JELENET.

ELŐBBI. SZELLEMFÍ JENŐ jobboldalról a 3 szám alatti szobából, hálós öltönyben s papucsban, fején ponyola sálka, kezében levél.

JENŐ. Kocsmáros ur!

KORCSMÁROS. Méltóztassék!

JENŐ. E levelet Pestre szerezném küldeni.

KORCSMÁROS. Gondom lesz rá.

JENŐ. De igen sürgetős.

KORCSMÁROS. Épen most érkezett egy fiatal ur Pestről postalovakkal, a legény tüstént nyeregben lesz és elviheti a levelet, ha parancsolni méltóztatik —

JENŐ. Az alkalom igen kedvező; itt a levél, és itt pénz a postalegény számára, hogy jobban siessen és személyesen adja kézhez a levelet.

KORCSMÁROS. Az utca —

JENŐ. A ház számával együtt világosan föl van jegyezve a cím alatt; könnyen, megtalálhatja a legény. Fogja ön. Átadja a levelet és pénzt.

KORCSMÁROS. Reggelit nem méltóztatik parancsolni, nagyságos uram?

JENŐ. Elmúlt már ideje, majd csak délben —

KORCSMÁROS. Jó ebéddel lesz szerencsém szolgálni.

JENŐ. Kérem, siessen ön a levéllel.

KORCSMÁROS. Megyek tüstént. Indul és ismét visszajő. Ne küldjem be nagyságod szolgáját öltöztetni?

JENŐ. Magam szoktam öltözködni, mig egészségem engedi.

KORCSMÁROS. A mint parancsolni méltóztatik. Bókolva el középem.

JENŐ. Hála az égnek, hogy valahára megszabadultam a fővárosi zajgástól, és hogy nem kell többé látnom azon embereket, kik üldöző ár-

mányukkal végre még örültté tettek volna. És Irma? Ő bizonyosan észre sem veendi távozásomat, valamint a ragyogó nap sem homályosul el egy földi lény halála miatt. Irma! Milly —

TIZENHARMADIK JELENET.

SZELLEMTI JENŐ. SCHLECHTENKRON ACHILL
teljes diszöltözetben.

ACHILL a fenékszínűn félre. Itt van tehát azon utált őrvölgő, kinek kijózanítása miatt végre még minden tervem s szerencsém füstbe mehetne. Leder esze s nyelve éles; de megmutatom, hogy kardom még élesebb. Hangosan. Jó reggelt, uram!

JENŐ visszatekint. Ki az? Hah! Félre. Pokol űzi velem játékát, hogy még itt sem lehet nyugtom?

ACHILL hidegen. Jó reggelt mondek önnek, uram; az udvariság viszonzását kívánja az illy üdvözetnek.

JENŐ. Bocsánat, meg valék lepetve, egyéb-iránt pedig e nyerseskedés, ugy hiszem, föloldott az udvariság szabályi alól —

ACHILL. Tehát meglepe önt csekélységem látása?

JENŐ. Legalább váratlanul történt önnek megjelenése.

ACHILL. A mit nem ohajtunk, az mindenkor váratlanul szkott jőni.

JENŐ. Nincs okom tagadni —

ACHILL szavába vág. Hogy nem ohajtá ön megjelenésemet? Azt eskü nélkül is elhiszem; ha ha ha!

JENŐ. Uram —!

ACHILL. Uram?! S mi tovább?

JENŐ. Ön szándékosan sértő kezd lenni —

ACHILL. Valóban nem csalatkozik ön.

JENŐ. Kapitány ur, gondolja meg, hogy a magyar béketűrésnek is vannak határai —

ACHILL. Kevés példáját tudom.

JENŐ hevülve. Ne ingereljen ön tovább, különben —

ACHILL kihívó tekintettel. Különben?

JENŐ erőtetett hidegséggel. Szinte feledém, hogy az önhez hasonlókat azzal büntethetjük legfájdalmasabban, ha egyedül hagyjuk saját csekélységökkal, — jó reggelt, kapitány ur! Szobája felé indul.

ACHILL fellobbanva. Hah, még gúny! Nem szabadul ön olly könnyen. Elégtételt kívánok!

JENŐ. Szót sem akarok önnel vesztegetni. Ismét szobájához közelít.

ACHILL. Ha ha ha! Mondhatom, eredeti re-gényhős! Hölgyet merészel rabolni, és kardvilló-gás elől búvik.

JENŐ visszatér. Kapitány ur, mit akar ön e rágalommal?

ACHILL. Rágalommal?

JENŐ. Igenis, mondom, rágalommal.

ACHILL. Minek e tettetés, uracskám?

JENŐ. Mérsékelje ön magát.

ACHILL. Nincs okom reá.

JENŐ. Szóljon világossabban.

ACHILL. Világosabban? Tehát csakugyan ta-gadás mellett akar ön maradni?

JENŐ. Hazugság nem kenyerem.

ACHILL kardjára csap. Célzás akart ez reám lenni?

JENŐ. Fölvilágítást kívánok most, azután fe-lelni fogok kérdéseire.

ACHILL. Ám legyen tehát, ha épen ugy ki-vánja ön. Én szeretem Humpenburg Ida grófnőt.

JENŐ. Nem kívánok önnek biztosa lenni —

ACHILL. Ez is a többihez tartozik. A grófnő hajlani látszék hozzám —

JENŐ. De —

ACHILL. Mondom, ezt is tudni kell önnek, hogy megértsen.

JENŐ. Tehát csak tovább.

ACHILL. Miután azonban önnök öcscsével megismerkedék Ida, azonnal hidegülni kezdé irántam —

JENŐ. Nem gáncsolhatom a grófnő izlését.

ACHILL. Uram, ez uj sértés!

JENŐ. Szégyen, gyalázat; katona és illy hiú!

ACHILL. Ember! — De, hagyjuk csak; lesz időnk számolásra. Hallja ön a többit. Endre Irmát szereté —

JENŐ. Irmát?

ACHILL. Igen is, Irmát, kivel még Graefenbergben ismerkedék meg.

JENŐ. És Irma?

ACHILL. Viszonzá érzelmét.

JENŐ. Nem hiszem.

ACHILL. Endre legalább hitte.

JENŐ. Csalatkozik.

ACHILL. Ne vitatkozzunk. Önt meg akartuk gyógyítani életunt embergyűlöléséből, és köszönetül mindnyájunk boldogságát földulta ön.

JENŐ. Én?

ACHILL. Igen is, ön, mert Irmát elrablá.

JENŐ. Én Irmát?

ACHILL. Egész Pest tudja már, s mindenki csodálkozik, hogy ön, a közkacaj tárgyaúl szolgált penészes szobahős, néhány nap alatt olly remekül tudá elcsábítani a szép fiatal özvegyet, ki kü-

lönben bizonyosan egészen Endréhez hajlott volna, és én talán már oltár elébe készülhetnék Idával, míg most szerencsétlenné tévé ön tulajdon öcsét, ki végre csupa kétségbeesésből Idának nyujtandja kezét, és én — növekedő indulatossággal elégtételt, uram; még menyekző előtt újra özvegygyé teszem a szép Irmát.

JENŐ kít csak e név képes kiragadni határtalan bámulásából. Kapitány ur. —

ACHILL. Semmi habozást nem fogadok el, elégtételt!

JENŐ. A pokol minden gonosz szelleme ármanykodik é ellenem, vagy megtébolyodtam?

ACHILL. Elégtételt!

JENŐ. Legiszonyubb tévedés van a dologban; én mult éjjel hagytam el Pestet.

ACHILL. Ugy van, és Irma sem látá ott feljöni a napot.

JENŐ. Bizonyosan tudja ön?

ACHILL kitörő boszúsággal. Ne tagadja ön még tovább is azt, mi utcaregévé lön már Budapestén.

JENŐ emeltebb hangon. Böcsületemre esküszöm, hogy nincs velem Irma.

TIZENNEGYEDIK JELENET.

ELŐBBIEK. KÉJTAVI IRMA az 1 szám alatti szobából.

IRMA. Nevemet hallám — Megismeri Jenőt és Achillt. Mit látok?

ACHILL gúnykacajjal. Tehát csakugyan hazugsággal párosult önnél a nyulszivűség?

JENŐ indulattól elragadtatva. Itt sem kerülhetem el tehát a fölöttem uralkodó megfoghatatlan cselszövény hatását? És mindenütt ezen tiszta hölgy böcsületét csonkitják azon gaz —

ACHILL. Ne nagyobbítsa ön a bajt; kapok é már valahára elégtételt?

JENŐ szobája ajtójára mutat. Itt szobám, uti pisztolyaim töltvék, néhány perc múlva önnél vagyok és elvégezzük bajunkat.

ACHILL. Elvárom önt. El jobbra a 3 szám alatti szobába.

IRMA. Az istenért, mit kell hallanom?

JENŐ fokónként növekedő hévvel. Azt, nagyságos asszonyom, hogy én legboldogtalanabb ember vagyok az egész földtekén, s csupán önnek terhére és kinjára születtem.

IRMA. Ön a tegnapi kellemetlen jelenést érti —?

JENŐ. Tegnap a szemtelenség tetőpontjának
gondolám azt; de csalatkoztam —

IRMA. Mi történt?

JENŐ. Budapesten utcaregévé vált, hogy én —

IRMA. Hogy ön —?

JENŐ. Hogy én — elszöktetetem nagysádat.

IRMA ijedten. S e véletlen összeütközés?

JENŐ. A kapitánnyal?

IRMA. Igen.

JENŐ. Azért történt, s mivel tagadám e tet-
tet, mellyet gondolatban sem engedett volna ve-
lem elkövetetni azon forró tisztelet, mellyet nagy-
sád iránt keblemben táplálok.

IRMA emelkedő bensőséggel. Barátink valóban
minden illedék határin tulhágtak.

JENŐ. Mikép érti ezt nagysád?

IRMA. Én e találkozásunkat, főleg miután
még a kapitány is ide érkezett, nem tarthatom pus-
ta véletlenségnek. Uj kocsim tengelyének eltörés
azonnal gyanusnak tetszik nekem; a tengelyszeg
épen itt a korcsma közelében esett ki, és kocsi-
som a baj előtt néhány perccel sokáig motozott
a kocsi alatt.

JENŐ. Ezen újabb botrány miatt örökre ne-
heztelni fog reám nagysád!

IRMA. Mikép neheztelnék én önre, ki még
inkább tárgya e méltatlan játéknak?

JENŐ. Miattam kell nagysádnak szenvedni, mint ártatlan áldozatnak, mikép azt épen Schlechtenkrontól hallám.

IRMA. Fájdalom, én is használtatni engedém magamat ön ellen némileg eszközül; de legyen mentségem, hogy csak legtisztább szándék vezérlé tettemet. Én vissza akarám önt adni a világnak, mellyből, mint hallám, egy méltatlan, vagy legalább ön által annak tartatott hölgy miatt vonult el ön.

JENŐ. Oh, ne nevezze őt nagysád méltatlannak, azon angyali teremtményt, kinek egyetlen mosolyára sem vagyok érdemes. Ágyulövés hallik.

IRMA. Ne legyen ön olly igen tulzó; valamint az önérdem tulbőcsülése nem dicséretes, ugy a határtalan szerénység sem helyes jellemvonás az ép öntudatu férfiban.

JENŐ. Vigasztaló napsugár gyanánt hatnak nagysád édes szavai kebleim éjélebe, mellynek fölviradtát nem merém reményleni

IRMA. Ne engedje ön magát martalékul egy hölgy emlékének, s gondolja meg, hogy a világtól és élettől egy férfinak sem szabad visszavonulni, kitől hasznos szolgálatokat várhat és követelhet a haza. Azért feledje ön azon hölgyet és gondolja meg, hogy valódi férfi szívében első helyen mindenkor a hazának kell állani.

JENŐ. Én feledjem őt? Nem, — soha!

IRMA. Tehát tanulja meg ön szentebb kötelességekkel összekötni emlékét.

JENŐ. Követni fogom nagysád tanácsát és munkás polgárt nyerend bennem a haza.

IRMA. Ez már férfias határozás.

JENŐ. Keblem azonban örökre zárva marad minden életöröm előtt, mert —

IRMA. Idővel bizonyosan meg fogja önt nyugtatni annak tudása, hogy az imádott hölgy másé —

JENŐ akadozva. Ő nem másé —

IRMA. Hogyan? Én hallám —

JENŐ. Ő szabad —

IRMA. És mi gátolja önt tehát?

JENŐ. Érdemetlen semmiségem —

IRMA hévvel. Ne szóljon ön így; minden hölgy szerencsésnek tarthatja magát, ki napjainkban illy férjjel áldatik meg.

JENŐ. Minden hölgy? Nemde azt mondá ön: minden hölgy?

IRMA. Véleményem szerint, igenis, minden hölgy, ki nem csupán fáradhatlan táncost és vidor mulattatót kíván férjül nyerni.

JENŐ zabolátlan indulattal lábaihoz omlik. Minden hölgy? Ime tehát — lábai előtt vagyok azon egyetlennek, kitől mennyemet várom.

IRMA nem kellemetlenül meglepetve. Én?

JENŐ. Már menyekzője előtt imádtam nagysádat, midőn még a Rózsapiacon lakott édes anyjánál.

TIZENÖTÖDIK JELENET.

ELŐBBIEK. VILMA, SZELLEPMI ENDRE, IDA, ANGIOLINA. ACHILL az illető szobákból, LEDÉR a kö-zépajtón. KORCSMÁROS nyomban követi őt. Mind gyorsan szólnak egymásután.

VILMA. Hol késel, Irma? Meglepetve néz körül.

ENDRE. Mit látok?

IDA Endréhez. Nemde mondám?

ANGIOLINA félre. Szegény kapitány!

LEDÉR. Szerencsés ötletem dicsőn sikerült.

ACHILL Endréhez. Ön a grófnő szobájában volt? Kardjához kap.

KORCSMÁROS. Méltóztatnak együtt ebédelni a teremben, vagy külön?

ÖTÖDIK FELVONÁS.

Az előbbi korcsmaterem, mint a negyedik felvonás
végén.

ELSŐ JELENET.

SZELLEMMFI ENDRE. SCHLECHTENKRON ACHILL.

ENDRE. Valamint már tegnap mondtam önnek, úgy ma is ismétlem, hogy Ida előttem tökéletesen közönyös; legyen ön bizvást boldog férje, s birja legőszintébb szerencsekiváнатomat szive frigyéhez.

ACHILL. Hiszek önnek, de reményem azért még sem igen növekszik, mert Ida grófnő szélye annyira önhez fordult, hogy —

ENDRE. És ez aggasztja önt, a tapasztalt világismerőt?

ACHILL. Legalább nem vigasztal.

ENDRE. A szép grófnő olly hamar fogja fedni ezen lobbanását, milly gyorsan kegyeskedék azt keblébe fogadni.

ACHILL. Lehet, de lángjai újra más tárgyba csaponghatnak.

ENDRE körül tekint. Jó, hogy csak ketten hallottuk e szókat.

ACHILL. Miért?

ENDRE. Mert illy rendkívüli szerénység mellett a csillogó egyenruha dacára sem hinnék önt katonának —

ACHILL neheztelve. Uram! —

ENDRE. Csöndesedjék, kapitány ur, csak tréfa volt; azonban ismétlem, legyen ön tökéletesen nyugott, a szép grófnő boszúból is kezet nyujtand önnek.

ACHILL. Ez nem igen hizelgő lesz reám nézve; — de végre fő céloom még is csakugyan sikerül, s megnyerem Ida kezét, szerelemből vagy boszúból —

ENDRE. Az mindegy.

ACHILL. Igaza van önnek, ki is üzők már most fejemből minden aggályt és — csak önt sajnálom.

ENDRE. Engem?

ACHILL. Igenis, önt.

ENDRE. És miért?

ACHILL. Csodálnom kell e kérdést, — vagy nem szereti ön Irmát?

ENDRE. Sőt igenis szeretem őt.

ACHILL. És még a tegnapi jelenet után is reményt táplál keblében?

ENDRE. És miért nem? Mivel lábai előtt láttam bátyámat térdelni? Kapitány ur, én soha nem fogok szeretni oly hölgyet, ki nem bir legalább száz férfiban szerelmi lángot gyújtani.

ACHILL. És a féltékenység?

ENDRE. Ah, e rút szenvedély csak azokat bántja, kik nem biznak magokban, az illy gyávák aztán nem is érdemlenek sajnálkozást.

ACHILL. Így tehát nyugottan nézi ön bátyja édelgését Irma körül?

ENDRE. Azt koránsem teszem.

ACHILL. Mikép egyeztessem meg e szavakat?

ENDRE. Igen könnyen. Életbölcseágem arra tanít engem, hogy azon hölgyet, ki engem más miatt megvet, tanuljam feledni, miután minden eszközt használék vetélytársam legyőzésére.

ACHILL. Ön valóban szerencsés illy könnyen gondolkozhatni, már én sokkal szigorubb vagyok e tekintetben; önnek bátyjával —

ENDRE szavába vág. Reménylem, hogy visszalépend ön a párviadaltól?

ACHILL. Nem.

ENDRE. Nem? Most, miután tudja ön, hogy minden gát nélkül folytathatja udvarlását Idánál?

ACHILL. Egyetlen katona sem szolgálna többé velem hadsergünkben, ha tudomásra jutna, hogy párviadali ügyben szavamat nem tartám.

ENDRE. És akkor nem vonakodnának önnel szolgálni, ha megtudnák, hogy hitelezőinek adott szavát százszor is megszegi?

ACHILL. Nem.

ENDRE. És nem tartja ön ezt nagyobb bücsutelenségnek?

ACHILL. Épen nem; mi harcfiak nem tartozunk pontosan fizetni adósságainkat, mert még a váltótörvények ereje alól is föl vagyunk mentve.

ENDRE. Szánom azon ügyet, mellyért illy elvű emberek örködnek.

ACHILL. Barátoskám, ne tulságoskodjunk; a katonát teljességgel nem szoríthatni szigorú váltótörvények bilincseibe, mert ugyan mi történék, ha rögtön indulási parancs érkeznek valamely ezredhez, midőn annak talán fél tisztkara épen börtönben ülne kötelezések nem teljesíthetése miatt?

ENDRE. Máskor talán kacagnám ezen őszinte nyilatkozást; de most, midőn testvérem élete veszélyben forog, komolyan kell szólnom. Ön visszalépend.

ACHILL. Nem.

ENDRE. Jól van, tehát verekedjék ön velem,

miattam jött bátyám e kellemetlen helyzetbe, kötelességem tehát a valódi veszélyt magamra vállalni.

ACHILL. Ebben sem egyezhetem meg; a párviadalnak véghez kell menni, még pedig csupán köztem és Jenő között, kivevén, ha ő maga tenné az első lépést békülésre, melly esetben kész vagyok nagylelkűleg lemondani a viadalról.

ENDRE. Mikép tegye azt bátyám, holott ön volt a megsértő?

ACHILL. Ha nem teheti, tehát verekedjék. Ajánlom magamat; megyek a csatahelyre. El közben.

ENDRE. Kapitány ur! — Nem hallja. Történjék bár mikép, de e párviadalt minden esetre gátlanom kell.

M Á S O D I K J E L E N E T.

SZELLEMFİ ENDRE. SZENDRŐI VILMA.

VILMA kijő s körül tekint. Egyedül van ön?

ENDRE. Egészen parancsára nagysádnak; Schlechtenkron most távozik tőlem.

VILMA. Hallám önnek szavát, — barátném kissé elszenderült, miután majd az egész éjt ál-

matlanul tölté a tegnapi zavarok után. Tanu nélkül kívántam önnel szólni.

ENDRE félre. Mi lesz ebből? Hangosan. Nagysád bizalmát igen nagy szerencsémnek tartom.

VILMA. E cselszövény által, mellynek ön is részese —

ENDRE. Oh, kérem, én —

VILMA. Ne mentegesse ön magát, Irma komornája mindent kivallott, mert asszonyát szereti és sajnálni kezdé a messze vitt ármány miatt. Leder mélyebben hagyá elyányt kártyáiba tekinteni, mint olly ügyes játékoshoz különben illenék, és így habár talán nem is épen mindent, de minden esetre sokat tudunk, többi közt azt is, hogy Leder vesztegeté meg kocsisunkat —

ENDRE. És azért törött el a kocsi?

VILMA. Ugy van.

ENDRE. Leder alkalmasint mindnyájunkkal játékát űzi.

VILMA. Azt fejtegetni nincs idő most, midőn becses emberélet forog illy veszélyben. Az ön bátyja —

ENDRE. Minden esetre veszélyben van, mert a kapitány nem akar engedni, s alkalmasint bátyámat sem fogom visszalépésre bírhatni, mert ingerültsége magas fokra emelkedék.

VILMA. Pedig épen ezért jövék önt kérni;

kövessen ön el mindent, hogy már legalább véres kimenetű ne legyen a cselszövény.

ENDRE. Reménységem nem nagy ugyan; de nagysád kívánata ékesszólásra erősítendi nyelvemet.

VILMA. Én tulajdonkép nem vagyok itt annyira érdekelve, mint — barátném. Örökre boldogtalan lenne, ha miatta —

ENDRE. Hirtelen. Tehát ő parancsolja, ő kívánja? A lehetlent is teljesíteni fogom; — de nekem szinte kérésem, — igen vakmerő kérésem van nagysádhoz.

VILMA. Nyolcadfél óra elmúlt már — talán tanácsosb lenne, ha ön most mindjárt bátyjához —?

ENDRE. Oh, még arra is lesz idő, de nagyságtok még e reggel elutazandnak és ki tudja, mikor lelek ismét illy kedvező alkalmat —

VILMA kissé idegenkedve. Nem képzelhetem, mi lehetne most fontosb bátyja életénél.

ENDRE. Azt szükség esetén saját életemmel is kész leszek ótalmazni; de most megragadom a kínálkozó alkalmat, melly után annyszor epedtem már hasztalan. Nagysádat érzékeny szívvvel áldá meg a természet —

VILMA. Nem értem önt.

ENDRE lábaihoz borul s megragadja kezét. Én szeretek, s nagysádhoz, mint —

HARMADIK JELENET.

ELŐBBIEK. LEDÉR GYÓZÓ.

LEDÉR beléptekor bámulva hallja a főnebbi szavakat és gyorsan az előszínpadra jő. Bocsánat háborgatásomért, de vendégfogadókban közös szokott lenni az előterem. Valóban sajnálom, hogy illy érdekes jelenetet zavartam meg —

ENDRE fölugrik. Barátom —!

VILMA. Szellemfi ur, ne feledje ön ígérését. Báró ur, reménylem, hogy engem minden ármánykodástól meg fog kímélni. Hirtelen el az oldalszobába.

LEDÉR boszusan. Mi ez, Endre?

ENDRE. Részedről otrombaság.

LEDÉR. Hogyan?

ENDRE. Engem illy pillanatban háborgatni!

LEDÉR. Talán csak éppen szerényen hátra kellett volna vonulnom?

ENDRE. Természetesen.

LEDÉR. Tréfálsz?

ENDRE. Legünnepélyesebb komolysággal szólok.

LEDÉR kitörő indulatossággal. Ugy szemtelennek nyilatkoztatlak.

ENDRE gúnynyal. Talán barátságod által levék azzá?

LEDÉR. Endre! —

ENDRE. De miért ingereljük mi egymást? Háborítál, s ezt elég botorul tevéd.

LEDÉR. Tehát hideg vérrel kellett volna elhallgatnom szerelmi vallomásodat?

ENDRE. Távoznod kellett volna, még pedig csöndesen s észrevétlenül, hogy illő érzékeny színekkel fűsthettem volna szerelmemet Vilmának, mert látod, bátyám párviadali története bizonyosan némi megrendítő befolyást gyakorol a hölgyszívre, és hajlóbbá teszi szerelmi érzelmeket befogadni, mint egészen nyugott állapotban.

LEDÉR. Valóban?

ENDRE. Meg nem bocsáthatom e háborítást.

LEDÉR. Én pedig ravaszságodat nem fogom megbocsátani.

ENDRE csodálkozva. Ravaszságomat?

LEDÉR. Igen, ravaszságodat, mert kimélőbb szóval nem fejezhetem ki azon gyönyörű tettetted, melyet most elkövettél.

ENDRE. Nem értelek.

LEDÉR növekedő indulattal. Annál inkább értém én ocsmány szavaidat; szerelmem tárgyát aka-

rál elorzani, míg én boldogságodért fáradoztam. A kapitány bátyáddal fog néhány perc múlva küzdeni, én veled, mert e gyalázatosság véres elégtételt kíván.

ENDRE hidegen. Barátom, egy szót még előbb, mit reggeliztél ma?

LEDÉR bámulva. Mit reggeliztem?

ENDRE. Igen.

LEDÉR. Szokás szerint theát rhummal.

ENDRE. Már ugy nem csodálom többé szavaidat; alkalmasint több rhumot töltél poharadba, mint tulajdonkép kellett volna, mert különben nem beszélnél össze vissza illy furcsa dolgokat.

LEDÉR kitörve. Még gúnyolsz?

NEGYEDIK JELENET.

ELŐBBIEK. SZELLEMFİ JENŐ.

Utána szolga, pisztolyszekrénykével.

JENŐ a szolgálóhoz. Menj előre, tüstént követlek. Szolga el. Öcsém, mi zaj ez itt a hölgyek közelében olly korán?

ENDRE. Ledér —

LEDÉR. Endre —

ENDRE. Ne szólj, barátom, vitánk minden

esetre tévedésen alapszik, most villant csak eszembe, hogy te —! de hagyjuk ezt, később fölvilágítok majd mindent, most segíts bátyámat lebeszélni azon —

JENŐ hirtelen. Ne fáraszd magadat, öcsém, böcsülettel többé már vissza nem léphetek.

LEDÉR. Azt magam is úgy tartom. Félre. Föl kell őt tüzelnem, zavarban lehet jól halászni.

ENDRE. De gondold meg, bátyám, hazai törvényink —

JENŐ. Tiltják ugyan a párviadalt s büntetik is, de azokat nem tudják fékezni, kik könnyelmű szeszélyből arra bírják végre az elvszerű szilárd embert, hogy ököllel kénytelen magának elégtételt szerezni.

LEDÉR. És gyáva banya az, ki bárányszelidséggel tűr minden bántalmat.

ENDRE. De kedves bátyám, a nagylelkű erős férfi csak megbocsátásban talál hozzá méltó boszút.

JENŐ. Neked, öcsém, meg is bocsátok.

ENDRE. Én —

JENŐ. Nem akarom hallani mentségedet; mondom, megbocsátom mind azt, mit e cselszövényben ellenem elkövettél. A dolog annyira jutott már, hogy tegnap óta világosan kezdek látni. Célotat nem érted ugyan el; de boldogulni fogsz, ha a kapitány

golyója szívemet találja, mert minden korlát alól fölmenekszel.

ENDRE. Bátyám, hibás vagyok; de —

LEDÉR. Villám, mi lesz ebből; végre érzékeny halotti búcsuztató! Elhivatom a falusi kántort, az majd érzékenyebb —

ENDRE. Barátom —

LEDÉR. Eh, hallgas, velem gyúl meg bajod, ha bátyádat lebeszéled. Jenőhez. Ön teljességgel nem léphet többé vissza; az egész városban elterjeszté a kapitány azon hirt, hogy ön Kéjtavi Irma-val megszökött. E hölgy eddig szeplőtlen böcsülete —

JENŐ hirtelen szavába vág. Boszut kíván! Igaza van önnek! El innen! Bár szívemet találná a kapitány, mert csak halálom állíthatja vissza korábbi fényébe azon hölgy böcsületét, kinek nevét sem vagyok méltó kimondani. Éljen boldogul, öcsém! Indul. Ekkor megnyílik az oldalajtó és hirtelen kilép Irma.

Ö T Ö D I K J E L E N E T.

ELŐBBIEK. KÉJTAVI IRMA.

IRMA zavarodtan Jenőhez. Szellemfi ur, — böcsánat, hogy tartóztatom, — az ön szolgáját a

liget felé látám sietni ablakombul, s mivel tegnap hallám, hogy ön és a kapitány —

LEDÉR. Csak egy kis ugynevezett böcsületbeli dolog, nagyságos asszonyom, mellytől csak gyáva férfi vonhatja el magát.

IRMA. Tehát csakugyan? Ijedten. Ön most —

JENŐ. Én most halni sietek, hogy nagysád nyugottan élhessen. El.

IRMA. Az istenért! Szellemtől ur! Jenő! Jenő! Nem élhetek, ha ön —

ENDRE. Az egekért, nyugodjék meg nagysád, halálszín födi arcát.

IRMA. Siessenek utána önök! Oh ég! Miért engedél engem eszközzé aljasulni illy veszes játéokban!

HATODIK JELENET.

ELŐBBIEK. SZENDRŐI VILMA.

HUMPENBURG IDA. VINAIGRE ANGIOLINA.

VILMA. Kedves barátném, térj magadhoz. Ápolgatja.

IDA. Mi történt?

LEDÉR. Achill és Jenő vini mentek.

IRMA. Siessenek önök utána, és mondják

meg neki, hogy a párviadalnak nem szabad véghez menni, hogy én legkomolyabban tiltom, hogy én magam — hogy — oh, csak menjenek!

EDNRE. Mindent elkövetek. El.

LEDÉR. Legalább tanuk lehetünk. El.

IRMA szilárd határozottsággal. Jer, Vilmám, midőn emberélet áll kockán, akkor nem kéregethetni társas illedéktől tanácsot. El Vilmával a baloldali szobába.

IDA. Hm! Talán csak a viadalhelyre akar menni,

ANGIOLINA. Alkalmasint.

IDA. Már bizonyosan szereti Jenőt.

ANGIOLINA. Meg mernék reá eskünni.

IDA. En még fogadni is mernék reá, hogy úgy van.

ANGIOLINA. Szegény kapitány!

IDA. Nem lesz semmi baja. Vegyünk mi is valamit magunkra a csipős reggeli lég ellen és aztán — El az oldalszobába.

V á l t o z á s.

Országut.

HETEDIK JELENET.

FALUSI NÁSZNÉP. SZELLEMFİ JENŐ.

A függöny felgördültekor közelitő magyar zene hallik, Rákócy indulója. A násznép előtt cigány hangászok, utánok vőfélek, stb. vőlegény és menyasszony Jenővel beszélgetve; midőn színpad közepére érkezik az egész násznép:

1-ső VŐFÉL.

Viszket a legénység lába,
Ég a lyánycsapat bokája,
Vigat Fáró unokája,
Mert bús Rákócy nótája.

2-ik VŐFÉL.

Huzzad vigan, Laci sógor,
Kulacsomban itt a jó bor,
Tarisznyámban zsíros sódor,
Mátkám arcán puha bíbor.

3-ik VŐFÉL.

Mind tied az, barna komám,
S meg is csókol szép Ilonám,
De vigat fujj, Laci komám,
Mert azt szereti a rózsám.

4-ik V Ö F É L.

Sarkantyú peng a csizmámon
 Patyolat lebeg vállamon,
 Bokréta van kalapomon,
 Selyemkendő a nyakamon;
 Vigat tehát vigat nekem,
 Barna fiúk, mert szeretem,
 Ha bokám összeverhetem,
 S a világot nevetheitem.

CIGÁNYOK

vig táncot játszanak; mellynek azonban nem szabad sokáig tartani. Tánc közben Jenő folyvást beszélget a menyasszonnyal s vőlegénnyel. Tánc után kulacs kering hangászok és násznép közt a következő beszélgetés alatt.

JENŐ. Mivel már egy uton kell haladnunk a ligetig, tehát csak békével hallgatom szavaitokat, ámbár dorgálásra vagytok méltók, hogy olly szegénységben, minőben vagytok, még házasságról mertetek gondolkozni.

VŐLEGÉNY. Hiszen nagyságos uram, épen azért házasodtam meg, mivel szegény vagyok.

JENŐ. S mikép fogtok már most ketten élni, holott eddig magatok levén is szükségét szenvedtetek?

MENYASSZONY. Több erőnk lesz dolgozni, mint eddig volt, mert tudjuk, hogy egymásért tesszünk mindent.

JENŐ. És ha gyermekekkel áld meg az isten?

VÖLEGÉNY. Akkor még könnyebben élünk, mert a szegény ember gyermeke dolgozni szokott apjáért és anyjáért, míg a gazdagok csak szüléik pénzét tudják költeni.

JENŐ tárcájából pénzt ad nekik. Vegyétek tölem e kis segélyt, jó lesz megkezdeni vele a gazdaságot.

MENYASSZONY. Oh, nagyságos uram —

VÖLEGÉNY. Köszönöm nagyságos uram, nem kellene ugyan elfogadnom, mert nem érdemltem meg semmi szolgálattal; de mivel olly igen szívesen adja, tehát csak elfogadom, mert isten áldása lesz rajta.

MENYASSZONY. Minden vasárnap imádságomba zárom a nagyságos urat.

VÖLEGÉNY. Adja az isten, hogy nagyságos uram is olly jó feleséget kapjon, ha még nőtelen, mint én. Ott van falunk az erdő szélén, az én nevem Cserép Bálint; parancsoljon nagyságos uram velem és mindenemmel.

JENŐ. Jó emberek, milly boldogok vagytok, hogy illy csekélység miatt is örömet tudtok érezni. A cigányok indulót huznak, a násznép megkerüli a színpadot és csendesen távozik. Jenő beszélgetve megy a házaspár mellett. Midőn már színpalhoz érkeznék, ellenkező oldalról sietve jönnek.

NYOLCADIK JELENET.

ELŐBBIEK. SZELLEMFİ ENDRE. LEDÉR GYÓZÓ.

LEDÉR. Jószívűséged károdra szolgál, ellened kell föllépnem, barátom, és a párviadalt nem engedem megsemmisülni.

ENDRE. Most csak egy érdeket ismerek, az pedig bátyám élete. Jenő! Jenő!

JENŐ. Hah! Endre!?

LEDÉR. Hogy tanuk nélkül ne menjen véghez a párviadal, tehát —

ENDRE. Kéjtavi Irma —

LEDÉR hirtelen. Igen, Irma böcsülete kívánja, hogy tanuk előtt —

JENŐ. Jól van, siessünk! Oh, milly jótékonyan hatott reám e csöndes egyszerű boldogság szemlélete! Milly vágyak — — de el, el innen a viadalhelyre.

ENDRE. Bátyám, Irma —

JENŐ Tudom, elég. A házaspárhoz. Isten veletek, ti lassan mentek, nekem sietnem kell; legyetek boldogok és — öcsém — báró ur — menjünk! Elrohan.

ENDRE. Mondom, bátyám, —hallgass meg—

LEDÉR. Nem hall.

ENDRE. Meg kell engem hallgatnia. Utána siet.

LEDÉR. Menj csak, nyomodban leszek. Fölvilágosítasz engem? Én inkább szeretem a homályt, mert sötétben könnyebben célhoz juthatni. Verekedniök kell, már csak azért is, mivel Achill ellenem dolgozott. Történjék bár mi, én nem vesztetek, s rossz esetben már ez is elég nyereség. Ismétlem, verekedniök kell, különben magam kapok össze valamellyikkel, ha lesz — bátorságom.

El gyorsan Jenő és Endre után.

V á l t o z á s.

Liget.

KILENCEDIK JELENET.

SCHLECHTENKRON ACHILL. KÉT HAJDU. KÉT VASAS KATONA.

ACHILL bejövén visszatekint. Ide is követnek; már meg kell őket szólítanom. Mi dolguk van itt kenteknek?

1-ső HAJDU. Mi egy gyanus embert nyomozunk.

2-dik HAJDU. Azon gyanus ember elfogatására küldött ki bennünket a tekintefes nemes vármegye, és az itteni kapitány ur az eskütt ur kérésére még két vasas legényt adott mellénk.

ACHILL. Villám és háboru! gyanus embert nyomoznak kentek, és utájam ólálkodoak? Nem reménylem —

1-ső HAJDU. Alázatosan bocsánatot kérünk, mi csak tudakozódni akartunk a nagyságos urnál, hogy nem tud-e valamit azon urról, ki itt tartózkodik a faluban és valami asszonyt lopott el Pestről? Társaink a liget tulsó részén keresik őt, mert a korcsmában azt mondták, hogy onnan valamennyi vendég ide jött sétálni.

ACHILL félre. Ez váratlan, de igen helyes. Én vagdalkozni szerettem volna Jenővel; de ő pisztolyt választott. Ez kissé csiklandós dolog. Hm! Nem tanultam ugyan a magyar törvényt, s nem tudom, van-e a megyének joga illy gyanura vagy mendemondára elfogatni Jenőt; — de még is mulatságos lesz, ha akaratlanul Pestre viszik őt. Hangosan. Barátim, jó helyre jöttök kentek, mindjárt itt lesz az, kit keresnek. Színfalak közé tekint. Ah, ott jó sietve.

TIZEDIK JELENET.

ELŐBBIEK, SZELLEMFÍ JENŐ. Utána SZOLGA pisztolyszekrénykével.

JENŐ. Itt vagyok, kapitány ur! Siessünk.

1-ső HAJDU. Kérem alázatosan — engedelmet kérek —

JENŐ. Mit akarnak kentek?

ACHILL gúnyyal. Dolguk van önnel.

JENŐ. Velem?

ACHILL. Ön Irmát elrablá, és a megye azért most hüvösre akarja önt vitetni.

JENŐ indulatosan. E tréfa —

2-ik HAJDU. Nem tréfa, méltóztassék bennünket követni a tekintetes eskütt urhoz.

JENŐ. Bizonyosan csalatkoznak kentek személyekben —

1-ső HAJDU Achíllra mutatva. Ezen katonatiszt ur —

ACHILL. Igen is, én mondom; nem csalatkoznak kentek, csak teljesítsék kötelességöket.

TIZENEGYEDIK JELENET.

ELŐBBIEK. SZELLMFI ENDRE.

ENDRE megáll a fenékszínen. Hála istennek; a hatáság értesült a dologról és gátoltatja a párviadalt.

1-ső HAJDU Jenőhez. Kérem, tessék bennünket követni.

JENŐ. E szemtelenség mindent meghalad —

2-ik HAJDU. Nem örömet fogunk erőszakkoz, de ha meg kell lenni —

1-ső HAJDU. Jobb lesz, ha önkényt tetszik bennünket követni az eskütt urhoz —

JENŐ a szolgálóhoz. Ide pisztolyimat, majd mindjárt —

ENDRE előlép. Bátyám, az istenért, mit akarsz tenni, kövesd önkényt ezen —

JENŐ. Hah, tehát te is ellenem esküttél!?

TIZENKETTEDIK JELENET.

ELŐBBIEK. LEDÉR GYŐZŐ.

1-ső HAJDU. Uram, még egyszer mondom, kövessen az eskütt urhoz, különben —

LEDÉR. Mit? Elfogják? Hah, ez még párviadalnál is furcsább.

ACHILL félre. Kissé talán megboszúlhatnám magamat az Ida körüli sürgés forgás miatt. Hangosan a hajdukhoz. Ezen ur is Endrére mutat tudott a dologról, ezt is fogják el kelmetek. Megpillantja Ledért. Itt a harmadik is, ezt is vigyék el. Félre. Egy kis büntetés nem árt, mivel ellenkezni merészlettem velem.

ENDRE. Én csak tartóztatni akarám —

LEDÉR meglepetve. Én csak mint tanu akarék jelen lenni; de te, kapitány —

ACHILL. Eh mit, nem akarok semmi mente-

getést hallani. A hajdukhöz. Hallják kentek, már is vallanak a bűnösök.

1-ső HAJDU pillanatnyi kétkedés után. Már mi csak egyet viszünk el, mert többre nem terjed parancsolatunk. Tekintetes vitézlő kapitány uram ezt Jenőre mutat mondotta, mi tehát csak mellette maradunk, a többi aztán a tekintetes eskütt ur dolga.

JENŐ. E gazságot tovább már nem tűröm —

1-ső HAJDU. Már látom, erőszakot kell használnunk. Ide legények! Jenőhez közelítnék.

JENŐ. Félre, gazemberek. Ide pisztolyimat. A szolgálhoz rohan.

SZOLGA ki már az első felszólításkor kivevé a szekrénykéből a pisztolyokat, most, látván a veszélyt, mind a kettőt hirtelen elsüti. Bocsánat, nagyságos uram, de nem engedhettem, hogy haragjában a törvény ártatlan szolgálait megölje.

TIZENHARMADIK JELENET.

ELŐBBIEK. KÉJTAVI IRMA. SZENDRŐI VILMA. Utánok HUMPENBURG IDA. VINAIGRE ANGIOLINA.

IRMA Jenőhez rohan. Hála istennek! Ön él! Megragadja karját és erőtlennül vállára hanyatlik.

VILMA. Barátném! Ápolgatja Irmát.

JENŐ. E részvét! Oh, istenem! Irma!

IDA Angiolínához. Enyim Endre!

ANGIOLINA. Szegény kapitány!

ENDRE. Reményem elhagy!

ACHILL. Enyém Ida!

LEDÉR. Helyzetem kétes. Postasíp és kocször-
gés hallik. Mi ez?

TIZENNEGYEDIK JELENET.

ELŐBBIEK. BÁTORI ÁKOS. GEWREWG TÓBIÁS,
utiasan öltözködve sietve jönnek.

ÁKOS. Hála istennek, nem látok vért!

TÓBIÁS. Már azt gondoltuk, hogy későn jö-
vünk, midőn a két lövést hallottuk.

ÁKOS. Irma Jenő karján nyugszik? Valóban
szép.

JENŐ. Gróf ur, valóban örvendek, hogy lát-
hatom önt, mert —

ÁKOS. Mindent tudok —

IRMA magához térvén. Gróf ur nem fogja en-
gedni, hogy —

ÁKOS. Hogy nagysád tovább is Jenő vállán
nyugtathassa szép fejét?

IRMA. Gróf ur —

ÁKOS. Bocsánat, — Jenő, most ugyan majd börtönbe kerültél; máskor jobban vigyázz, midőn le-

velet irsz, és kerüld az értetlenséget, mert ennek köszönheted, hogy most kelepcebe jutottál.

JENŐ. Nem értem —

ÁKOS. Mindjárt világosabban szólok; de előbb el kell távolítnom ezen embereket. A hajduknak írást ad. Itt a járásbeli főszolgabíró ur parancsa, hogy tüstént visszamenjenek kentek.

I-ső HAJDU. Furcsa; de — alázatos szolgálja nagyságtoknak! El a másik hajduval és katonákkal.

ÁKOS. Jenő, halld, milly levelet irtál Görög urnak.

TÓBIÁS olvas. „Tisztelt barátom! Szándékomat megváltoztattam; Irma elraboltatását kicsinylem a végcél illő elérésére, jobb lesz tört, vagy mérget használnom. Kérem önt tehát, ne tegyen semmi lépést ezen ügyben, hanem siessen minél előbb hozzám, hogy érett tanácskozás után azonnal teljesíthessem szándékomat.“

JENŐ. Ezt színművem iránt irtam Görög urnak.

ÁKOS. Máskor nyugott elmével ird leveleidet. Ez alá nem írad nevedet, hanem helyette e helység nevét, a postakocsisnak pedig olly kemény borravalót adtál, hogy leitta magát és a levelet elveszté.

TÓBIÁS. Valaki meglelé azt, kíváncsiságból

fölbontá és ismét eldobá, miután pénzt nem lelt benne.

ÁKOS. Legalább így magyarázhatni a dolgot. Végre egy megyetiszt lelé meg a homályos tartalmu levelet cím és boríték nélkül; eltűnésed ugyanazon nap a nagyságos asszonnyal szemet szúrt, mindenki csak arról beszélt, s ha véletlenül a Casinóban nem értesülök a dologról és nem járok gyorsan utána, úgy most —

JENŐ. Fogadja ön legforróbb hálámat —

ACHILL. És párviadalunk?

JENŐ pillanatnyi belharc után. Indulatimtól anyyira el engedém magamat ragadtatni, hogy néhány perc előtt majd ártatlan emberekre lövém ki fegyverimet; büntetésül fogadja ön el kezemet békülésre —

ACHILL. Szívesen engedek.

JENŐ Irmához. Nagysád szeplőtlen nevére homály borult miattam, letérdel előtte és megragadja kezét, engedje azt tulajdon nevemmel fölcserélnem—

IRMA. Jenő!

JENŐ. Reménylhetek?

IRMA. Ön új érdeket gerjeszte bennem az élet iránt.

JENŐ. Nagysád sirból ragadott ki engem; néhány pillanat előtt vidor falusi násznépet láték, s érzem, hogy ismét örvendni tudok az életnek.

ÁKOS hátulról közelítvén feléjük, kezeiket összeszeteszi. Eh, minek a sok szó, legyetek boldogok

IDA. Szivemből szerencsét kívánok. —

ENDRE félre. Kikacag az egész világ. — Hah, ez jó gondolat! Mai nyilatkozatom homályos volt Vilma előtt, — használom, hogy gúnytárgyúl ne szolgáljak barátimnak. Hangosan. Kedves bátyám, atyánk végintézete teljesítve van, most engedj szólanom. Én Szendrői Vilma ő nagyságát forrón szeretem, és miután ma reggel négy szem közt nem nyilatkozhattam előtte, ime most nyilvánosan kérem szép kezét —

VILMA. Bocsánat, én már Derék Tihamér báro hitvese vagyok.

ENDRE. LEDÉR egyszerre. Hogyan?

IRMA. Igenis, még Graefenbergben titkon megesküött barátném, mivel szülei ellenzék szíve vonzalmát; de tegnap levelet kapott édes anyjától, melyben tudatja vele, hogy Derék szerencsés volt hajlandóságukat s megegyezéseket elnyerhetni, már most tehát nem titok többé a dolog.

LEDÉR félre. Legalább azzal vigasztalhatom magamat, hogy sem övé, sem enyim.

ACHILL félre. Most hamar Idához, különben még azt is megkeri. Idához vonul és kézcsók után suttog vele.

ENDRE. Franciaországba utazom.

VILMA. Jól cselekszi ön, ott legalább hamar fogja feledni azon pillanatnyi lobbanást —

JENŐ. Sajnálak öcsém, mert nem fogsz feledhetni, ha valóban szeretsz.

ÁKOS. Aha, első szerelmedre célzasz? Nem épen legnagyobb udvariság mátkául előtt.

JENŐ. Épen ő az, kiért először s utolszor hevült szívem.

MIND. Valóban?

TÓBIÁS. Ugy van.

ENDRE. Isten neki; — mátkát veszték s helyette szabadságot nyertem.

ÁKOS. Szabadság pedig legnagyobb kincs e világon.

LEDÉR. Végre mindnyájan szerencséseknek tarthatjuk magunkat. Én például örvendek, hogy jó ötleteim csakugyan kieszközlék azt, a mire kezet fogtunk.

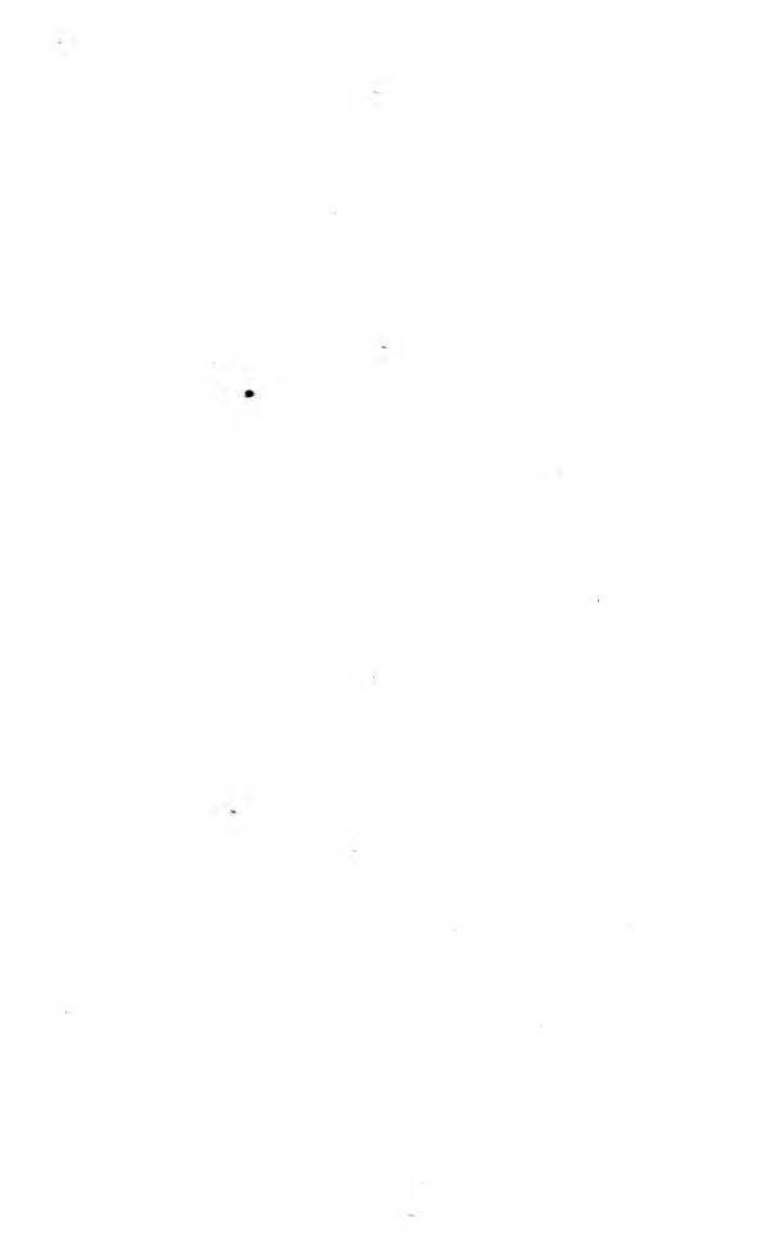
ÁKOS. Csitt, semmi vallomást most. Elégedjünk meg most a jó sikerrel és hallgassunk.

ACHILL. Én az iránt pillanatig sem voliam kétségben, mert nekem minden sikerült, nemde szép grófnő?

IDA kedvetlenül. Legalább többnyire.

TÓBIÁS. Minden jól van, ha a közönség is elégtelnek érzi magát; ezt pedig van okunk re-

ményleni, mert unatkozásból jött vigjátékba, itt smét unatkozott, és így aztán a homoeopathák elve szerint szükségkép kacagnia kell. Tehát csak mindent homoeopathice, és fogadom, hogy valamennyi életuntak — megházasodnak.

T u d n i v a l ó k.

1. A' magyar tudós társaság ezen munkának csak kiadója lévén, nem kezeskedik a' benne követett nyelv-szabályokról, sem írásmódról, sem végre akármilyen nyelvet 's írást illető elvekről: egyedül arra kívánt a' kéziratok' birálatában ügyelni, hogy az elfogadott és sajtó alá bocsátandó munka, mint egész, egy vagy más tekintetből, ajánlható legyen, 's a' literatura' állapotjában kiadásra méltónak tartathassék.

2. Nem vizsgálhatván meg a' benyújtott kéziratokat a' társaság fejenként és egészben; ezt, u. m. A z é l e t u n t a k címűt, melly heted magával az 1840-diki dramai jutalomért versenyzett, a' XI-d. nagygyűlés, az ezen pályamunkák' megbirálására választott küldöttség' ajánlására méltatta második jutalomra, és sajtó alá.

3. A' társaság által kiadott kéziratok közül ez LXVI. számú.

Pesten, november' 6. 1840.

D. SCHEDEL FERENCZ,
titoknok.

A' magyar tudós társaság' költségein a' következő szépliteraturai munkák jelentek meg, 's Eggenberger J. és fia megbízott középponti könyvárosoktól megkaphatók:

KAZINCZY FERENCZ' eredeti munkái. Első kötet. Poetai munkák, XIX és 305 lap. Kötve postapap. 1 ft 36 kr.; nyomt. pap. 1 ft. 12. kr.

— — Második kötet. Utazások, öszv. 424 lap. postapap. 2 ft. 10 kr., nyomt. pap. 1 ft. 40 kr. ep.

EREDETI JÁTÉKSZIN. Kiadja a' m. tud. társaság.

I. VÉRNÁSZ. (Első pályadíjt nyert) szomorujáték 5 felv. *Vörösmarty Miháltól*. Második kiadás. 48 kr.

II. TIRUS. (Második pályadíjt nyert) szomorujáték 5 felv. Szerzője *Horváth Cyrill*. 40 kr.

III. FALUSI LAKODALOM. (Másod karbeli jutalom-) vígjáték 3 felv. Irta *Jakab István*. 36 kr.

IV. ÁTOK. Dramai költemény. Irta *Tóth Lőrincz*. 45 kr.

V. ZSARNOK APA. Drama 5 felv. Irta *Jakab István* 32 kr.

VI. EKEBONTÓ BORBÁLA. Szomorujáték 5 felv. Irta *Tóth Lőrincz*, 36 kr.

VII. AZ ATYÁTLAN. Szomorúját. *Tóth Lőrincz-től.* 36 kr.

VIII. NEGYEDIK LÁSZLÓ. (Második pályadíjt nyert) szomorújáték. 5 felv. Irta *Gyurmán Adolf.* Ára 40 kr.

IX. RÓZSA. (Első pályadíjt nyert) vígjáték. 3 felv. Irta *Szigligeti Edvárd.* Ára 40 kr.

KÜLFÖLDI JÁTEKSZÍN. Kiadja a' m. t. t.

I. IPHIGENIA. Drama Goethétől Ford. *Kis János.* 30 kr.

II. NŐK' ISKOLÁJA. Vígjáték Molièretől, ford. francz. *Árvay Gergely.* 30 kr.

III. A' NŐTELEN PHILOSOPHUS. Vígjáték Nótától. Ford. olasz. *Császár Ferencz.* 30 kr.

IV. A' JÁTEKOS. Drama Ifflandtól. Ford. *Thaller István.* 30 kr.

V. ALZÍR. Szomorúját. Voltairetól. Ford. francz. *Jakab István.* 24. kr.

VI. TANCRED. Szomorúját. Voltairetól. Ford. francziából *Árvay Gergely.* 26 kr.

VII. A' BOT-CSINÁLTA DOCTOR. Vígjáték Molièretől. Ford. francz. *Kazinczy Ferencz.* 24 kr.

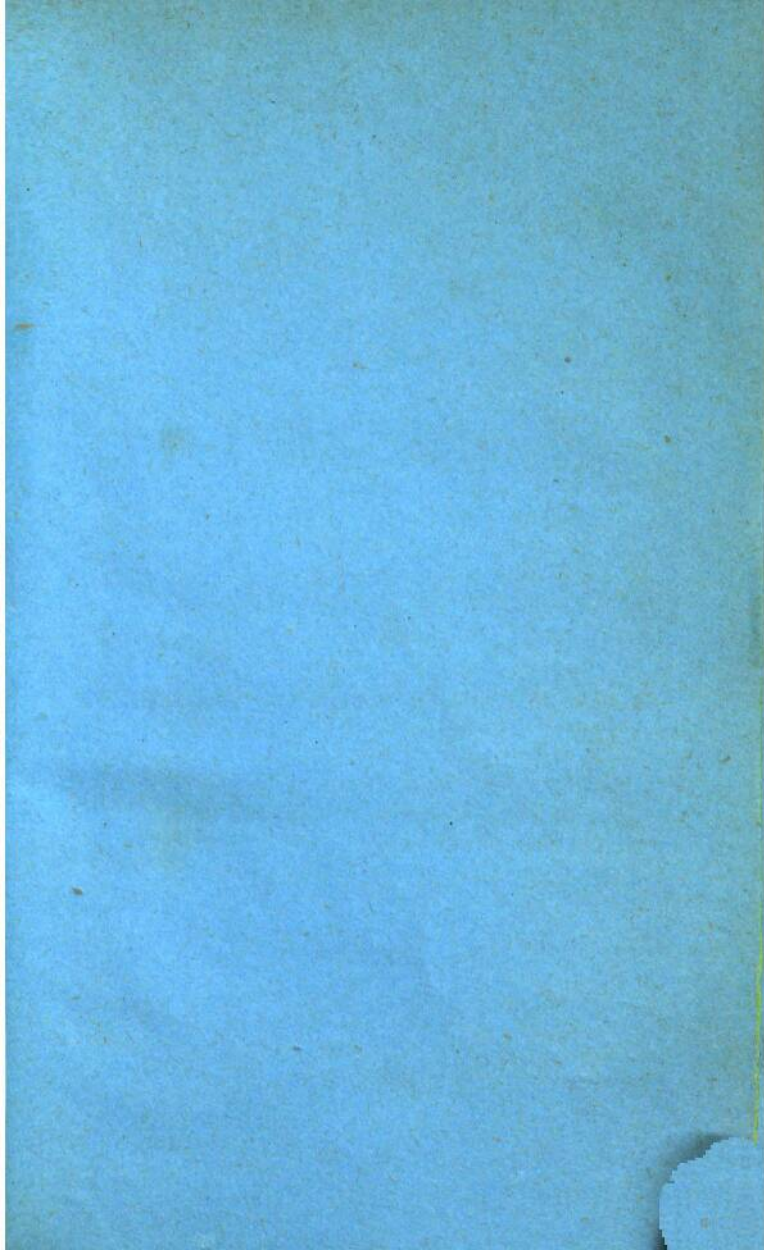
VIII. BARNHELMI MINNA. Vígjáték Lessingtől. Ford. *Kazinczy Ferencz.* 36 kr.

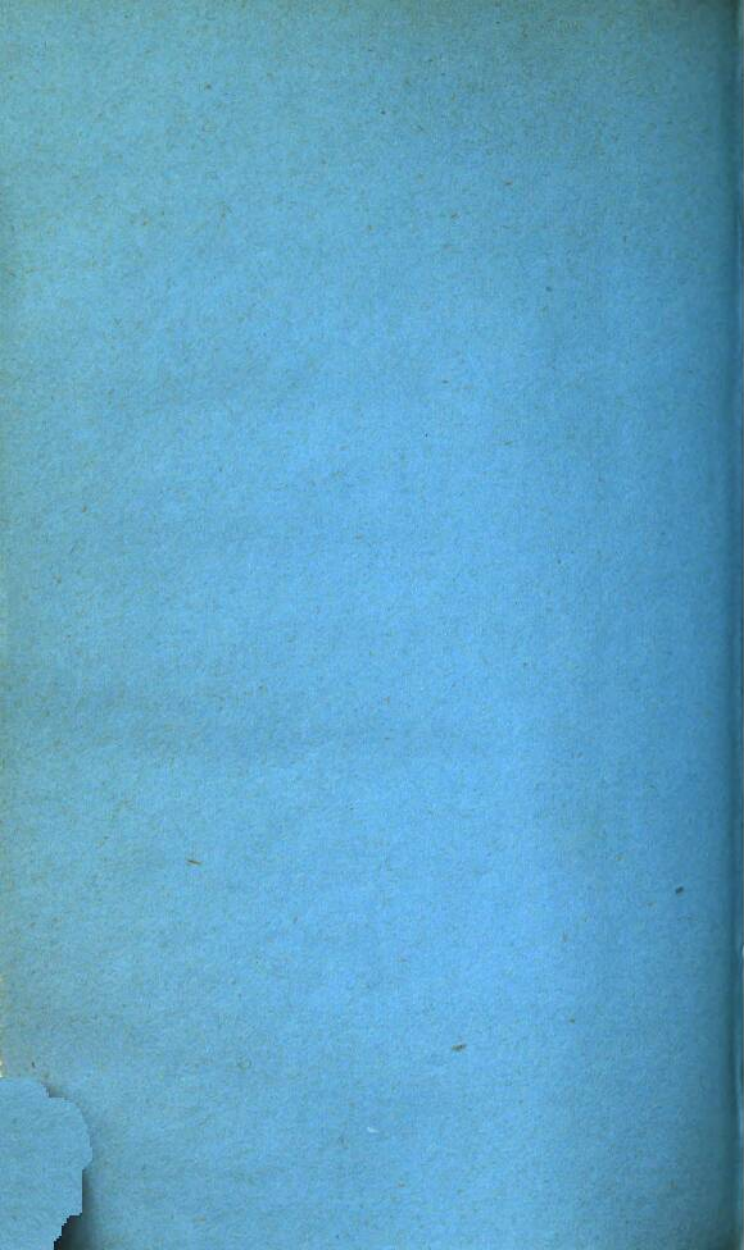
IX. TURANDOT. Tragicomoedia, Gozzi után Schiller. Ford. *Gáthy János.* 36 kr.

X. A' VÉGRENDELET. Drama 5 felv. Ifflandtól. Ford. *Külkey Henrik.* 36 kr.

XI. ORESTES. Szomorújáték 5 felv. Alfieritől. Fordította olasz. *Császár Ferencz.* 26 kr.

- XII. SOFONISBA.** Szomorúját. 5 felv. Alfieritől.
Fordította olaszb. *Császár Ferencz.* 26 kr.
- XIII. MESSINAI HÖLGY.** Szomorúját. Schillertől.
Ford. *Szenvey József.* 201 lap. 50 kr.
- XIV. A' ZÁSZLÓTARTÓ.** Vigj. Schrödertől, ford.
Molnár Sándor. 24 kr.
- XV. 1. A' LEVELEZŐK. 2. Ész és szív, vigjátékok,** Steigentesch ut. *Külkey.* 3. KÉNYTELEN HÁZASSÁG, vigj. Molière ut. *Kazinczy Ferencz.* 30 kr. ep.
- XVI. RÁGALOM' ISKOLÁJA.** Vigj. angolból Sheridan ut. *Tóth Lőrincz.* 36 kr.
- XVII. ROMEO ÉS JULIA.** Szomoruj. angolból Shakespeare ut. *Náray Antal.* 48 kr.
- XVIII. A' HAZUDSÁG.** Vigj. Federicitől, olaszból *Galvácsy László.* 24 kr.
- MAGYAR JÁTEKSZÍNI JUTALMAZOTT FEJELETEK,** a' m. tud. társaságnak ezen kérdésére: „Miképen lehetne a' magyar játékszint Budapesten állandóan megállapítani? (Fáy, Kálai és Jakab' fejeleteik). Középsz. pap. 36 kr Postap. 48 kr.
-

Österreichische Nationalbibliothek

+Z1

